
JE MAINTIENDRAI

NEDERLANDSCHE VEREENIGING
VAN HET ROODE KRUIS

VERSLAG

DER

VERRIGTINGEN VAN HET CENTRAAL COMITÉ

IN

NEDERLANDSCH-INDIE

VAN DE

Nederlandsche Vereeniging

TOT HET

verleenen van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden in tijd van oorlog,

LOOPENDE

VAN 28 FEBRUARIJ 1874 TOT ULTIMO DECEMBER 1874.

Batavia, Ernst & Co., 1875.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

VERSLAG

DER VERRIGTINGEN

VAN

HET ROODE KRUIS

IN

NEDERLANDSCH-INDIE.

Nadat wij de laatste hand hadden gelegd aan ons vorig verslag, loopende van Junij 1873 tot ultimo Februarij 1874, en dat verslag door den druk hadden gepubliceerd, was het, van uit een menschlievend oogpunt beschouwd, ongetwijfeld ons aller wensch, onze werkzaamheden spoedig te kunnen eindigen.

Die wensch was zeker niet enkel de onze; maar die van een iegelijk, omdat de vervulling daarvan het natuurlijk gevolg zou zijn geweest van het einde van den krijg in het noorden van *Sumatra,* met zooveel dapperheid en met zooveel zelfopoffering gevoerd en voorgezet; maar waarbij, de treurige gevolgen van het oorlog-voeren in Indië zich in ruime mate deden gevoelen.

Tot hiertoe is die wensch niet vervuld.

Onder deze omstandigheden spreekt het wel van zelve, dat de taak van *Het Roode Kruis* gedurende het afgeloopene jaar, vrij belangrijk is gebleven.

Het leveren van een meer gedetailleerd overzigt onzer werkzaamheden gedurende het afgeloopene tijdvak, gelooven wij, te moeten doen voorafgaan door in korte trekken te schetsen, op hoedanige wijze wij hebben vermeend, onze taak te moeten opvatten.

Wij kunnen daartoe niet beter doen, dan hier ter neêr te schrijven het door ons onder dagteekening van 8 October jl. gezonden antwoord aan het Hoofd-comité der *Nederlandsche* vereeniging te *'s Gravenhage*, op de door dezen aan ons gestelde vraag, bij missive dd. 25 Augustus a. p:

»Welke persoonlijke en materiëele hulp is door het »Centraal-Comité in *Indie* aan de *zieke en gewonde krij-* »*gers* van leger en vloot, naar het doel der instelliog van »*Het Roode Kruis, die bestaat in verpleging waar officiëele* »*hulp te kort schiet*, verleend?"

Ons antwoord luidde:

»Ons laatst in druk uitgegeven verslag liep tot ultimo »Februarij jl., terwijl onze sedert uitgegeven bulletins het »Hoofd-comité op de hoogte hebben gehouden van hetgeen »in hoofdzaak, ook sedert dat tijdstip, van wege ons Co- »mité ten bate van den gewonden en zieken krijger in »*Nederlandsch-Indie* werd verrigt.

»Voegen wij hier nu aan toe, dat — zooals ongetwij- »feld ook door het Hoofd-comité wordt verwacht — wij »in den loop der eerste maanden van het volgend jaar, »wederom een verslag onzer verrigtingen, zich aanslui- »tende aan het onlangs verschenen, — zullen publiceren, »dan ligt het vóór de hand, dat na aandachtige overwe-

»ging van de door het Hoofd-comité hierboven vermelde »vraag, daarmede niet anders kan worden bedoeld, dan »*in algemeene trekken* op te geven, welke hulp zoowel ma- »terieel als persoonlijk van wege *Het Roode Kruis* alhier »is en wordt verleend, sedert onze laatste mededeelingen »dienaangaande in ons jongste verslag opgenomen.

»In dien zin veroorloven wij ons dan ook de gestelde »vraag te beantwoorden.

»Werd in dat vorig verslag melding gemaakt in vrij »beknopten zin, van hetgeen door onze gedelegeerden, de »heer G. von Bültzingslöwen en de eerwaarde heeren De »Bruijn, van Moorsel en Ruleman Voget op het oorlogs- »terrein werd verrigt, in ons volgend verslag hopen wij »nog wat meer te zeggen van dien arbeid tot aan de »terugkeer van die menschenvrienden naar *Java* in de »eerste dagen van de maand Mei jl., die tegelijk plaats had »met dien der hoofdmagt onzer Expeditionnaire troepen »en den niet te hoog te schatten voortreffelijken bevel- »hebber, Zijne Excellentie den luitenant generaal J. van »Swieten.

»Het gemis onzer gedelegeerden te *Atjeh* werd al spoe- »dig vergoed, doordien de heer Perk, officier van gezond- »heid eerste klasse, chef van de Geneeskundige Dienst te »*Kotta Radja* zich dadelijk bereid verklaarde te *Atjeh* als »onzen gedelegeerde werkzaam te zijn.

»Na het vertrek naar *Java* van de hoofdmagt trad »men te *Atjeh* een andere toestand in. De ontmoetingen »met den vijand werden zoo al niet minder schaarsch; »althans minder bloedig, het aantal nieuwe gewonden »verminderde allengskens; maar daarentegen bleef het »aantal zieken nog geruimen tijd, althans stationnair.

»Zoowel zieken als gewonden werden zooveel mogelijk »geëvaccueerd; de gewonden kwamen hoofdzakelijk in

»verpleging te *Padang*; van de zieken werd het meeren- »deel naar *Java* gezonden.

»Ongeacht dit alles, bleven zelfs tot op heden een »groot aantal in verpleging in de ambulances te *Kotta* »*Radja*, en wel zij, wier verwondingen en ziekten zich »tegen evaccuatie verzetten.

»De taak van onze Vereeniging wordt door het boven- »staande van zelf aangewezen. De gewonde en zieke »krijgers te *Atjeh* hadden en hebben steeds onze eerste »zorgen, die, wat persoonlijke hulp betreft, voor zooveel »noodig verleend wordt door den heer Perk, die uit den »aard zijner betrekking doet, wat gedaan kan worden »(thans is ZEdG. vervangen door den dirigerend officier »van gezondheid Dr. De Roock, die ook welwillend als »gedelegeerde van onze Vereeniging is opgetreden); ter- »wijl wat aangaat onze materieele hulp, die bestaat in »het verstrekken van tabak, cigaren, pijpen, zeep, ge- »zelschapspelen, suiker, verkwikkende dranken (geene »spiritualien), lectuur, zoowel Fransche, Duitsche en En- »gelsche als Hollandsche, houten beenen voor geamputeer- »den, wandelstokken voor kreupelen, brillen voor gebrek- »kig ziende en kunstgebitten voor hen, die de tanden weg- »geschoten zijn, en verder zijn wij er in het algemeen »op bedacht den gewonden en zieken tegemoet te komen »daar waar zulks mogelijk is. Zoo — en ons bulletin heeft »dit reeds vermeld — konden wij onlangs, toen het ons »bekend was er te *Atjeh* voor de hospitalen aldaar »dringende behoefte aan eijeren was, een 10 duizend stuks »derwaarts zenden.

»Bij arrivement van elk transport gewonden en zieken »te *Padang*, staat het Comité aldaar gereed om de aan- »komenden behulpzaam te zijn, hetzij met vervoermidde- »len naar het Hospitaal, voor zoo verre die van wege de

»geneeskundige dienst ontoereikend zijn; hetzij — en zulks »onder toezigt der doctoren — met een verfrisschenden »dronk wijn of ijswater, met cigaren en dergelijken.

»Verder brengen de leden van ons *Padang*-Comité »geregeld aan diezelfde lijders in het hospitaal opgeno- »men, bezoeken en verstrekken aldaar tabak, cigaren, »lectuur en zoodanige versnaperingen als tot hunne opbeu- »ring strekken kan, en waarin van Regeringswege uit »den aard der zaak niet kan worden voorzien.

»Aan de van het oorlogsterrein te *Padang* aangekomenen »en die verder doorgaan naar *Java*, wordt door de zorg »van meergenoemd Comité, toevertrouwd aan den zich »aan boord bevindenden officier van gezondheid, evenzoo ijs, »cigaren, wijn enz. mede gegeven.

»Het is Uwe Excellentie bekend dat het aantal zieken »en gewonden, dat van *Atjeh* geëvaccueerd is geworden »en nog wordt, aanzienlijk is, zelfs zóó dat de hospitalen »op de hoofdplaatsen aan ruimte om ze op te nemen te »kort schieten. Het gevolg daarvan is geweest, behalve »evaccueren van velen naar de bekende gestichten te *Malang*, »*Oenarang* en *Sindang Laija*, het oprigten van een temporair »hospitaal te *Batoe-Toelis* en het benutten tot hetzelfde doel »van het Reconvalescenten-gesticht te *Kampong Macassar*.

»De zieken, die zich op al die verschillende plaatsen »bevinden, worden door ons te gemoet gekomen op de- »zelfde wijze als hierboven gezegd is, van het Comité te »*Padang*, wat de lijders in het hospitaal aldaar ter plaatse, »betreft.

»Te *Malang*, *Oenarang* en *Sindang Laija* worden wij in »de distributie van een en ander bijgestaan door de eerst — »aanwezend officieren van gezondheid, respectivelijk te »dier plaatsen aanwezig; in het Hospitaal te *Samarang* ont- »vangen de lijders van tijd tot tijd een bezoek der leden

»van het Comité aldaar, terwijl die in het Hospitaal te »*Weltevreden*, geregeld door den voorzitter en het lid-»secretaris van het Centraal-comité worden bezocht en die »te *Batoe-Toelis* en te *Kampong Macassar* door het lid-»secretaris.

»Wanneer wij hier nu nog bijvoegen dat, bovendien »in enkele gevallen, indien daartoe naar ons inzien termen »bestaan, van onzent wege hulp wordt verleend van »meer specialen aard b. v. het verstrekken van een kunst-»gebit hiervoren reeds genoemd als anderzins, zooals ons »vorig verslag reeds heeft vermeld en waarvan ons eerst »volgend ook zal getuigen, dan hebben wij, zooals ver-»meend in Uwer Excellentie's bedoeling lag, met het »bovenstaande in korte trekken onze werkkring geschetst.

»Het medegedeelde moge ten volle bevestigen onze mee-»ning en ook die van het Hoofd-comité, reeds vroeger »onderling gewisseld; dat de werkkring van *Het Roode* »*Kruis* hier in *Indie*, om bekende redenen van geheel »anderen aard is dan die in *Europa;* Uwe Excellentie »is een man van te rijke ondervinding in *Indie* en vooral »van *Indische* oorlogen: dan dat wij er aan zouden mogen »twijfelen, dat zij niet volkomen ons gevoelen onderschrij-»ven zal, dat belast als wij ons hebben met de taak om »den gewonden en zieken krijger te soulageren; bij het »zien van den door het tropische klimaat zoo geheel afge-»matten soldaat — hetzij dan gewond of wel door ziekte »uitgeput — men hier zeker met niet minder weêmoed dan »in *Europa* de ellende aanschouwt, die het deel is van »den (*Indischen*) krijger, die zoo dikwerf in deernis waar-»digen toestand van het oorlogstooneel terugkeert.

»*Het Roode Kruis* in *Indie* mag dan op het slagveld »zelve, niet die onwaardeerbare diensten als in *Europa* »*kunnen* bewijzen; hetgeen het hier voor den gewonden

»en zieken soldaat doet, hoewel van anderen aard, heeft »naar onze innige overtuiging evenzeer groote waarde, »eene overtuiging zooals Uwe Excellentie reeds uit ons »vorig verslag bekend is, die zoowel door Zijne Excellentie »den luitenant generaal VAN SWIETEN als door andere »Militaire autoriteiten wordt gedeeld.

»Onze hulp komt vooral het moreel van den soldaat ten »goede en de groote waarde daarvan in deze tropische »gewesten ondervindt, zeker bij niemand tegenspraak."

In bovenstaand antwoord is als het ware ter neêrgeschreven het programma onzer werkzaamheden, hetgeen wij getrouw hebben gevolgd, en na nog met erkentelijkheid vermeld te hebben, dat van ons vorig verslag door het Hoofd-comité te *'s Gravenhage* een exemplaar aan Z. M. onzen geëerbiedigden Koning werd aangeboden en dat blijkens schrijven van Hoogst deszelfs adjudant en sekretaris, Zijne Majesteit daarvan met belangstelling kennis had genomen; gaan wij thans over tot het meer eigentlijke van ons 3e verslag, waarbij wij geheel en al zullen volgen den vorm, daartoe voor ons vorig verslag gekozen.

§ 1.

ONTVANGEN ONDERSTEUNING.

Ondersteuning in personeelen zin;
Ondersteuning in materiëelen zin.

Beginnen wij met eerstgenoemde.

Wanneer *Het Roode Kruis* in *Indie* thans ter sprake wordt gebragt, dan vloeit als van zelve van de lippen den naam van G. VON BÜLTZINGSLÖWEN. De uitnemende diensten van dien menschenvriend tijdens de tweede expeditie tegen *Atjeh* zijn algemeen bekend. In ons vorig verslag

hebben wij daarvan reeds maar niet zoo uitvoerig als wij gewenscht hadden, melding gemaakt; even als van de gewigtige diensten op het oorlogsterrein door de WelEerwaarde heeren H. Ruleman Voget, F. H. de Bruijn en A. P. C. van Moorsel, bewezen.

Gaarne zouden wij hier opgenomen hebben een volledig verslag van onze gedelegeerden hierbovengenoemd; doch van dit aanvankelijk voornemen moest worden afgezien, op uitdrukkelijk verlangen van den heer Von Bültzingslöwen, wiens bescheidenheid zóó ver ging, dat hij vermeende, dat ten aanzien van hetgeen door hun was verrigt, reeds voldoende was gezegd.

Wij hadden het gaarne anders gewild, maar wij hebben ons verpligt gerekend het verlangen van den heer Von Bültzingslöwen te eerbiedigen en bepalen ons dus tot de mededeeling, dat ZEd. en zijne mede-gedelegeerden in de eerste dagen van Mei jl. tegelijk met den opperbevelhebber der tweede expeditie en de hoofdmagt van *Atjeh* terugkeerden.

Zijne Majesteit onze geëerbiedigde Koning, beloonde de voortreffelijke diensten door Von Bültzingslöwen bewezen, met het ridderkruis der Militaire Willemsorde.

Wij vinden onzen hooggewaardeerden Oud-Gedelegeerde straks terug in dit verslag; daar, waar wij met een enkel woord gewag maken van hetgeen door *Het Roode Kruis* te *Soerabaya* in het afgeloopen jaar werd verrigt en tot stand gebragt.

Onzen dankbrief aan de heeren gedelegeerden te *Atjeh* vindt men opgenomen hierachter onder de paragraaf Briefwisseling (Missive dd°. 2 Julij 1874 No 380/3.)

In den loop van de maand Mei, dus weinige dagen na dat onze gedelegeerden *Atjeh* hadden verlaten, deed de officier van gezondheid 1e klasse F. Perk, chef van de

Geneeskundige Dienst bij de achtergeblevene troepen, ons het aanbod voortaan in het belang onzer Vereeniging op het oorlogsterrein werkzaam te zijn. Deze zoo welwillende offerte haastten wij ons te accepteren; even als hetzelfde aanbod ons gedaan nà het vertrek van den heer Perk van *Atjeh* in September 1874 door zijn vervanger den dirigerend officier van gezondheid Dr. L. de Roock, terwijl ook de heer G. H. Verboon, officier van administratie 1e klasse, behoorende tot het état-major vau Z. M. stoomschip »*Metalen Kruis*" zich met diezelfde taak, wat de Marine betreft, van af Augustus ll. welwillend heeft willen belasten.

De belangrijke steun tot heden van die heeren ondervonden, kan vooral daarom niet genoeg gewaardeerd worden; omdat hun reeds zoo drukke en moeijelijke dienst bijna al hunnen tijd en hunne zorgen moest vereischen.

Gelijke welwillendheid als de hierboven gemelde ondervonden wij ook elders.

Zoo noemen wij den direkteur van het Militair Hospitaal te *Weltevreden*, den kapitein der Militaire Administratie E. J. L. Herens, die niettegenstaande zijne drukke werkzaamheden steeds tijd wist te vinden, ons bij alle onze bezoeken in dit hospitaal de gewenschte inlichtingen te verstrekken; terwijl hij zich tevens belastte met de distributie van datgene, wat door onze Vereeniging voor de lijders werd bestemd.

Zoo herdenken wij hier ook met dankbaarheid al de goede zorgen, in gelijk opzigt ons verleend door den heer A. F. L. G. van der Steen van Ommeren, eerste luitenant der Militaire Administratie, beheerder van het tijdelijk Hospitaal te *Batoe-Toelis* (*Buitenzorg*), en zij ook hier vermeld de welwillenheid ons betoond door de dirigerend officieren van gezondheid C. Helfrich en E. F. J. van Kappen, bij dat tijdelijk hospitaal geplaatst.

Zoo herinneren wij ons evenzeer met erkentelijkheid de hulp in gelijken zin ondervonden van Dr. C. L. van der Voort, geneesheer-directeur van het Reconvalescenten-gesticht te kampong *Makassar* en van Dr. J. C. Ploem te *Sindang-Laija*. Laatstgenoemde wist ook meermalen door eigene bijdragen, het lot der onder hem gestelde lijders te veraangenamen.

Eindelijk brengen wij hier ook een woord van dank aan de Heeren A. Cochius en F. de Boer, eerstaanwezend officieren van gezondheid-respectivelijk te *Oenarang* en *Malang* bij de Reconvalescenten-gestichten te dier plaatsen; voor hunne ondervonden hulp in het belang der onder hen gestelde van *Atjeh* geëvaccueerde strijders.

De hulp, hier met een enkel woord herdacht en blijkbaar van zoovele zijden ondervonden, heeft voorzeker belangrijk bijgedragen om onzen taak te verligten. Zonder daarbij echter steun van materieelen aard te ondervinden, zouden wij niet hebben kunnen doen, wat gedaan is.

Even als in het vorig verslag, kunnen wij ook thans melding maken van den krachtigen steun, die ons zoowel uit *Nederland* als uit *Indie* ten deel viel.

Toen onze fondsen aanvulling behoefden werd op aanvrage daartoe aan het Hoofd-comité te *'s Gravenhage*, beschikbaar gesteld: *Tien Duizend Gulden*, welke som ons door verrekening tusschen 's lands kassen in *Nederland* en in *Indie*, tengevolge van de welwillende tusschenkomst van Zijne Excellentie den Minister van Kolonien en van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indie*, in October jl. ter hand kwam.

Ook in andere opzigten ondervonden wij krachtige ondersteuning van het Hoofd-comité in *Nederland*.

Zoo ontvingen wij per steamer *Prinses Amalia* 10000

houten pijpen; terwijl kort te voren per steamer *Conrad*, eene belangrijke partij Hollandsche rooktabak werd ontvangen. (336 kilo's.)

Een en ander bestreden uit de algemeene kas der Nederlandsche Vereeniging was bijzonder welkom, daar op dat tijdstip houten pijpen alhier niet te bekomen waren en voor Hollandsche rooktabak (ook schaarsch) zeer hooge prijzen in den handel werd gevraagd.

De 5 kisten tabak werden ons toegezonden door het plaatselijk Comité te *'s Gravenhage* van *Het Roode Kruis.*

In de maand Julij gewerden ons nog per steamer *Holland* van het Hoofd-comité 2 water-filters en ééne kist inhoudende 25 kilogrammen chocolaad. (Het laatste een mild geschenk van den heer Thijs te *Maastricht.*)

In October ontvingen wij per steamer *Warrior* 13 vaatjes haring, terwijl een door ons gedaan verzoek om toezending van voor den soldaat geschikte lectuur door het Hoofd-comité beantwoord werd met 10 kisten boekwerken (per steamer *Sumatra*), die juist dezer dagen in ons bezit kwamen.

Van die belangrijke partij boeken werden 4 kisten aangekocht door het Hoofd-comité, dat daartoe uit de algemeene kas der Nederlandsche vereeniging eene som van *duizend gulden* had disponibel gesteld.

De overige 6 kisten werden door het publiek in *Nederland* geschonken, tengevolge van eene door het Hoófd-comité geplaatste advertentie, waarbij de inzending ten behoeve van onze zieke en gewonde strijders in Indie werd verzocht.

Wij kunnen dus met regt zeggen, dat de hulp van die zijde ontvangen belangrijk was, terwijl wij nog met dankbaarheid vermelden, dat door het Hoofd-comité door tusschenkomst van het Internationaal-comité te *Genève* en be-

stemd voor de zieken en gewonden uit den oorlog tegen *Atjeh,* werden ontvangen:

van »l'Association des Hospitaliers te *St. Josse*" (*Brussel*) *f* 94.50 en van het »Bergwerkgezelschap (Vereenigde Bonifacius) bij *Gelsenkirchen*" eene som van *f* 60.65.

Niet minder was de materieele hulp in *Indie* zelf en zeer velen beijverden zich de goede zaak die wij vóórstaan te steunen.

In de eerste plaats noemen wij de gunstige beschikkingen van Zijne Excellentie den Kommandant van het leger en die van den Schout-bij-Nacht, Kommandant der zeemagt, waarbij werd toegestaan de door *Het Roode Kruis* voor *Atjeh* bestemde goederen, respectivelijk door de Militaire Intendance en den Marine magazijnmeester met de Gouvernements goederen te doen verschepen.

Kort daarna besliste de Ned. Ind. Spoorwegmaatschappij, dat op hare lijnen het vervoer van goederen van *Het Roode Kruis gratis* kon plaats hebben; en met dankbaarheid moet worden erkend, dat de Nederlandsch Indische Stoomvaartschappij; voortging met de kostelooze overbrenging van goederen van de kustplaatsen naar hier en *Atjeh.*

»Dagbladen," zoo schreef in April de heer von Bültzingslöwen van *Atjeh*, worden als het ware verslonden."

Hoezeer onze brave strijders daarmede werden geriefd; blijkens het vorig verslag werd dit reeds lang door het publiek en vooral ook door de uitgevers begrepen.

Werden tot vóór weinige weken geleden van elk der hier ter plaatste verschijnende bladen, 10 Exemplaren *geheel gratis* en bovendien nog 10 voor *halve abonnementsprijs* door de uitgevers verstrekt, een beroep onlangs op hen om nog krachtiger hulp in dien zin, werd dade-

lijk beantwoord met het verstrekken van nog 5 Exemplaren *geheel gratis.*

Ons aanzoek daartoe grondde zich op het toenemend aantal zieken te *Atjeh* verpleegd en ook elders geëvaccueerd.

De Heeren JONAS PORTIER & Co. te *Soerakarta* verstrekten in het afgeloopen jaar 10 Exemplaren van hun Javaansch weekblad *Broemartanie* mede *geheel gratis.* Ons gedaan verzoek daartoe werd onmiddelijk ingewilligd.

Ook elders werd door heeren uitgevers van Nieuwsbladen op milde wijze te gemoet gekomen; terwijl het publiek zich niet minder beijverde vooral in den laatsten tijd, nadat wij de aandacht op de groote behoefte aan couranten gewezen hadden, ons in dit opzigt te steunen.

Hier ter plaatse ontvingen wij geregeld gelezen bladen van mevrouw KNIPHORST geb. LOTSY, van de Directie van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid; van de Factorij der Nederlandsche Handelmaatschappij; van de heeren G. H. FOKKER, H. SCHRÖDER VISSER, Mr. SMITS, P. A. F. G. IN DER MAUR, P. DE PINÉDA en vele anderen.

Was de behoefte aan dagbladen groot; zeker niet minder was dit het geval met lectuur.

Hoezeer wij in dit opzigt van vele zijden werden ondersteund; toch waren wij somwijlen niet bij magte aan de groote behoefte te voldoen. Dientengevolge wendden wij ons den 29e Junij tot de redacties der alhier verschijnende dagbladen met het volgend verzoek:

„Zooals uit de achtervolgend gepubliceerde bulletins van „het Centraal-Comité van *Het Roode Kruis* blijkt, wordt het „van vele zijden gesteund met lectuur en dagbladen.

„De verleende hulp ook in dit opzigt is groot; maar „toch voldoet zij niet geheel aan de behoefte en vooral

„in den laatsten tijd moest het Comité wegens gebrek aan „voorraad, aanvragen van dien aard onbevredigd laten. „Nog zoo menig gelezen boek of courant mag worden ver„ondersteld, wordt ter zijde gelegd om tot niets meer te „dienen: terwijl het eene hoogst welkome gift voor onze „zieke strijders zou zijn.

„Het doel dezes is een en ander onder uwe aandacht „te brengen, met vriendelijk verzoek met een enkel woord „uwerzijds tot opwekking daarbij gevoegd, daaraan in uw „blad publiciteit te willen geven, waarmede U het Comité „van *Het Roode Kruis* zult verpligten."

In gelijken zin adresseerden wij ons tot de redacteurs der te *Samarang*, *Soerabaya* en *Passoeroeang* uitkomende dagbladen. Wat de beide laatste couranten betreft, meer speciaal met het oog op de te *Malang* verpleegdë lijders van *Atjeh* geëvaccueerd.

Dankbaar erkennen wij de gunstige gevolgen onzer oproeping.

Bij de velen die voortgingen ons lectuur toe te zenden, voegden zich nieuwe menschenvrienden, die ons in gelijk opzigt krachtdadig ondersteunden. De hulp dan ook ons van vele zijden verleend en die van gelijken aard, hiervoren gemeld van het Hoofd-comité ondervonden, heeft ons het voorgestelde doel om van lieverlede bibliotheken zaâm te stellen, die ook later van nut kunnen zijn, thans reeds grootendeels doen bereiken.

Zoo is het Comité te *Padang* thans in het bezit eener in goeden staat onderhouden boekerij van ongeveer 2000 deelen: waarvan catalogus in ons archief berust; zóó hopen wij binnen weinig tijd hetzelfde te *Kotta-Radja* en elders te verkrijgen.

Te bejammeren is het echter, dat de in November plaats gehad hebbende overstrooming te *Atjeh*, eene vrij groote

hoeveelheid boekwerken aldaar heeft doen verloren gaan. Wij wachten nu met de verzending derwaarts van nieuwe boeken, totdat wij de zekerheid hebben van eene meer veilige bergplaats daarvoor.

Alzoo werd door de medewerking van zoo velen onze Vereeniging in staat gesteld met lectuur belangrijke diensten aan de zieke en gewonde strijders te bewijzen en wij zeggen daarvoor in het bijzonder dank aan:

Mevrouw Levyssohn Norman, geb Zoetelief,
Mevrouw Kniphorst, geb. Lotzy,
De Directien der Societeit Concordia en Harmonie.
Het Leesgezelschap Varia te *Buitenzorg*,
Het Leesgezelschap van de officieren van het Departement van Oorlog,
Het alhier gevestigde Leesgezelschap „Tot Nut en Vermaak,"
Het als voren „De Stip" (Algemeen Rekenkamer.)
Het Leesgezelschap van de Militaire school te *Meester-Cornelis*.
Het Leesgezelschap „Verscheidenheid."
Het Leesgezelschap „Iskandria."
De Directie van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid.
Het Leesgezelschap „De Bereërs."
De schweizerische Lesezirkel alhier.
De Leesgezelschappen te *Palembang* en *Riouw* en de heeren:
H. Schröder Visser.
P. A. F. G. In der Maur.
R. W. H. Pitlo.
J. Krol, Kzn.
J. A. Emanuel.

G. E. C. Goossens.
J. W. F. J. Meinsma.
L. M. de Laat de Kanter.
H. M. van Dorp & Co.
K. L. van Schouwenburg.
G. H. A. W. Gehrung.
Mr. G. G. van Harencarspel.
J. A. Uilkens.
W. Bn. Sloet van Hagensdorp.
A. E. Palairet Hooglandt.
Alfr. Keijser.
Rathkamp & Co.
A. H. Kuijpers.
G. H. Fokker.
Mr. J. J. Smits.
H. Soeters.
P. A. Jasper.
Piroche.
Mr. R. E. N. d'Abo.
Dr. J. A. C. Oudemans.
J. H. Schreul.
B. R. G. Bouricius.
G. Kolff & Co.
J. H. Cox.
C. Vriesendorp.
G. Buijn.
Mr. A. Heiligers.
H. J. Thijssens, (Banga II).

terwijl wij hen, wier namen hier welligt zijn geommitteerd, verzoeken, dit aan onwillekeurig verzuim toe te schrijven.

Wij blijven ons echter voortdurend bij allen aanbevelen, om ook in den vervolge hunnen bijstand met lectuur te

blijven verleenen. *Te veel* kan ons schier niet toevloeijen, terwijl voor eene doelmatige distributie en een zorgvuldig onderhoud naar ons beste vermogen wordt gewaakt.

Men houde zich vooral overtuigd, dat lectuur onder datgene behoort, wat door den soldaat aan zijne legerstede gekluisterd, op hoogen prijs wordt gesteld.

Onbetwistbaar is het desniettemin, dat ook in menig ander opzigt onze brave krijgers kunnen worden geriefd, hetgeen ook ten volle is begrepen, en waarvan op zoo ondubbelzinnige wijze in het afgeloopen jaar, wederom de bewijzen werden ontvangen.

Laat ons allereerst noemen eenige blijken van sympathie van militaire zijde voor het lot van onze zieke en gewonde strijders ondervonden.

Den 12e Maart zond ons de sergeant-majoor-kwartiermeester te *Tjilatjap,* F. Willemse, van wiens loffelijk streven in ons vorig verslag reeds melding werd gemaakt, wederom *f* 30 toe; zijnde het restant der bijdragen van hem en zijne kameraden in genoemd garnizoen.

Bij missive van Zijne Excellentie den luitenant-generaal, Kommandant van het Leger, dd°. 4 Julij, 2e Bureau No. 12, gewerd ons de som van *f* 190.50, waarvan *f* 75: »de opbrengst van eene tooneelvoorstelling van eenige on- »derofficieren van het 4e Regiment huzaren en van het de- »tachement 1e Regiment Infanterie te *Deventer* in garnizoen, „gegeven, ten voordeele van hunne gewonde krijgsmakkers „op de *Noordkust van Sumatra.*"

De resterende *f* 115.50 waren voortgevloeid „uit vrij- „willige bijdragen ten voordeele van *het Roode Kruis van „de te Atjeh verblijfhoudende troepen.*"

Ook van het oorlogsterrein zelve werd dus *het Roode*

Kruis herdacht en eere de bijdragers in *Holland*, die hunne strijdende kameraden niet vergaten.

In Augustus volgde nog eene gift van *f*19.34, als vrijwillige bijdrage aan den Legerkommandant, ten behoeve van *het Roode Kruis* toegezonden uit de Militaire Kommandementen van *Palembang* en *Benkoelen* en de *Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo*; terwijl ons eindelijk nog door intermediair van het Legerbestuur in October toevloeide, eene som van *f* 648.55[5], waarvan:

f 35.30 aan vrijwillige bijdragen uit de 1e en 2e Militaire Afdeeling op *Java* en de Militaire Kommandementen *Sumatra's Westkust* en *Riouw en Onderhoorigheden*;

f 400, uitmakende de opbrengst van een door de »Arn»hemsche Dilettanten Vereeniging gegeven Concert ten »voordeele der gewonde krijgers tegen *Atjeh*."

en *f* 213.25[5] „zijnde de zuivere opbrengst van eene door »eenige werkende leden van de onderofficiers-societeit »'s *Konings Kroon* te *Amsterdam* op 12 Junij 1874 gege»ven voorstelling ten behoeve van de zieke en gekwetste »strijders tegen *Atjeh*.".

Dat de sympathie voor onzen arbeid ook bij den Legerkommandant niet ontbrak, bewijst de toezending ten geschenke aan ons Comité van een exemplaar van de bij de 2e expeditie tegen *Atjeh*, zamengestelde en photographisch gereproduceerde kaart van den Kraton en omstreken van *Groot-Atjeh*; daarna van een exemplaar der photo-autografisch gereproduceerde kaart van het terrein des oorlogs en ten slotte van een kompleet stel der op het oorlogstooneel door het personeel der verkenningsbrigade vervaardigde photografische afbeeldingen.

Het behoeft voorzeker niet gezegd te worden, dat wij een en ander op hoogen prijs stellen en het geschonkene onze groote belangstelling had.

Zooals gezegd, werd ons Comité ook van vele andere zijden ondersteund.

Van *Padang Sidempoean* werd eene gift ontvangen van *f* 97,25; terwijl eene collecte onder de ingezetenen van *Soengie Lieat* (*Banka*) *f* 105.— opbragt.

Een te *Passaroeang*, door den heer F. BOURRET georganiseerd concert van dilettanten, ten behoeve van *Het Roode Kruis*, rendeerde zuiver *f* 291.10, welk bedrag ons door intermediair van den Resident aldaar, werd overgemaakt.

Niet minder hadden wij te apprecieren het menschlievend aanbod ons in de maand Junij gedaan door den heer F, H. POLLOCK, Directeur van eene alhier doortrekkende Japansche acrobaten-troep (Kioto Exhibition Troupe Japanese), om de helft der zuivere opbrengst eener door hem te geven voorstelling te bestemmen ten bate van *het Roode Kruis*. De hartelijke bewoordingen waarin dit aanbod werd gedaan bij brief van 15 Junij, noopt ons dat schrijven en ons daarop gevolgd antwoord hier over te nemen.

Batavia, June 15th 1874.

Sir,

»Previous to my leaving *Batavia* I shall feel it a pleasure »to assist your Society of „*the Red Cross*" of an enter»tainment in the Theatre with my troupe, in the evening „of Thursday June 18th 1874, when I propose to hand over „to your Society Half the receipts taken on the occasion. „Trusting this will meet with your approval.

I remain

Yours Sincerely,

(w. g.) F. H. POLLOCK.

waarop ons antwoord luidde:

Batavia, June 15th 1874.

„*Sir*,

„The President of our Society has been favored by your „kind letter of 15th instant.

„You propose to give an entertainment in the theatre „with your troupe on the evening of Thursday next, and „to hand over to our Society Half the receipts taken on „the occasion."

„Highly appreciating Sir, your noble offer, which proves „the true philanthropist, we most thankful accept of it, „assuring you that those of our gallant Army and Navy „benefitted by your benevolence will not soon forget it. „Wishing you in all your undertakings every prosperity,

„We remain

Yours Sincerely,

(w. g.) Andrée Wiltens, *President Red Cross.*
(w. g.) A. K. Brondgeest, *member-Secretary Red Cross.*

De heer Pollock droeg dientengevolge eenige dagen later bij ons af *f* 289.

Een in *Nederland* als gunstig bekend Litterator, de heer S. Slingervoet Ramondt te *Zwolle* zond ons door intermediair van den heer J. M. Wap alhier, 30 exemplaren eener door hem geschreven novelle „*Dientje van 't Veer*": terwijl ons niet lang daarna, mede door tusschenkomst van den heer Wap gewerden: 65 gedenkpenningen (43 bronzen en 22 van nikkel), geslagen ter herinnering aan de oprigting der Vereeniging van *Het RoodeKruis* in *Europa*, zijnde een geschenk van den heer H. G. van Otterbeek Bastiaanse te *Deventer*, met de bedoeling deze gedenkpenningen bij voorkomende gelegenheid te distribueeren aan hen,

die op de eene of andere wijze de werkkring onzer Vereeniging in *Indie* ondersteunen.

In verband tot gemelde bedoeling offreerden wij daarvan tot heden één exemplaar aan den heer Perk, na zijn aftreden als onzen gedelegeerde te *Atjeh*, en één aan den Heer Hen, toen hij onlangs uit ons Comité te Padang trad.

Niet minder belangrijk noemen wij eene gift van de feestcommissie uit de Bataviasche burgerij tot ontvangst der in Mei ll. van *Atjeh* teruggekeerde troepen, welke ons in staat stelde ten behoeve der zieken en gewonden op het oorlogsterrein, derwaarts 10.000 eijeren te zenden; een denkbeeld dat tot oorsprong had het gebrek, dat destijds aan eijeren te *Atjeh* bestond.

Het waren de heeren Rathkamp & Co. alhier, die ons ten behoeve der zieken te *Atjeh* het kostbaar en doelmatig geschenk aanboden van 2 ijsmachines, waarvan door ons éene voor de Landmagt en éene voor de Marine werd bestemd; een geschenk dat door de goede zorgen van den officier van gezondheid van Z. M. zeemagt W. Schoondermark naar *Atjeh* overgebragt, aldaar met groote erkentelijkheid ontvangen en blijkens bekomen rapporten van onzen gedelegeerde uitmuntende diensten heeft bewezen en nog bewijst.

Onder veel dankbetuiging maken wij ook melding van eene gift van *f* 308.53, die ons door tusschenkomst van het Hoofdagentschap der Ned. Ind. Handelsbank alhier van het *Amsterdamsch Comité van Het Roode Kruis* gewerd.

Welkom was ons ook de toezending meermalen van gebruikte speelkaarten door de heeren J. R. Kleijn en Gerbrandts, welke beiden blijkens het vorig verslag, ons reeds vroeger in gelijk opzigt waren tegemoetgekomen.

De heer A. J. Servaas van Rooijen te *Utrecht* deed ons

in September door tusschenkomst van den Luitenant-kolonel van N. I. leger H. W. C. VAN STUWE, toekomen eene som van *f* 163.03 zijnde »de 1e storting der zuivere op»brengst van een door genoemden heer geschreven en uit»gegeven werkje getiteld. „De magt der liefde.”

»Is elke gift voor het doel beoogd, ons welkom, eene »dubbele waarde hebben die geschenken, die behalve van »liefdadigheidszin te getuigen, verschuldigd zijn aan talent.”

Aldus vermeenden wij den milden gever te mogen schrijven.

Onze oud-stadgenoot de heer GUALTHERUS KOLFF, thans te *Leiden* woonachtig, kende de waarde door den soldaat te velde alhier aan de pijp gehecht, ten bewijze waarvan hij ons per steamer *Holland* ten behoeve onzer strijders te *Atjeh* 3000 stuks toezond.

Onze lezers zullen gewis met genoegen kennis nemen van het daarop betrekkelijk ontvangen schrijven van dien menschenvriend en nemen wij dat dan ook hieronder over:

»Innig als ik blijf deelen in het wel en wee van het »mij onvergetelijke *Indie*, sla ik steeds met warme belang»stelling gade, de vele pogingen die onvermoeid worden »aangewend om den stroom van jammeren te stuiten, die »de onzalige krijg vooral ook in den laatsten tijd in dub»bele mate over *Indie* heeft uitgestort. Uw comité vormt, »als het ware, de uitvoerende magt voor de oud-indische »hartelijkheid en weldadigheids zin!

»In een uwer laatste uitgegeven' bulletins las ik, dat »uwe beschermelingen, de soldaten te velde, gebrek aan »tabak en pijpen hadden.

»Toen werd mijn Goudsch pijpenhart brandende in mij »en heb ik mij gehaast uit mijn oude vaderstad eene »partij fantaisie pijpjes te ontbieden, die ik het genoegen »had, afgepast in 6 kistjes, ieder inhoudende 500 stuks,

»af te zenden met het stoomschip *Holland*, waarvan het »cognossement u hierbij wordt aangeboden.

»Ik hoop, waarde heeren! dat gij dit kleine geschenk »wel zult willen aanvaarden, als een blijk van waarde-»ring en sympathie voor uw' zoo edele als voortreffelij-»ken arbeid.

»Uit mijne schoolboeken herinner ik mij, dat reeds in »Columbus tijd de Amerikaansche Indianen de tabakspijp »met elkander wisselden tot een teeken van vrede en »verzoening. Mogen de nog vijandelijke en oproerige vol-»ken in onzen Archipel weldra tot de erkenning komen, »dat niets meer in hun belang dient dan het heilzaam »Nederlandsch gezag en de bloedige krijg weldra plaats »maken voor de vriendschappelijke vredespijp.

»Gaarne stel ik dan nog eenige dingen van mijn Goudsch »product beschikbaar."

Getuigen bovenstaande woorden van de groote belangstelling van den schrijver voor onze te *Atjeh* strijdende magt: wij hopen de tijd niet meer verre af zal zijn: waarop de hartelijke wensch van dien waren vaderlander tot verwezenlijking mag komen.

Wat eene pijp voor den soldaat te velde is, bleek ons ook uit een des betrekkelijk schrijven van den heer Von Bültzingslöwen, waarin ons gemeld werd, dat de soldaat die als het ware met kinderlijke vreugde ontvangt. Onze brave strijders van *Atjeh,* die om hun goeden geest, de volharding waarmede zij alle vermoeijenissen trotseeren, en bovenal de bewonderenswaardige zelfopoffering en groote dapperheid, waarmede zij voor Koning en Vaderland strijden, boven allen lof verheven zijn, zullen in het beeld dat hier van hunne erkentelijkheid voor eene kleinigheid wordt gegeven, naar wij hopen, geen aanstoot nemen.

Als erkentelijkheid zij hier nog vermeld; dat de Stoom-

vaartmaatschappij „Java” die trouwens bij andere gelegenheden hulp in gelijk opzigt verleende, het geschenk van den heer G. Kolff vrachtvrij overvoerde. Ook de Stoomvaart-maatschappij *Nederland* gaf blijken van sympathie voor *Het Roode Kruis*, door somwijlen gereduceerde vracht voor den overvoer van voor hetzelve bestemde goederen, toe te staan.

Mr. R. E. N. d'Abo, een man — wij zeiden dit teregt reeds in ons vorig verslag — immer bereid te geven, waar voor een goed doel te geven valt, deed ook weder in het afgeloopen jaar menigmaal van zijne voortdurende medewerking blijken.

Behalve verscheidene partijen lectuur, zond genoemde heer ons meer dan eens eene belangrijke hoeveelheid Java cigaren, die in November werden gevolgd door eene directe zending aan onzen gedelegeerde te *Atjeh* van niet minder dan 18 pikols koffij van prima kwaliteit.

Wij betreuren het zeer hier te moeten vermelden, dat die koffij eene prooi werd van de in November te *Atjeh* plaats gehad hebbende zware overstrooming en het lot onderging van zoovele Gouvernements-goederen, aldaar in de magazijnen opgeslagen.

Ofschoon de goede bedoeling van den zoo milden gever ditmaal niet werd bereikt, heeft hij zeker niet minder volle aanspraak op onzen innigen dank voor zijne zóó hoogst belangrijke gift.

Wij veroorlooven ons echter, zooals trouwens aan den heer d'Abo reeds bij afzonderlijk schrijven werd gedaan, aan te teekenen, dat koffij een artikel is dat van Gouvernementswege in ruime mate aan den soldaat wordt verstrekt.

Een geschenk, voorzeker mede van geene geringe waarde, mogten wij ontvangen van den heer E. Waitz alhier en wel 500 fleschen frambozenazijn, die volgens later ont-

vangen berigt van Dr. L. DE ROOCK wegens de uitmuntende kwaliteit zeer welkom te *Atjeh* waren en voor menig koortslijder een uitmuntende drank leverden.

Wij zijn dan ook zoo vrij daarop speciaal de attentie te vestigen.

De heeren W. H. HALL & Co. zonden ons een croquetspel ten geschenke; terwijl de suikerfabriekanten van *Tjandjong-modjo* en *Klalinen* Residentie Japara cc. 10 picols suiker ter onzer beschikking stelden. Voorwaar een geschenk door ons op den regten prijs gesteld.

Mogen ook deze goede voorbeelden door vele anderen gevolgd worden, waartoe wij ons blijven aanbevelen.

Ten slotte zij hier nog vermeld eene gift van de heeren DE HEIJDER & Co. te *Leiden*, bestaande in 144 stuks oranje *Atjeh* doeken, namens de gevers ons door de heeren J. F. VAN LEEUWEN & Co. toegezonden.

Wij zouden hiermede deze § van ons verslag kunnen besluiten, ware het niet dat wij even vóór het einde van dit jaar verrast werden met eene gift (van iemand die onbekend wenscht te blijven), zóò belangrijk, dat wij bijkans geene woorden kunnen vinden, om op voldoende wijze daarvoor onzen dank uit te drukken.

Het betreft niet minder dan 100 kisten roode wijn, die ons werden toegezonden met den navolgenden brief:

Batavia, 29 Décembre 1874.

»Messieurs!

»J'ai l'honneur à titre d'intermédiaire de mettre sous »la sauvegarde de vos bons soins et de votre inaltérable »vigilance, 100 caisses de vin destinés aux troupes Expe»ditionnaires à *Atchin*.

»Le Donataire désire ne pas se faire connaître; pour »le moment du moins, et il m'a chargé de l'heureuse

»mission d'être son interprête auprès de vous, pour vous »faire connaître le but qu'il attache à son offre.

»En conséquence je vais le plus succinctement possible »vous reproduire sa pensée.

»Les troupes ont deux ennemis à combattre: les *Atchi-* »*nois* et le climat.

»Vaincre le premier de ces ennemis c'est leur affaire, et elles feront leur devoir; personne n'en »doute.

»Quand au second ennemi, ce sont les membres de la »grande famille, qui doivent chercher à le combattre par »leurs soins, leur sollicitude et leurs dons.

»C'est sous l'influence de ces sentiments, qu'il désire que »l'on distribue à chaque homme, qui aura fait un service »extra-ordinaire ou un travail pénible: *Une ration de vin* »c'est-à-dire, une bouteille pour 4 hommes et cela deux »fois par jour.

»Agréez, etc. Z.

»P. S. Soyez assez bons, Messieurs, en annonçant cette »nouvelle au colonel Pel, de souhaiter à lui et ses trou- »pes: Bonne année, bonne santé, bon courage et prompt retour!

Eere den milden gever, maar ook eere den briefsteller die in zulke hartelijke bewoordingen de bedoeling en de bestemming van het geschonkene, wist ter neêr te schrijven.

En nu moge het geene directe gift uitsluitend voor *Het Roode Kruis*, dat is voor gewonden en zieken zijn: onze vereeniging stelt het op prijs, dat in zoodanige gevallen over haar wordt gedisponeerd en dat zij dientengevolge verdere uitvoering mag geven aan eene nobele daad.

Hiermede eindigen wij dit voorzeker belangrijk gedeelte van ons overzigt. Een ieder die ons steunde, zij over-

tuigd van onze opregte erkentelijkheid en ga voort met ons ter zijde te staan.

§ 2.

Verleende hulp.

Hebben wij in de vorige paragraaf, en tevens met opgave van redenen, gezegd van ons aanvankelijk voornemen af te moeten zien, van het geven van een uitvoerig overzigt in dit verslag, der werkzaamheden onzer gedelegeerden te *Atjeh* gedurende de tweede expeditie tegen dat rijk; ten einde ons vorig verslag met dit, in dat opzigt eenig verband te doen houden, achten wij het evenwel noodzakelijk, nog kortelijk eenige mededeelingen te doen, die in naauwe betrekking staan met het op het oorlogsterrein door genoemde gedelegeerden verrigte, en waartoe de laatste briefwisseling met den heer Von Bültzingslöwen in Maart en April jl., dus kort vóór zijn terugkeer en dat van zijn mede-gedelegeerden van *Atjeh* gevoerd, ons aanleiding geeft.

Wij nemen daartoe allereerst over, wat onze gedelegeerden ons onder dagteekening van 28 Februarij 1874 jl. van uit het bivouac te *Penaijoeng* schreven, kort nà ontvangst der versnaperingen, speciaal vermeld op bladzijde 17 van ons vorig verslag en wel:

»Terwijl wij voortgaan met pijpen, tabak, lectuur, »schrijfbehoeften en andere benoodigheden ook wel aan »gezonden te verstrekken, vermeenen wij toch in uwen »geest te handelen door de verfrisschende dranken en »provisien uitsluitend voor zieken te bestemmen.

»Wij geven UEd. de stellige verzekering dat uwe bezen»ding hoogst welkom is en bijzonder goed te pas komt.

»En ambulances, èn ziekenschepen zijn helaas! voort-
»durend zóó overvuld; dat er buitendien altijd een groot
»getal lijders als kwartierzieken moet verpleegd worden.
»Voor deze kwartierzieken wordt van wege het Gou-
»vernement geene ziekenkost of andere versnaperingen
»verstrekt.

Kwartierzieken dus, omdat ambulances en hospitalen geene ruimte genoeg aanboden en dat verklaart van zelve hetgeen de heer VON BÜLTZINGSLÖWEN verder laat volgen:

»Na overleg met de Geneeskundige Dienst, wenschen
»wij in de eerste plaats voor deze lijders te zorgen.
»Tevens zullen wij onzen voorraad beschouwen als eene
»reserve voor de zieken schepen en ambulances . . . .”

en verder:

»De door UEd. gezonden koelies presteren zeer goede
»diensten. Op het oogenblik zijn zij bezig met het oprigten
»van hospitaal-tenten, met bergplaatsen voor de zieken,
»met het lossen uwer laatste bezending enz.

»De nieuwe sloep” (referte tot hetgeen daarover is gezegd in ons voorgaand verslag) komt ons daarbij zeer te pas.

»Het grootste gedeelte der koelies was gedurende eeni-
»gen tijd ziek, meest koortslijdende. . . . .”

»Voor behoorlijke behandeling wordt gewaakt en schrijver
»dezes dient hun zelf de voorgeschrevene medicijnen toe.”

Als men in aanmerking neemt, dat bij de taak van *Het Roode Kruis* op den voorgrond staat, te helpen in de eerste plaats dáár, waar de krachten of middelen van de Geneeskundige Dienst mogten te kort schieten, dan kan naar wij vermeenen, gereedelijk worden gezegd, dat het goed van onze gedelegeerden was gezien in de gegevene omstandigheden, tijdelijk hunne voornaamste zorgen te wijden aan de zieken, die slechts wegens gebrek aan ruimte

in de ambulances, als kwartierzieken werden behandeld, en te eer, omdat zooal de vijandelijkheden sedert eenigen tijd niet gestaakt waren; onze troepen minder offensief ageerden; waardoor ontmoetingen met den vijand minder voorkwamen, en dus onze gedelegeerden in de veld-ambulances weinig of geene dienst konden presteren.

Wat de heer Von Bültzingslöwen omtrent de koelies schrijft, is vooral met het oog op eventueel latere expedities zeker niet van belang ontbloot, en de ondervinding in dat opzigt bij de tweede Expeditie tegen *Atjeh* opgedaan, mag beschouwd worden als van groote waarde; daar het bewijs is geleverd, dat van die koelies veel partij kan worden getrokken; althans indien — zooals bij genoemde expeditie het geval is geweest — ze onder direct en tevens practisch en menschkundig opzigt staan.

Toen onze gedelegeerden in begin Mei 1874 terugkeerden; en de zekerheid niet bestond, dat van de koelies goede diensten konden blijven verwacht worden: zonder de te *Atjeh* achterblijvende Militaire Autoriteiten last te veroorzaken, werden zij weder naar *Java* ingescheept; maar een feit is het, dat zij zich herhaalde malen, nà hun terugkeer tot ons hebben vervoegd en met aandrang verzocht, naar het oorlogsterrein in hunne vroegere functie weder te mogen terugkeeren.

Ter loops zij nog vermeld, dat van al de geëengageerde koelies slechts één te *Atjeh* overleed en de overigen in den besten gezondheidstoestand hier terugkeerden, hetgeen, gelet op de heerschende cholera, die zooveel menschenlevens wegmaaide, wel opmerking verdient.

Dank zij onze daartoe in het begin van het verloopen jaar, toereikende geldelijke middelen; waartoe vooral het Hoofd-Comité in *Nederland* had bijgedragen, waren wij bij magte onze verzending versnaperingen in het laatst

van Februarij jl. naar *Atjeh* gedirigeerd, spoedig door anderen te doen volgen.

Zoo verzonden wij den 7den Maart per Z. M. stoomschip *Soerabaija:*

11	kisten	elk à 4' dozijn 1/1 fl. selterswater,	
40	»	» » 2/2 » »	
2	»	speelkaarten en dagbladen,	
		1000 stuks lepels,	
9	»	150 blikken suiker,	
50	»	zeep,	

waaraan wij nog toevoegden:

2510 pompelmoezen,
2700 china's appelen,
3000 citroenen,
eene ruime hoeveelheid pisang
en 2 kisten lectuur.

Het zenden van vruchten was eene proef, waartoe dit stoomschip eene goede gelegenheid aanbood, en lieten wij den Kommandant vrij om daarvan het noodige af te geven aan de oorlogschepen, die op de reis mogten ontmoet worden.

De proef heeft echter niet voldaan; alleen van de china's appelen kwamen cc. 1100 stuks in vrij goeden toestand over; al de overige vruchten waren zoo goed als onbruikbaar.

Intusschen hadden wij in de hoop van welslagen den 18e Maart weder verzonden per Steamer *John Bramall*:

145	krandjangs	2700	pompelmoezen
18	»	2600	china's appelen
4	»	3000	citroenen

waaraan nog toevoegden:

3 kisten 3325 goudsche pijpen.

In het begin van Junij waagden wij het nogmaals eene

zending van vruchten — nu alleen van china's appelen — te doen; maar het resultaat was volgens rapport van den heer PERK, inmiddels aldaar opgetreden als onze gedelegeerde, van dien aard dat van alle verdere vruchtenverzending nu definitief moest worden afgzien.

Kwamen de diensten van *Het Roode Kruis* te *Padang*, nà de in Januarij te *Atjeh* geleverde gevechten, tengevolge van het evaccueeren van de vele gewonden en zieken derwaarts zeer te stade; hetzelfde kan worden gezegd van de daarop gevolgde maanden. Het aantal zieken toch nam reeds in Maart zeer toe; terwijl de gevechten van 16 April en lateren. het te *Padang* aan gewonden en zieken niet heeft doen ontbreken.

Den 7 Maart zonden wij aan ons Comité te *Padang*:

8 kisten elk inh. 4 doz. $^1/_1$ fl. selterswater
18 » » » 4 » $^2/_2$ » »
3500 Java cigaren
338 pond Holl. rooktabak,
10.000 Havanah cigaren,
12 overwinningsspelen,
12 dam- en belegeringsspelen,
12 quartetspelen,
12 loterijspelen,
12 boerenspelen,
12 schimmelspelen,
12 kienspelen,
1 kist lectuur en illustraties,
43600 Java- en Havanah cigaren,
12 dozijn oranje-doeken, en
25 kistjes zeep;

Ook gedurende dit jaar ondervonden wij krachtige medewerking van ons Comité te *Padang*, waarvan de

heer W. Hen, nà ons daarvan zoo menig blijk gegeven te hebben, tengevolge van vertrek tegen het laatst van het jaar uittrad; en in het door hem waargenomen Sekretariaat vervangen werd door den heer Js. de Jong, predikant aldaar.

De heer J. Kat majoor der genie trad mede wegens vertrek als lid van dat Comité af en werd in December vervangen door den heer J. H. Appelius van Hoboken, agent van de Javasche-Bank te *Padang*.

De correspondentie gedurende het afgeloopen jaar met bedoeld Comité was niet minder belangrijk dan te voren, waaromtrent wij het navolgende zullen opnemen:

Brief van 6 *Maart* 1874.

»De verpleging en behandeling der naar hier geëvacu-»eerde zieken en gekwetsten laat niets te wenschen over, »en kan de bestaande toestand niet genoeg geroemd worden.

»Toch hebben er vele sterfgevallen plaats, enkele dagen »van 5 tot 6, voornamelijk door uitputting, lijden aan »koortsen en dyssenterie.

»Wij hadden onlangs met den Dirigerend officier van »Gezondheid, den heer Bol eene conferentie, waarbij deze »zijne ingenomenheid met onze werkzaamheden getuigde; »doch ons mededeelde, dat de verbandmiddelen, uit *Neder-»land* afkomstig en door ons aan ZEd. afgeleverd, van »minder goede kwaliteit waren, en veel te wenschen over-»lieten in het gebruik. Inzonderheid was het pluksel slecht, »daar dit bij aanwending weinig of geen vocht absorbeerde.

»Ofschoon er vele windkussens in de hospitalen gebruikt »worden, zou daarvan nog een veel grooter hoeveelheid met »vrucht kunnen worden aangewend en is de toezending »van gutta-percha windkussens, indien zulks door uw »Comité zou kunnen plaats hebben, ten zeerste gewenscht.

Wij hebben aan dit laatste verzoek, wegens gemis aan voorraad niet kunnen voldoen en vermeenen bovendien, dat in die behoefte door de Geneeskundige Dienst moet worden voorzien. Opmerkelijk is het intusschen, dat ook de Dirigerend officier van Gezondheid Dr. L. DE ROOCK sedert September onzen gedelegeerde te *Atjeh*, eenigen tijd geleden ons Comité op de behoefte aan gutta-percha windkussens voor zijne zieken en gewonden heeft gewezen, en maken wij van een en ander, evenals van de bevinding te *Padang* onzer verbandmiddelen juist daarom melding, omdat de daarbij opgedane ondervinding ons in de toekomst van nut kan zijn.

Telegram 10 *Maart* 1874.

Baron Bentinck aangekomen met 163 zieken waaronder »5 officieren. Geen nieuws oorlogstooneel. Toezending »pijpen gewenscht.

Telegram 17 *Maart* 1874.

»Stoomer *Swieten* bragt gisteren 237 zieke kettinggan»gers met bestemming naar *Batavia*. *Mackay* 176 zieken »en gekwetsten waaronder 1 officier voor hier. Verzoeke »toezending pijpen, suiker, zeep en rooktabak."

Brief 16 *Maart* 1874.

»Wij betuigen U voor deze nieuwe bezending onzen dank.

»Vooral de Hollandsche cigaren en rooktabak zijn zeer »welkom; hiernaar bestaat steeds veel begeerte bij de zie»ken en gewonden. Niet minder is dit het geval met de »gezondene spellen en illustraties.

. . . .

»Van uwen Gedelegeerde te *Atjeh* ontvingen wij het be-

»rigt, dat de 21 passato hem toegezonden 2 kisten lectuur »behoorlijk waren ontvangen.

»Op zijne aanvrage zullen wij per eerste zich voor»doende gelegenheid eene ruime hoeveelheid nipabladeren »zenden, waaraan aldaar behoefte blijkt te bestaan.”

Telegram 1 *April* 1874.

»25 passato op U afgegeven veertien dagen dato, Duizend »Gulden order Javasche Bank.”

Brief 17 *April* 1874.

«De 2 kisten Lectuur vooral zijn zeer welkom, en wordt »daarmede de Leesbibliotheek uitgebreid, waarvan steeds »een gretig gebruik wordt gemaakt door de verpleegden in »de hospitalen.

Telegram 29 *Maart* 1874.

»*Koningin Sophia* bragt 288 zieken, waarvan 2 officieren. »Vertrok gisteren costy met 300 reconvalescenten. *Myer* »heden verwacht met 300 zieken. Cholera hier op ver»schillende plaatsen uitgebroken.”

Telegram 7 *April* 1874.

»*Baron Mackay* aangekomen met 234 zieken en gekwet»sten. Cholera sedert eenige dagen sterk verminderd.

Brief 26 *Mei* 1874.

»Nog berigtte men ons dat de aanvoeren te *Atjeh* van »ijs van *Penang* hebben opgehouden; indien dit werkelijk »het geval mogt zijn en de Militaire Administratie daarin »niet voorziet, bieden wij U gaarne onze tusschenkomst »aan, om ijs van hier te zenden.

»Voor eene hoeveelheid Selterswater, waarvan op het »oogenblik geen gebruik kan worden gemaakt, verzoeken »wij uwe toestemming het naar *Atjeh* te mogen verzenden.

»Het getal lijders van *Atjeh* gekomen, en in het hospi»taal verpleegd, bedraagt oogenblikkelijk nog ruim 250 man.

. . . .

»Onze taak is dus nog lang niet geëindigd en blijven »wij steeds bij voortduring onze krachten wijden aan het »bezoeken van de hospitalen en het verstrekken van dat»gene, wat den zieken of gewonden soldaat nuttig en aan»genaam kan zijn.

»Indien wij niet onbescheiden zijn, stellen wij U voor, »ons bij gelegenheid weder van Hollandsche rooktabak, »suiker en cigaren te voorzien."

Telegram 1 *Julij* 1874.

»*Sloet* bragt heden 94 zieken, vertrekt overmogen costy »met 100 zieken. Verzoeke toezending suiker, couranten »en illustraties."

Brief 17 *Julij* 1874.

»Wij zijn uw comité zeer erkentelijk voor de gezondene »suiker, die uitmuntend voldoende is voor de behoefte.

»Wij danken U zeer in het belang der nog van *Atjeh* te »verwachten lijders voor uwe aangewende pogingen om »te voorkomen, dat voortaan de goederen van zieke en »gewonde militairen alhier bij aankomst door de Recher»che-ambtenaren worden doorzocht en nagezien.

»Uwe aanbeveling om in afwachting van de door U ge»vraagde geldelijke ondersteuning aan het Hoofd-comité te »*s'Gravenhage,* zeer spaarzaam te werk te gaan met onze »middelen, heeft onze volle aandacht.

» . . . .

»Van den beginne af des oorlogs hebben wij dezelfde ge»dragslijn gevolgd en ons steeds onthouden van het verstrek»ken van die zaken, welke hoe aangenaam en verkwik»kend overigens voor den zieke of gekwetste, meer den „naam van luxe-artikelen verdienen."

»Op die wijze handelende is het ons dan ook alleen »mogelijk geweest, met de ter onzer beschikking zijnde »fondsen, alle de ± 3700 zieken en gekwetsten, die suc»cessivelijk hier van *Atjeh* aangekomen, in de Hospitalen »opgenomen werden, van de vorengenoemde artikelen te »kunnen voorzien."

Geeft ons Comité te *Padang*, zooals hierboven blijkt op, dat het in medio Julij reeds voor circa 3700 zieken en gewonden had gedaan waartoe het bij magte was; de latere ongunstige gezondheidstoestand te *Atjeh*; tengevolge waarvan tot het einde van het jaar voortdurend belangrijke transporten zieken en gewonden van het oorlogsterrein, ook voor een deel naar *Padang* werden geëvaccueerd, maakt dat dit cijfer van 3700 sedert hoogst aanzienlijk vermeerderde.

Brief 3 *Augustus* 1874.

»Den 20en passato gaven wij U per telegraaf kennis van »het vertrek naar costy van een transport zieken per stoomer »*Baron Bentinck*, dat morgen gevolgd wordt door 113 zie»ken, per stoomer *Willem Kroonprins der Nederlanden* te »vervoeren, welk berigt wij U heden seinden.

»Gedurende den tijd, dat de zieken hier op de reede »lagen, werden zij door ons van ijs en cigaren voorzien, »van welke artikelen ook nog eene hoeveelheid voor de »reis naar *Batavia* aan den Doctor werd medegegeven.

»Nog strekten wij onze hulp uit tot de naar *Troemon*

»op expeditie vertrokken troepen, die voor zoover onze »middelen strekten, van een en ander voorzien werden.

Ziedaar eene reeks van aanhalingen uit brieven van het Comité te *Padang* gedaan, voorzeker allezins voldoende om den belangstellenden lezer op de hoogte te brengen van de wijze, waarop dat Comité, bij onderlinge zamenwerking met ons, vermeend heeft zijne taak te moeten opvatten en het is zeker overbodig daartoe de tot aan het einde van dit jaar gevolgde correspondentie, volkomen in denzelfden zin gevoerd, nog verder hier te bespreken.

Het Padangsch Comité, waaromtrent nog ten overvloede kan bijgevoegd worden, dat op tijden dat dit wenschelijk voorkwam één of meer zijner leden bijna dagelijks het Hospitaal bezochten, heeft volle aanspraak op onzen dank voor de krachtig verleende ondersteuning; maar niet minder de Dirigerend officier van gezondheid 1e klasse P. A. Bol, die zich immer bereid toonde genoemd Comité bij te staan.

N.B. Onder het afdrukken dezes kwamen wij in het bezit van het door het Comité te *Padang* opgemaakte Verslag zijner werkzaamheden gedurende 1874; en hebben wij vermeend dat hierachter als bijlage te moeten voegen.

Bij den aanvang van dit verslag hebben wij gezegd, dat — daarbij doelende meer speciaal op de hulp door *Het Roode Kruis* gedurende 1874 en vooral nà terugkeer in de eerste dagen van Mei ll. van de hoofdmagt der Expeditionnaire troepen van het Oorlogstooneel verleend — wij het leveren van een meer gedetailleerd overzigt onzer werkzaamheden, vermeenden te moeten doen voorafgaan door in grove trekken mede te deelen, op hoedanige wijze wij onze taak hebben opgevat.

Daartoe namen wij over extract uit onzen brief aan het Hoofdcomité te *s'Gravenhage* dd. 8 October ll. No. 491.

Wij zullen thans, nu — zoo vertrouwen wij — het reeds medegedeelde onzer Vereeniging meer speciaal wat *Padang* en het oorlogsterrein zelve tot aan den terugkeer van daar van de Hoofdmagt der 2e Expeditie te *Atjeh* betreft, genoegzaam verband houdt met het ter zake voorkomende in het vorig Verslag en dus over dat tijdvak voldoende is gezegd, eenigzins beknopt in de détails treden onzer werkzaamheden, ten behoeve der zieken en gewonden.

Groot was het aantal dergenen, die òf ziek òf gewond van af het tijdstip, waarmede ons vorig Verslag eindigde, tot op heden, naar *Java* werden opgezonden. Overbodig kan het geacht worden in cijfers te treden, en wij kunnen volstaan met te zeggen, dat dit aantal zóó aanzienlijk was, dat de Militaire Hospitalen op de drie hoofdplaatsen aan ruimte te kort schoten.

Vandaar dat het Legerbestuur er al spoedig op bedacht was naar andere middelen van verpleging om te zien, en het duurde niet lang, of zieken en gewonden werden, wat de 1e militaire Afdeeling betreft, ook ter verpleging gezonden naar de bestaande Reconvalescenten-Gestichten te *Kampong-Makassar*, *Sindanglaija* en naar het tot dat doel opgerigte zeer doelmatige temporair Militair Hospitaal te *Batoe-Toelis* (*Buitenzorg*).

Wat aangaat de 2e en 3e Militaire Afdeeling; voor zoo verre ruimte in de hospitalen te *Samarang*, *Willem I* en *Soerabaya* te kort schoot; werden lijders van *Atjeh* in die afdeelingen teruggekeerd, geëvaccueerd naar de bekende Reconvalescenten-Gestichten te *Oenarang* en *Malang*.

Vorenstaande mededeeling was noodig ter verduidelijking

dat onze Vereeniging hare zorgen behalve voor *Padang* en het oorlogsterrein zelve, had uit te strekken op vele andere plaatsen, die wij hierboven hebben genoemd.

Het Militair Hospitaal te *Weltevreden*, zoo in onze onmiddelijke nabijheid was het gemakkelijkst te voorzien en te bezoeken.

Al naar gelang zulks ons wenschelijk voorkwam, en wij vermeenden zulks in het belang der verpleegde lijders kon zijn, bragten onze Voorzitter en het Lid-Sekretaris een bezoek aan genoemd Militair Hospitaal, eene pligt die zij beiden tot heden toe gelooven, in voldoende mate te hebben betracht.

Al hetgeen noodig toescheen, en tegen welker verstrekking geen bezwaar bestond van de zijde der Geneeskundige Dienst werd successivelijk derwaarts gezonden:

Zoo op den 3den Maart het navolgende
2000 Manilla Cigaren,
3000 Havanah Cigaren,
50 amst. ℔ Holl. Rooktabak,
168 Houten Pijpen,
10 kisten Eau de Cologne,
12 Domino spelen,
6 Lotto spelen,
10 pakken 4° Postpapier,
10 pakken 8° Postpapier
1000 Enveloppes,
12 gros Stalen Pennen,
100 Pennenhouders,
50 Inktkokers,
1 boek Vloeipapier,
12 fleschen Inkt,
2 pakken Potlooden,

12 Linialen,
12 Leijen,
2 doozen Griffels,
12 Portefeuilles,
12 Lijnbladen,
2 Vloeiborden,
4 boek Kardoespapier,
26 Exemplaren Pantoen Melaijoe,
24 blikken Vruchten op water,
12 » Boter,
12 flesschen Chocolade,
1 kist Nipa-bladen,
25 collis Inlandsche tabak, (± 750 amst. ℔)
5 blikken Suiker,
100 Postzegels à 10 Cents.

In ons vorig Verslag is uitvoerig stilgestaan bij het groote belang, dat de gewonde of zieke strijder er zeker in stelt, briefwisseling met bloedverwanten en vrienden te kunnen voeren en dat het een der eerste pligten van *Het Roode Kruis* is, hem daarin te gemoet te komen.

Daarom dan ook, vermeenden wij, zoowel hier als elders de lijders in de gelegendheid te moeten stellen van *gratis* met hunne bloedverwanten te kunnen corresponderen en van daar dan ook hunne brieven steeds *voor rekening van Het Roode Kruis* gefrankeerd door ons bestemming werden verleend.

Het geregeld bezoeken van de lijders te *Kampong Makassar* en *Batoe-Toelis* (*Buitenzorg*) kwam ons evenzeer pligtmatig voor. Met die taak heeft zich speciaal ons Lid-Sekretaris belast; die naar zijn beste vermogen en in verband tot de voorhanden finantieele krachten der

Vereeniging, de te dier plaatse verpleegde lijders heeft bedacht met al die geriefelijkheden, die met toestemming van de Geneeskundige Dienst mogten worden verstrekt.

Ook het ver afgelegen *Sindanglaija* werd niet vergeten waarbij ons Dr. Ploem, geneesheer bij dat etablissement, terzijde stond; terwijl onze Voorzitter, vergezeld van het Lid-Sekretaris in November te *Kampong Makassar* en in December te *Batoe-Toelis* de aldaar geëvaccueerde lijders een bezoek bragt.

Wij zouden thans kunnen overgaan met achtereenvolgens optegeven, wat al verder van wege onze Vereeniging gedurende den loop van dit jaar aan de lijders zoowel te *Atjeh* en *Padang* aanwezig, als aan die naar *Java* geëvaccueerd werd verstrekt; maar daargelaten dat dit aan ons verslag eene geheele doellooze uitbreiding zou geven, willen wij onze lezers niet onnoodig bezig houden.

Om dit te voorkomen, doch aan hen, die er belang in stellen de gelegenheid te geven na te gaan, wat alzoo door *Het Roode Kruis* werd verzonden, zoowel naar *Atjeh* als naar elders, hebben wij daarvan specifieke opgaven zaâmgesteld en hierachter bijgevoegd; terwijl eene generale recapitulatie, waarbij opgegeven de *approximatïve* waarde van hetgeen totaal werd verstrekt, den belangstellenden lezer met één enkelen oogopslag doet zien, wat de liefdadigheidszin vermag, wanneer zij bij velen ontwaakt en de handen tot bevordering van een goed doel worden inéén geslagen.

Hetzij intusschen opgemerkt, dat op de hierboven vermelde recapitulatie niet is opgenomen de lectuur; even zoo min die van uit *Nederland* door intermediair van het Hoofdcomité ontvangen als de hoogst belangrijke giften daarvan, die hier in *Indie* successivelijk ons zijn toegevloeid. Het zou zeer moeijelijk zijn daarvan de waarde in geld te redu-

ceeren: maar dat is zeker, dat een en ander eene vrij beduidende waarde representeert.

Op die staten hierbij gevoegd, vindt men ook melding gemaakt van door ons gedane verstrekkingen te *Buitenzorg, Deli, Riouw, Onrust, Makassar, Oenarang en Malang.*

Dienaangaande diene het navolgende tot opheldering, waaruit tevens met een enkel woord zal blijken, wat aanleiding gaf, dat wij in de gelegenheid waren ook op die plaatsen eenige hulp te verleenen.

Buitenzorg.

Zooals reeds gezegd, werden nog vóór dat de hoofdtroep der Expeditionnaire magt (in Mei ll.) naar *Java* terugkeerde, tal van lijders naar *Java* geëvacueerd.

Enkele krijgers, maar ook koelies van het oorlogsterrein in zieken toestand teruggezonden, werden al spoedig wegens gebrek aan ruimte elders, ter verpleging naar *Buizorg* opgezonden en dat vóór dat het thans opgerigte temporair hospitaal te *Batoe-Toelis* bestond.

Ook deze beklagenswaardigen hadden regt op onzen bijstand; de te *Buitenzorg* met der woon gevestigde Leden van ons Comité, Mevrouw J. Fraser, geb. van Citters en Mevrouw E. Levyssohn Norman geboren Zoetelief, namen volgaarne die taak op zich en hebben getracht door het verstrekken van rooden wijn, tabak en diergelijken, waartoe ook van hieruit de noodige gelden werden disponibel gesteld, dan wel het vereischte in natura gezonden, datgene te doen, wat hun in het belang dier zieken (in hoogst uitgeputten toestand van het oorlogstooneel teruggekeerd), het meest afdoende voorkwam.

In dat werk werden genoemde Dames welwillend ge-

secondeerd, eerst door den heer Mr. J. C. C. Albarda; en nà diens vertrek door den heer J. Ter Marsch.

Na daarstelling van het temporair Hospitaal te *Batoe-Toelis* was de taak van deze Dames-leden van ons Comité afgeloopen; doch wij zullen steeds dankbaar blijven herdenken, hoe zij ons liefderijk ter hulpe hebben gestaan.

Deli.

Werd blijkens het vorig verslag de helft der goederen door *Het Roode Kruis* naar *Deli* in November 1873 afgezonden aan den officier van administratie van Z. M. Zeemagt J. F. J. Mahieu, door dezen afgegeven aan den Kommandant der mobiele kolonne van het 7e Bataillon Infanterie aldaar; wij ontvingen van dezen bevelvoerenden officier onder dankbetuiging voor het vroeger ontvangene, in Mei het verzoek om nadere ondersteuning.

Hieraan hebben wij vermeend te moeten voldoen nu ook de bedoeling van dien kolonne-kommandant bleek te zijn, hetgeen wij zouden zenden, hoofdzakelijk te zullen aanwenden ten behoeve der zieken onder zijne op voet van oorlog gestelde troepen.

Riouw.

Reeds in de eerste dagen van Maart ontvingen wij van den Eerstaanwezend officier van gezondheid te *Riouw* berigt, dat aldaar naar het hospitaal waren opgezonden een 30tal zieken van het oorlogsterrein te *Atjeh*, onder bijvoeging dat dit aantal spoedig zou vermeerderen en met verzoek om ondersteuning.

Wij hebben daarop onmiddelijk eene som van *f* 250 toegezonden, waarvan plaatselijk dan wel te *Singapore* met het oog op de geregelde stoom-communicatie tusschen die

beide plaatsen, gemakkelijk hetgeen noodig voorkwam, kon worden ingekocht.

Onrust.

Het groot aantal zieken zoowel van Land- als Zeemagt in het begin van Mei van *Atjeh* herwaarts opgezonden, was oorzaak dat ook in het hospitaal te *Onrust* gedurende eenigen tijd lijders van de Zeemagt werden opgenomen. Al spoedig kwam ons dit ter oore; terwijl ook een direct schrijven van eenige lijders met het ziekenschip *Philips van Marnix* van *Atjeh* gearriveerd, aanleiding gaf dat onze Sekretaris een bezoek te *Onrust* bragt, ten einde te zien wat te doen viel.

Tengevolge hiervan werden de lijders door ons van tabak, cigaren, nipabladen, gezelschapsspelen en ook van eenige schrijfbehoeften voorzien.

Onze hulp kon echter spoedig gestaakt worden, daar zoodra de ruimte in de hospitalen elders dit toeliet, geene zieken van *Atjeh* aangekomen, meer te *Onrust* werden verpleegd.

Makassar.

In ons eerste verslag (loopende van October 1870 tot Junij 1873) noemden wij den heer D. Groeneveld, Agent der Javasche Bank te *Padang*, als één der oprigters in April 1873 van het Padangsch Sub-comité.

Sedert werd de heer Groeneveld benoemd als Agent van genoemde Bank te *Makassar*, en nam hij, doordrongen van het nuttige doel onzer instelling, ter laatstgenoemde plaatse gearriveerd, al spoedig het initiatief, tot oprigting ook aldaar van een comité van *Het Roode Kruis* (vide vorig Verslag bladz. 5).

Daartoe werd ook te meer aanleiding gevonden, nu er zich op *Celebes* eene expeditionnaire magt bevond, agerende in de Noorder-Districten van dat eiland tegen den bekenden *Kraeng Bonto Bonto.*

Er vormde zich dientengevolge te *Makassar* een voorloopig Comité onzer Vereeniging, bestaande uit de heeren:

L. DE PAAUW, Luitenant-Kolonel, Militaire Kommandant van *Celebes* en onderhoorigheden;

J. G. WEIJERGANG, Chef der handelsfirma J. G. WEIJERGANG & ZOON, en

D. GROENEVELD, Agent der Javasche Bank.

Dit Comité werd door ons onlangs als *definitief* geconstitueerd erkend, en worden daarvan eerstdaags de statuten ter bekrachtiging ingewacht.

Op bladzijde 45 van ons vorig verslag werd melding gemaakt van hetgeen in December 1873 door ons naar *Celebes* werd gezonden, en laten wij hieronder volgen hetgeen het Comité ons onder dagteekening 9 December ll. schrijft aan het slot van het korte verslag over 1874 dezer dagen ontvangen:

»Een tweede beroep ten behoeve van de troepen, age-»rende in de Noorder-Districten van *Celebes,* werd door »het Sub-Comité bij schrijven van 27 September ll. op »het Centraal-Comité gedaan; wat beantwoord werd met »de toezending van;

420 Pijpen,

204 pakken Tabak,

10000 Cigaren,

»gedeeltelijk geexpedieërd door den Vertegenwoordiger van »*Het Roode Kruis* te *Soerabaya,* den heer G. VON BÜLT-»ZINGSLÖWEN.

Overeenkomstig de door het Centraal-Comité geuitte »wensch, worden deze artikelen ter beschikking van de

»Militaire Autoriteit gesteld, met verzoek een en ander te »willen verstrekken *uitsluitend aan zieken en gewonden*, als »meer met het doel der Vereeniging overeenkomende.

»Welgemeenden dank mogt het Sub-Comité te beurt val»len voor deze deelneming, den troepen betoond."

Hadden wij uit den aard der zaak dus slechts geringe hulp op *Celebes* te verleenen; de oprigting van een definitief Comité te *Makassar* is een stap vooruit; waarvan wij, mogten ter kwader ure in die streek vijandelijkheden van ernstigen aard uitbreken, groot nut verwachten.

Oenarang.

Bij brief van 17 Augustus ll. wendde de eerstaanwezend Officier van Gezondheid bij het Reconvalescenten-Gesticht ter bovengenoemde plaatse, de heer A. Cocuus, zich tot ons met de mededeeling, dat 104 lijders van *Atjeh* afkomstig onder zijne geneeskundige behandeling waren gesteld en tevens met het verzoek ook zijne zieken van het oorlogsterrein geretourneerd, behulpzaam te zijn.

Wij zonden daarop onmiddelijk eene som van *f* 300 aan den heer Cocuus, die door hem op de meest doelmatige wijze ten behoeve der lijders onder zijne verpleging gesteld, werd besteed.

Intusschen was van uit *Samarang*, alwaar zich in Maart ll. een voorloopig Comité van *Het Roode Kruis* had geconstitueerd, reeds in de maand Mei eene bezending versnaperingen aan de zieke militairen te *Oenarang* verpleegd, toegezonden en hebben wij na disponibelstelling der bovengenoemde som van *f* 300, de verdere zorgen voor die plaats aan het Comité te *Samarang* overgelaten.

Malang.

Een verzoek in de eerste dagen van Junij ll. om wat lec-

tuur ter dispositie te stellen van de toen sedert kort naar *Malang* geëvaccueerde strijders van *Atjeh* afkomstig, en waaraan wij onmiddelijk voldeden, gaf aanleiding tot het openen eener correspondentie met den eerst aanwezend Officier van Gezondheid aldaar de heer F. DE BOER, die onze hulp voor de zieken onder zijne behandeling gesteld, al spoedig ook in andere opzigten verzocht.

Wij beantwoordden dit met de dadelijke toezending van een postwissel ad *f* 300, met uitnoodiging tevens daarvoor tabak, cigaren, gezelschapsspelen enz. enz. hetzij plaatselijk hetzij te *Soerabaya* aan te koopen; waaraan door den heer DE BOER gevolg werd gegeven.

Alleen pijpen waren niet verkrijgbaar; zoodat wij daarvan eenigen tijd later, van hier verzonden.

De groote behoefte aan dagbladen waarop verder gewezen werd, noopte ons van af Junij van elk der hier verschijnende bladen dagelijks een paar exemplaren aan de lijders te *Malang* verpleegd te zenden: hetgeen wij echter sedert een paar maanden overlieten aan de goede zorgen van den heer VON BÜLTZINGSLÖWEN, toen deze — zooals nader blijken zal — als definitief vertegenwoordiger, te *Soerabaya* van ons Comité was opgetreden.

Ten gevolge van een later berigt, dat die in den Oosthoek niet verkrijgbaar waren, zonden wij nog van hier ten behoeve der lijders te *Malang* diverse Gezelschapsspelen, zooals op de hierachter gevoegde staten dan ook is vermeld.

Sedert eenigen tijd nu is onze hulp te *Malang* overbodig en behoort die meer eigenaardig tot het ressort van ons onlangs geconstitueerd Comité te *Soerabaya*.

Daar, waar zich voor ons Comité de gelegenheid aanbood hulp van bijzonderen aard te verleenen, vond men het steeds bereid te doen, wat mogelijk was.

Sommijlen ook werden wij in dit opzigt buiten eigen toedoen, teleurgesteld.

Dit was onder anderen het geval met de Europesche fuselier D. J. Weening en de Amboinesche fuselier J. Poetoehena, die bij de eerste Expeditie tegen *Atjeh* respectivelijk den regter- en linkerarm verloren hadden en die wij toezegden, na ontvangst van nadere inlichtingen, van een kunstarm te voorzien.

Niettegenstaande ons mede-lid de Kolonel Becking aan Weening destijds eene voordeelige plaatsing gegeven had, verkoos hij naar *Nederland* met gagement af te gaan en bij zijne familie terug te keeren; terwijl op de opmerking, dat hem zoodoende geen kunstarm kon bezorgd worden, zijn antwoord was, dat hij daarvan afzag.

Met de Amboinees Poetoehena waren wij niet gelukkiger. Eene belofte om als zieken-oppasser bij het Militair Hospitaal alhier op een maandelijksch salaris van *f* 30 te worden aangesteld, kon niet beletten, dat hij te *Samarang* met gagement afging en sedert niets meer van zich liet hooren.

Onder diegenen, die tengevolge van eene of andere bijzondere verwonding, het meest te beklagen waren, troffen wij bij één onzer bezoeken in het Militair Hospitaal alhier aan den fuselier Dekker, die door een bekomen schot in den mond zijn spraakvermogen totaal verloren had; doch overigens volmaakt gezond was.

Voor dezen ongelukkige konden wij weinig anders doen dan zijn bescheiden verzoek inwilligen, schriftelijk aan ons gerigt, in de navolgende bewoordingen:

»Ik zou zoo gaarne UEdele willen verzoeken om een »klein Leijenboekje. Mijn spraakvermogen is geheel on»derdrukt; tevens blijf ik u Heeren van het *Roode Kruis* »vriendelijk dankbaar voor hetgeen ik tot nu toe heb

»genoten; ja zelfs in het gevecht hebben wij het mogen »zeggen de roemvolle en krachtige hulp van het *Roode* »*Kruis*. Ook mijne kameraden zullen hetzelfde gevoel wel »uiten met hart en mond.

Zoo kunnen wij verder nog melding maken van hetgeen wij deden ten behoeve van den Inlandschen Fuselier MERTOREDJO Alg. Stamboek No. 78499, wiens linkerbeen tengevolge van een bekomen lilla schot bij de Expeditie in *Benkoelen* op 10 September 1873, werd geamputeerd. Wij lieten een houten kunstbeen van eenvoudige constructie voor hem maken, en werd hem dit door vriendelijke tusschenkomst van den Heer G. K. TIMMER, Militair Apotheker 1e klasse, verstrekt.

De fuselier VAN DE WEG, Alg. Stamboek No. 67799 van het linker halve 9e Bataillon ontving een schot in den mond, die hem gedeeltelijk, zoowel de boven- als benedentanden, wegnamen.

Wij hebben hem op zijn verzoek een kunstgebit toegezegd, waaraan zal worden gevolg gegeven, zoodra hij het hospitaal (hij wordt thans te *Kampong Makassar* verpleegd) zal verlaten hebben.

Aan den fuselier VAN GOGH, die te *Atjeh*, tengevolge van een bekomen schot één zijner beide oogen verloor, werd een kunstoog verstrekt; tot het inzetten waarvan de officier van gezondheid 1e klasse A. COCHIUS zoo welwillend was, zijne hulp te verleenen.

Het aanbod van de hh. RATHKAMP & Co. alhier gevestigde apothekers; om ons Comité immer wanneer ze noodig waren, *geheel gratis* kunstoogen af te staan; zij hier nog met erkentelijkheid vermeld.

Onder de lijders door ons successief in het Militair Hospitaal aangetroffen, waren enkelen, die door wonden

aan schouder of armen het lezen werd bemoeijelijkt. Ten gerieve van de zoodanigen verstrekten wij leeslessenaartjes; die, naar wij mogten vernemen, goede diensten presteerden.

Ook aan twee officieren boden wij dit aan, onder anderen aan den 1e Luitenant der Infanterie H. R. BEIJEN, die gedurende verscheidene maanden in genoemd Hospitaal werd verpleegd.

Voor dezen zoo ongelukkig gewonden, voortreffelijken officier viel voor ons echter meer dan dat te doen.

De Luitenant BEIJEN, stafofficier bij de 2e Brigade der 2e Expeditie tegen *Atjeh*, werd den 16den April ll. aan het linkerbeen zoodanig verwond, dat amputatie daarvan volgde.

Nadat wij hem, toen zijne genezing zoover gevorderd wat, dat daarvan gebruik kon worden gemaakt; een rolstoel hadden toegezonden, vernamen wij van ter zijde dat hij zich zeer veel voorstelde van een kunstbeen.

Deze zeldzame gelegenheid om eene dienst *van dien aard* te bewijzen grepen wij gretig aan, en werd onze offerte gaarne geaccepteerd.

Nadat de Heer BEIJEN ons had medegedeeld, dat zijn vertrek naar *Europa* nog wel ruim een jaar zou duren; en wij hem onder alle mogelijk voorkomende omstandigheden van het aangeboden kunstbeen wenschten te secureren, deden wij daarvan schriftelijk blijken (vide onzen brief dd. 30 September No. 483 onder § 3 van dit Verslag), en hebben dien overeenkomstig in ons archief eene nota gedeponeerd van den onderstaanden inhoud:

»Pro Memorie."

»Hierbij wordt aanteekening gehouden dat het Centraal-»Comité besloten heeft:

»Aan den 1e Luitenant der Infanterie BEIJEN, wien ten-

»gevolge zijner te *Atjeh* bekomen verwondingen het lin»kerbeen werd geamputeerd, te geven een kunstbeen"

»dat het een kunstbeen zal zijn volgens de nieuwste »uitvinding, waartoe genoemd officier, na bekomen verlof »dan wel vertrek naar *Europa*, zich zal begeven van *Neder»land* uit, voor rekening van het *Roode Kruis*, hetzij naar »*Frankrijk*, hetzij naar elders, om zich van bedoeld kunst»been te voorzien;

»dat ter bestrijding dezer uitgaven, van de fondsen van »het Centraal-Comité zal worden gereserveerd *eene som van Duizend Gulden*, waarover voor zooveel noodig, ge»heel of gedeeltelijk zal worden beschikt."

Afschrift hiervan is in het bezit van den heer Beijen.

Uit de in ons vorig Verslag overgenomen brief van den Voorzitter van het Hoofd-comité te *'s Gravenhage* aan den President van het Internationaal Comité te *Genève*, dd. 28 October 1873, is gebleken dat het Centraal-Comité reeds tijdens de eerste Expeditie tegen *Atjeh*, zijne aandacht heeft geschonken aan de Brancard, welke in Indië te velde het meest doelmatig kon worden geacht, en tevens dat men zeer was ingenomen met de *Brancard-hangmat* (tandoe) — abusivelijk werd die toen aan den Kolonel Reiche toegeschreven — die door den Chef der Geneeskundige Dienst bij genoemde Expeditie B. E. J. H. Becking was ingevoerd en die naar hem is genoemd: *Brancard-hangmat* (*Becking*). Die Brancard heeft ook bij de 2e Expeditie uitstekende diensten bewezen en werd om zijne doelmatigheid als het beste transportmiddel voor gewonden te velde geroemd.

Intusschen heeft de heer Becking, op grond dat van eene enkele zijde de opmerking gemaakt was, dat de

»Brancard-hangmat" minder geschikt was voor het transport van gewonden met breuken der *achter* — ledematen (rug. enz.) naar een ander vervoermiddel gezocht, waardoor dit gebrek zou worden opgeheven. Dit heeft hij gevonden in het »*Brancard-veldbed*", dat op zijne aanwijzing vervaardigd is door den Civielen Ingenieur Ch. Deeleman.

Twee »Brancard-veldbedden", die behalve als transportmiddel ook als bed kunnen gebezigd worden (van daar den naam »Brancard-veldbed"), werden bij de 2e Expeditie tegen *Atjeh* medegenomen en hebben zoo goed voldaan, dat ten gevolge daarvan de heer Becking, inmiddels opgetreden als Chef van de Geneeskundige Dienst aan het Legerbestuur heeft in overweging gegeven voortaan »elke expeditie, van welken omvang ook van een »voldoend aantal Brancard-hangmatten en Brancard-veld»bedden te voorzien."

Aldus luidt het slot van het rapport over het »Brancard-veldbed" onder dagteekening van 24 October ll. uitgebragt door het Lid van ons Comité de Kolonel Chef van de Geneeskundige Dienst B. E. J. H. Becking; en door ons in originale bij missive dd. 4 November ll. No. 509 het Hoofd-comité te '*s Gravenhage* aangeboden.

Wij zouden aan de in dit opzigt vereischte volledigheid van ons Verslag te kort doen, indien wij hier niet in zijn geheel dat rapport overnamen.

HET BRANCARD-VELDBED.

In mijn verslag over de verrigtingen van de Geneeskundige Dienst bij de eerste Expeditie tegen het rijk van *Atjeh* teekende ik aan, dat hoe goed de Brancard-hangmat ook voldaan had, toch van eene enkele zijde de op-

merking gemaakt was, dat zij minder geschikt was voor het transport van gewonden met breuken der onderste ledematen. Ofschoon mij daarvan tijdens de Expeditie niets gebleken was, kon ik toch bij nadere overweging, de mogelijkheid niet ontkennen, dat bij gecompliceerde frakturen der ledematen, de bogt die de tandoe vormt, zoodra de gewonde er in ligt, wel eens aanleiding kan geven tot klagten, al is ook het gebroken lid van een goed verband voorzien. Dit deed mij naar een vervoermiddel zoeken, waardoor dit gebrek zou opgeheven kunnen worden.

Ik begreep, dat ik mijne toevlugt zou moeten nemen tot een Brancard *met vaste ligging*; doch tevens, dat het nadeel, dat een dergelijk transportmiddel aankleeft, namelijk, dat de zieken er in heen en weder rollen, moest vermeden worden. Ik meende dat doel te kunnen bereiken, door de Brancard niet breeder te maken, dan de gewone breedte van een mensch, en bepaalde deze, na meting van eenige individuen op 0,55 Ned. el. Ik deelde mijne denkbeelden mede aan den civielen Ingenieur Ch. Deeleman, en verzocht hem naar mijne aanwijzigingen, eene Brancard te willen vervaardigen.

Met zijne hem eigene vindingrijkheid heeft de heer Deeleman de Brancard ontworpen, waarvan hierbij eene teekening is bijgevoegd.

Daar zij te velde tevens als veldbed gebruikt kan worden, heeft zij den naam gekregen van Brancard-veldbed.

De zamenstelling is zeer eenvoudig. Over een langwerpig vierkant stevig houten raam, lang 1.9 en breed 0.6. Ned. el, is een stuk fijn zeildoek stevig gespannen. Aan weêrszijden aan de lange zijde, zijn twee ijzeren kokers gemaakt, waardoor ijzeren staven gaan, die naar bene-

den de pooten van het veldbed vormen, terwijl zij naar boven dienen tot aanhechting van een stuk zeildoek, waardoor de zijwanden van het bed gevormd worden. Aan het hoofd-einde van het veldbed bevindt zich eene gelegenheid tot opberging van de opgerolde zijstukken, (wanneer de Brancard niet gebruikt wordt) en tot opvulling met den randsel van den man of met stroo, gras of iets dergelijks tot vorming van een hoofdkussen, waartoe een verdubbeling van het zeildoek aan het hoofdeinde ruimte geeft.

De Brancard wordt aan een bamboe, die door de opening in de beugels gaat, gedragen, waarover tot bescherming tegen zon of regen de sprei, een kadjangmat of een stuk impermeabele stof, gehangen wordt. Twee koelies zijn voldoende voor het transport van eenen lijder.

Op mijn voorstel zijn aan de 2e Expeditie tegen het rijk van *Atjeh* 12 stuks Brancard-veldbedden ter beproeving medegegeven.

In het hoofdstuk over de transportmiddelen te velde in het Verslag van de verrigtingen van de Geneeskundige Dienst, opgemaakt door den Chef over die tak van Dienst bij de 2e Expeditie tegen *Atjeh*, is met betrekking tot de Brancard-hangmat en het Brancard veldbed het volgende aangeteekend.

»De Brancard-hangmat — model Becking, heeft ook »bij deze Expeditie uitmuntend voldaan.

»Een doelmatiger transportmiddel voor zieken en ge»wonden, op Expeditie zal moeijelijk te vinden zijn.

»Aan zeer groote ligtheid, paart zij voldoende stevig»heid. Eenparig is het gunstig oordeel over deze Bran»card-hangmat.

»De bemerking over het springen der bamboe kokers

»voor verband-water, staat op zich zelf en is volstrekt »niet algemeen.

»Toegegeven dat een bamboekoker wel eens springt, »het medevoeren van een vaatje met water heeft grooter »bezwaren, en onttrekt minstens 2 koelies aan elke am»bulance, om niet van andere inconvenienten te spreken.

»De proef, om de bamboezen kokers door met rottan »omwonden kelder-flesschen te vervangen, gaf volgens »de meeste officieren van gezondheid een minder goed »resultaat; de flesschen waren nog te veel aan breken »onderhevig.

»Van de bedekking der hangmat met kadjang is bij »deze Expeditie geen gebruik gemaakt; daartoe diende »de sprei van den man, die op de hangmat werd over»gebragt.

»De Veldbed-brancard — model Becking is op marschen »tegen den vijand niet kunnen gebruikt worden, omdat, »toen ze aan wal werden gebragt, er een massa zieken »en gekwetsten in de ambulance werden opgenomen, voor »wie zij eene uitmuntende ligplaats opleverde. Het was ook »in dien tijd, dat een 30tal veldbedden door *Het Roode* »*Kruis* werden geschonken, waarvan de waarde later »door het Gouvernement is gerestitueerd.

»Intusschen is de Veldbedbrancard — model Becking — »gebruikt bij het vervoer van eenige gekwetsten op den »6den Januarij tusschen de tijdelijke ambulance te *Kam*»*pong Djawa* en de ambulance te *Penajoeng*.

»De gekwetsten hadden bij het transport daarmede »weinig pijn en verklaarden daarin gemakkelijk te liggen. »Die Brancards zullen bij wonden met breuken der on»derste ledematen uitmuntend te pas kunnen komen; zij »hebben het voordeel, dat de gekwetsten gemakkelijk kun»nen overgeplaatst worden; dat men, wanneer zij tevens

»bij de korps-ambulances worden in gebruik gegeven, »al dadelijk eene zeer goede ligplaats voor enkele zware »zieken en gekwetsten heeft.”

De heer VON BÜLTZINGSLÖWEN, roemde mij bij zijn terugkeer van *Atjeh* in hooge mate de doelmatigheid van van het Brancard-veldbed en hield zich overtuigd, dat dit het ware transportmiddel voor gewonden te velde in Indie is. Hij had meermalen, verzekerde hij mij, zwaar gewonden begeleid, die daarop gedragen werden en hunne ingenomenheid en tevredenheid over die wijze van vervoeren, aangehoord.

Behalve als transportmiddel had het Brancard-veldbed het voordeel, dat het als bed kon gebezigd worden, een voordeel, dat vooral voor kleine expeditiën in deze gewesten, daar gewonden en zieken dikwijls op de meest primitieve wijze, verpleegd moesten worden, van onberekenbaar nut is.

De Brancard-hangmat en het Brancard-veldbed kunnen voorhands geacht worden, het vraagtuk van de transportmiddelen bij expeditien in Indie te hebben opgelost.

Het Legerbestuur zal alsnu in overweging gegeven worden, voortaan elke expeditie, van welken omvang ook, van een voldoend aantal van deze vervoermiddelen te voorzien.

Eene schets van het Brancard-veldbed is achter aan dit Verslag gevoegd.

Onze belangstellende lezers verwijzen wij verder naar den hoogst interessanten brief van het Hoofd-comité dd. 12 Junij 1874 No. 68 J. A., die wij vermeend hebben in onze hier achter te volgen paragraaf »Briefwisseling” te moeten overnemen en van welker inhoud, die

getuigt van de groote belangstelling, die het Hoofd-comité en zijn hooggeëerden Voorzitter, Zijne Excellentie de Luit.-Generaal Jhr. F. V. A. de Stuers voortdurend in onzen werkkring blijven betoonen, voorzeker door een ieder met aandacht zal worden kennis genomen.

Eenige bladzijden teruggaande zal men vinden, dat wij melding makende van de hulp van hieruit aan de te *Oenarang* verpleegde lijders verleend, er opgewezen hebben dat zich in Maart te *Samarang* een Comité van *Het Roode Kruis* had gevormd; even als wij elders in dit overzigt ook het tot stand komen van een Comité te *Soerabaija* hebben ter sprake gebragt.

Ons Verslag zou onvolledig zijn indien wij de krachtige hulp te *Samarang* en *Soerabaija* ondervonden, onvermeld lieten.

Wij zullen ten einde niet al te uitvoerig te worden, ons bepalen met in korte trekken op te geven, waarin die hulp heeft bestaan.

a. Samarang.

In Maart 1874 constitueerde zich een Comité, bestaande uit de heeren C. Nortier, Lijnen, J. H. Soesman, P. A. Schram, H. J. Prins en C. F. A. de Grijs.

Zijne eerste zorgen waren bij elk van het oorlogsterrein te *Samarang* terugkeerend transport zieken en gewonden tegenwoordig te zijn, en de noodige lafenis als: wijn, ijs, cigaren en dergelijken aantebieden.

De lijders in het Militair Hospitaal te *Samarang* opgeopgenomen werden geregeld door één of meer leden van het Comité bezocht en op dezelfde wijze bedacht als dat door ons alhier wordt gedaan.

Ook schrijfbehoeften en gezelschapsspelen werden verstrekt.

De in de Hospitalen te *Willem I* en *Oenarang* opgenomen lijders van *Atjeh* afkomstig, werden even zeer niet vergeten.

Zoo werd onder anderen ten gevolge van een te *Willem I* door het lid J. H. Soesman gebragt bezoek aan de lijders in April derwaarts gezonden:

24 blikken vruchten op water;
10 kistjes malang-cigaren,
10 pakken rooktabak,
60 houten pijpen,
4 blikken witte suiker,
Postpapier en verdere schrijfbehoeften,
1 domino-spel,
1 klok en hamerspel,
1 lottospel,

en zoo werden de lijders te *Oenarang* den 27 Mei van uit *Samarang* toegezonden:

240 pijpen,
8 manden tabak,
6 kisten zeep.

Ons bestek gedoogt niet om van al hetgeen te *Samarang* door het nieuw opgetreden Comité van *Het Roode Kruis,* ten behoeve der zieken en gewonden werd verstrekt en verrigt, gespecificeerd melding te maken.

Menige dankbetuiging daarvoor gewerd die heeren van de Militaire Autoriteiten aldaar ter plaatse aanwezig, wel een bewijs dat ook hun werk werd geapprecieërd.

Nog zij vermeld, dat wij ter bestrijding van een deel der gedane uitgaven eene som van *f* 1074.20 disponibel stelden; terwijl met erkentelijkheid wordt gewag gemaakt van eene som van *f* 260.50 ontvangen van de Feestcom-

missie uit de Burgerij tot ontvangst der in Mei te *Samarang* van *Atjeh* teruggekeerde troepen, en die ons Comité aldaar niet beter wist te besteden dan tot onthaal en vooral verzorging der van het oorlogsterrein in zoo hoogst deerniswaardigen toestand teruggekeerde koelies.

Het Centraal-Comité voegt hierbij een woord van dank aan de heeren E. W. A. LUDEKING, Dirigerend Officier van Gezondheid 1e klasse; B. W. VAN YPEREN, Luitenant-Kolonel, plaatselijk Kommandant; B. G. W. WILKENS, Directeur van het Hospitaal te *Samarang*; Dr. L. C. A. ROMBACH en A. COCHIUS eerst aanwezend Officieren van Gezondheid te *Willem I* en *Oenarang*, en verder aan allen die het werk van ons Comité te *Samarang* op eene of andere wijze hielpen bevorderen.

b. Soerabaya.

Op bladzijde 8 hiervoren hebben wij gezegd, dat wij onzen oud Gedelegeerde te *Atjeh* den heer G. VON BÜLTZINGSLÖWEN elders in dit verslag zouden terugvinden.

Het is uit onze vorige verslagen bekend, hoezeer de zaak van *Het Roode Kruis* steeds door de milde hand van het publiek in *Oost-Java* geldelijk werd ondersteund en het is bijkans overbodig er bijtevoegen dat ook gedurende dit jaar aldaar veel voor onze krijgers werd gedaan, al was het niet onmiddelijk in overleg met het Centraal-Comité.

Evenzeer zal men zich uit ons eerste verslag herinneren, dat het onze Vereeniging niet mogt gelukken een vast Sub-Comité te *Soerabaya* te vestigen.

Wij konden ons echter bij de gedachte, dat nadér daartoe in het werk gestelde pogingen schipbreuk zouden lijden niet nederleggen, en spoedig nà den terugkeer van *Atjeh* van den heer VON BÜLTZINGSLÖWEN vatteden wij het denkbeeld op bij dien onvermoeiden belangstellende

in de zaak van *Het Roode Kruis* aantekloppen; ten einde in vereeniging met zijne hulp, ons zoo zeer gewenscht verlangen om te *Soerabaya* een vast Comité te verkrijgen, verwezenlijkt te zien.

Zij, die omtrent den loop dezer aangelegenheid détails verlangen, verwijzen wij naar de ter zake in onze rubriek, „Correspondentie" voorkomende, met den heer Von Bültzingslöwen gewisselde brieven en bepalen wij ons hier tot het navolgende:

Genoemde heer werd onmiddelijk bereid bevonden ons zijnen krachtigen steun te verleenen.

Uit den aard der zaak echter vereischte het welslagen van ons doel eenigen tijd, die in het belang der zieken en gewonden; zoowel te *Malang* als elders niet verloren mogt gaan.

Het was daarom een gelukkig denkbeeld van den heer Von Bültzingslöwen reeds in Augustus aan de Tabaksfabriekanten van *Oost-Java* uittevaardigen de navolgende Circulaire:

M. H.

»De oorlog in *Atjeh* duurt voort. Onze dappere strij»ders, die den dood in het oog zien; zij het als vijandig »lood of wel als slepende ziekte, blijven verstoken van »al hetgeen de zegeningen van den vrede dagelijks aanbieden.

»Wie niet onder gelijke omstandigheden heeft verkeerd, »zal er zich moeijelijk een denkbeeld van kunnen vormen, »welk eene lafenis en welk eene troost, een pijp tabak »of wel eene cigaar den soldaat te velde biedt.

»Geachte heeren! ik geef U de verzekering, dat U met »een geschenk van tabak of cigaren meer doet dan aan »den soldaat eene gewone versnapering te verschaffen. »U bewijst hem daardoor eene weldaad. Mag ik den wensch »uiten niet te vergeefs een beroep te doen op uwe bekende »weldadigheid.

»Op eene Tabaksonderneming valt er altijd een blaadje

»af, en het werkloon voor eenige cigaren, zal niet al te »zwaar op de onderneming drukken.

»De oogst van dit jaar belooft veel, denkt daarbij ook »nu en dan aan hen, die voor Neêrlands roem en eer »hun leven en bloed in de waagschaal stellen.

»Alle giften, van welken aard ook, liefst in den vorm »van cigaren, zal ik gaarne in ontvangst nemen ten mij-»nen kantore te *Soerabaya* (*Kaliemaas*) en voor de ver-»zending naar *Atjeh* door tusschenkomst van *het Centraal »Comité* van *Het Roode Kruis* te *Batavia* zorg dragen.

»Van alle ingekomen geschenken zal ik dank zeggen »door middel der te *Soerabaya* uitkomende Dagbladen.

»Hoogachtend

UEd. Dw. Dienaar,

De gemagtigde van het Roode Kruis,

(w. g.) G. Von Bültzingslöwen.

Het resultaat van deze Circulaire, dank zij de groote milddadigheidszin der tabaksfabriekanten, overtrof onze verwachtingen.

De heer Von Bültzingslöwen ging zelf vóór met eene gift van *dertig duizend cigaren*, die door ZEd. bestemd en verzonden werden aan de reconvalescente strijders te *Malang* verpleegd.

De heer A. H. Servatius tabakfabriekant te *Bondowosso* schonk de aanzienlijke som van *vijf honderd gulden* ten einde daarvoor in te koopen wat noodig voorkwam; de heer G. Birnie zond niet minder dan 383 kilo's en bovendien nog één vat tabak; van den heer Le Comte te *Kedirie* werden 20.000; van den heer K. van Muyden te *Lamongan* werden 2500 cigaren ontvangen.

De heer Stephan te *Kedirie* schonk 2800; de heer H.. te *Bodjonegoro* 35000 cigaren.

Nog anderen volgden.

Waar zooveel gegeven werd, ontbreken de woorden van erkentelijkheid.

De uitslag was zóó volkomen; dat zeer spoedig behalve eene ruime voorraad tabak, ruim 100.000 cigaren naar *Atjeh* konden worden verzonden.

Middelerwijl bleven wij in vereeniging met den heer Von Bültzingslöwen in het belang der vestiging van een vast Comité te *Soerabaya* werkzaam, en met onverdeeld genoegen maken wij er melding van, dat wij daarin nog vóór het einde des jaars zijn geslaagd, en dat zich in eene daartoe door den heer Von Bültzingslöwen bijééngeroepen vergadering zoodanig Comité heeft geconstitueerd uit mannen, met wier zamenwerking de goede zaak, die wij vóórstaan, zeker zeer zal worden bevorderd.

Met belangstelling zal ongetwijfeld worden kennis genomen van hetgeen op bedoelde te *Soerabaya* gehouden vergadering, werd verhandeld en kunnen wij daartoe niet beter doen dan hier overtenemen, hetgeen ons onlangs opgetreden Soerabaya-Comité daarvan zelf rapporteert in zijn hieronder volgend Verslag.

VERSLAG der verrichtingen van het Comité te *Soerabaya* van *Het Roode Kruis in Nederlandsch-Indie* gedurende het jaar 1874.

In eene door den heer G. Von Bültzingslöwen op den 16^den^ December belegde vergadering werd door het vrij talrijk vertegenwoordigd publiek van *Soerabaya* bepaald, dat zich alhier een Comité zou vestigen van *Het Roode*

Kruis in *Nederlandsch-Indie*; en werden de Statuten voor dat Comité vastgesteld, waarna men overging tot de verkiezing van een Bestuur, waarbij de meeste stemmen werden uitgebragt op de heeren:
A. J. Anemaet, Mr. L. G. Bouricius, G. Von Bültzingslöwen, Mr. J. J. C. Enschedé, A. A. G. Frappier, A. Haga, J. P. Jeltes, A. F. A. Loth en A. J. Snouck Hurgronje.

Bij schriftelijke stemming werd later bepaald dat het Comité als volgt zou zijn vastgesteld, als:

de heer A. J. Anemaet *President,*
» » A. A. G. Frappier *Vice-president,*
» » J. P. Jeltes, *Sekretaris* en *Penningmeester,*
» » Mr. L. G. Bouricius,
» » G. Von Bültzingslöwen
» » Mr. J. J. C. Enschedé,
» » A. Haga,
» » A. F. A. Loth,
» » A. J. Snouck Hurgronje,
} *Kommissarissen.*

moetende hierbij worden opgemerkt dat de heer G. Von Bültzingslöwen, met het oog op zijn vermoedelijk spoedig vertrek naar *Europa,* zijn verlangen had te kennen gegeven, om tot geen andere betrekking als die van Kommissaris te worden geroepen.

Den 25sten December werd de eerste Bestuursvergadering ten huize van den President van het Comité gehouden en bij de bespreking op welke wijze de belangen van *Het Roode Kruis* door ons Comité in het algemeen het best zouden kunnen worden behartigd, werd als beginsel aangenomen, dat men zich speciaal zou toeleggen op het verkrijgen van maandelijksche kontribuanten, omdat daardoor de duurzaamheid der vereeniging geacht wordt, het best verzekerd te zijn.

Vervolgens werden correspondenten in de verschillende Residentien en hare onderafdeelingen, tot dit Comité ressorterende, gekozen, wier hulp en medewerking voor de belangen van *Het Roode Kruis* zullen worden ingeroepen, voorts werd overlegd wat voor circa 200 zieke van *Àtjeh* afkomstige militairen, die den 28sten December alhier verwacht werden, door het Comité kon verrigt worden.

Den 28en December ontving het Comité 181 zieke militairen van *Atjeh* alhier regtstreeks van *Batavia* met het stoomschip „*Prins Alexander*" aangebragt, die 's morgens tegen elf uur debarkeerden en door het bestuur van het Comité onthaald werden op roode wijn, bessensap, ijswater, brood met kaas en cigaren. De Luitenant-Kolonel der Artillerie A. Haga en de heer A. Loth waren als leden van het Bestúúr voor deze ontvangst, als Kommissie opgetreden; terwijl het Bestúúr verder vertegenwoordigd werd door den President den heer Anemaet en het lid Mr. Enschedé.

Het Bestúúr mogt de voldoening smaken dat zijn eerste optreden naar wensch slaagde, waartoe de welwillende hulp en krachtdadige medewerking van de Directie der Marine Societeit Modderlust, in welker onmiddelijke nabijheid de zieke militairen ontvangen en onthaald werden, zeer veel hebben bijgedragen.

Het Bestúúr van het Comité ging slechts aarzelend over tot het uitbrengen van een Verslag van zijne verrichtingen in 1874, die uit den aard der zaak nog zeer onbeduidend waren; doch gaarne aan den wensch van het Centraal-Comité gevolg gevende, werd onze aarzeling ter zijde gezet, terwijl wij met vertrouwen het oogenblik te gemoet zien waarop wij van onze verrichtingen in 1875

verslag zullen moeten geven, omdat wij niet twijfelen aan het welslagen onzer pogingen.

Het Comité te *Soerabaya* van *Het Roode Kruis* in *Nederlandsch-Indie.*

ANEMAET, *President.*
JELTES, *Sekretaris.*

Soerabaya, Ult°. December 1874.

De Statuten van het Comité te *Soerabaya*, die wij hieronder laten volgen, werden terstond na ontvangst door ons bekrachtigd.

STATUTEN van het Comité te *Soerabaya* van *Het Roode Kruis* in *Nederlandsch-Indie.*

Art. 1.

Te *Soerabaya* wordt opgerigt eene Vereeniging, strekkende om in de eerste plaats in *Nederlandsch-Indie*, het doel der Nederlandsche Vereeniging tot het verleenen van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden, te ondersteunen.

Art. 2.

Als rigtsnoer harer handelingen worden aangenomen de statuten van het Centraal-Comité in *Nederlandsch-Indie* van de Nederlandsche Vereeniging tot het verleenen van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden in tijd van Oorlog.

Art. 3.

De Vereeniging wordt beschouwd een onderdeel uit te maken van de Algemeene Vereeniging van *Het Roode*

Kruis in *Nederlandsch-Indie* en werkt dus in overeenstemming met het Centraal-Comité te *Batavia.*

Art. 4.

Het ressort der Vereeniging strekt zich uit over de 3e Militaire Afdeeling op *Java.*

Art. 5.

Binnen het ressort der Vereeniging worden door het bestuur correspondenten aangesteld.

Art. 6.

Leden der Vereeniging zijn zij, welke schriftelijk zich verbinden eene maandelijksche bijdrage van minstens één gulden voor het boven omschreven doel bij te dragen.

Art. 7.

Het lidmaatschap vervalt door schriftelijk bedanken of door niet betaling der bijdrage gedurende twee maanden.

Art. 8.

Het bestuur bestaat uit een President, een Vice President, een Secretaris tevens Penningmeester en zes Commissarissen.

Art. 9.

Het bestuur wordt jaarlijks in de Algemeene Vergadering gekozen bij meerderheid van stemmen der aanwezige leden.

Art. 10.

Jaarlijks treedt het bestuur af, maar kan herkozen worden.

Art. 11.

Indien gedurende den loop van het jaar vaccatures in het bestuur ontstaan, benoemen de overblijvende leden

voorloopig opvolgers, welke in functie blijven tot de eerste Algemeene Vergadering.

ART. 12.

Het bestuur is bevoegd alle maatregelen te nemen welke het noodig acht in het belang der Vereeniging of ter bereiking van het doel waarmede zij is opgericht.

ART. 13.

Jaarlijks in eene Algemeene Vergadering doet de directie verslag harer werkzaamheden. Na goedkeuring wordt dit verslag aangeboden aan het Centraal-Comité ter opname in het Algemeen Verslag.

ART. 14.

Op schriftelijke aanvrage van minstens 12 leden der Vereeniging, is het bestuur gehouden om zoo spoedig mogelijk eene Algemeene Vergadering te beleggen.

Aldus gearresteerd in de Vergadering gehouden den 16en December 1874.

Het Comité te *Soerabaya* van *Het Roode Kruis* in *Nederlandsch-Indie.*

ANEMAET, *President.*
JELTES, *Sekretaris.*

Soerabaya, 22 December 1874.

Wij kunnen hiermede ook deze paragraaf van ons verslag besluiten, vermeenende een getrouw overzigt geleverd te hebben van de hulp door onze vereeniging, naar ons beste vermogen gedurende het afgeloopen jaar verleend.

Wij voegen hier echter aan toe, dat onze taak zeer

werd verligt door de welwillendheid, steeds ondervonden van de Militaire en Maritieme Autoriteiten, waarmede wij meermalen uit den aard der zaak in aanraking kwamen en wij herhalen daarvoor hier openlijk onze erkentelijkheid.

Menig bewijs van belangstellende medewerking (wij denken hierbij al dadelijk aan den Hoofd-Intendant der Militaire Administratie) en sympathie van die Autoriteiten mogten wij ondervinden; dikwijls ook aanwijzingen waarvan partij werd getrokken.

In onze nu te volgen paragraaf „Briefwisseling" zullen wij daarvan door opname van enkele brieven doen blijken.

§ 5. *Briefwisseling.*

Was de correspondentie gedurende het tijdvak waarover het vorig Verslag loopt belangrijk; nu wij onze diensten behalve aan het oorlogsterrein zelve, bovendien op zoovele andere plaatsen hadden te verleenen, moest onze briefwisseling uit den aard der zaak in het afgeloopen jaar nog meer omvattend zijn.

Van de meest belangrijke brieven laten wij nu hier eenigen volgen: overtuigd van de belangstelling waarmede daarvan kennis zal worden genomen.

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*
aan
het Hoofd-comité te *'s Gravenhage.*

No. 278. *Batavia*, den 5den Maart 1874.

»Als een vervolg op onzen brief van 11 Februarij jl. »No. 266, haasten wij ons het Hoofd-comité te berigten, »dat de aanvoer van zieken en gekwetsten van de tweede

»Atjehsche expeditie te *Padang* zóó belangrijk toeneemt, »dat het Comité aldaar ons met aandrang gevraagd heeft »om versterking van zijnen voorraad versnaperingen, waar- »aan wij reeds ten deele zouden hebben voldaan indien »de laatste Padang-boot niet eene groote partij artikelen »had moeten afwijzen. Over een paar dagen hopen wij »alles wat gereed staat te kunnen verzenden gelijktijdig »met eene kollektie voor onze gedelegeerden te *Atjeh*.

»Nu ook hier van lieverlede zieken en gekwetsten van »daar aankomen, zijn wij weêr opgetreden tot voorzie- »ning in de plaatselijke behoeften en gedragen wij ons »aan bijgaand communiqué in de dagbladen van heden.

»Ons onder ultimo Februarij jl. afgesloten verslag is »ter perse en zoodra het gereed is zullen wij Uw Hoofd- »comité er het noodig aantal exemplaren van toezenden.

»Gebrek aan dagblad lektuur doet zich steeds dringend »gevoelen vooral te *Atjeh*. Welligt is Uw Hoofd-comité »in de gelegenheid de uitgevers van de voornaamste Ne- »derlandsche dagbladen te bewegen, om op het voetspoor »van de uitgevers der vier Bataviasche dagbladen eenige »exemplaren van hunne dagelijksche editien per Engelsche »en Fransche mails, via *Pinang* gratis te zenden naar *Atjeh*."

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*,
aan
het Hoofd-comité te *'s Gravenhage*.

No. 283. *Batavia*, den 14den Maart 1874.

»Ten vervolge op onzen brief van 5 dezer, No. 278, »hebben wij de eer uw Hoofd-comité mede te deelen, dat

»wij voortgaan met de hier aangekomene zieken en ge-»kwetsten, naar ons beste vermogen te verzorgen.

»Met de gisteren hier van *Atjeh* aangekomenen, zijn »er in het geheel nu cc. 500 lijders in het hospitaal al-»hier, afkomstig van de tweede expeditie opgenomen, »die dank de toewijding der Militaire Geneesheeren, eene »uitmuntende verzorging genieten.

»Wij nemen de vrijheid uw Hoofd-comité eenige brie-»ven te doen toekomen, geschreven door of voor eenigen »zieken en gekwetsten in het hospitaal opgenomen, en »bestemd voor hunne betrekkingen in *Nederland.*

»Wij achten het overbodig uw Hoofd-comité te ver-»zoeken deze brieven gefrankeerd adres te willen ver-»leenen."

»Met Z. M. stoomschip *Soerabaija* zenden wij overmor-»gen voor de land- en zeemagt naar *Atjeh*,

»2500 pompelmoezen,
»2700 china's appelen,
»3000 citroenen,
»2 kisten lektuur

»Aan die versnaperingen is groote behoefte, waarin wij »zooveel mogelijk zullen voorzien.

»Volgens een telegram van den heer G. von Bültzings-»löwen van den 28 Februarij jl. was de kollektie ver-»frisschende dranken en versnaperingen, vermeld op de »lijst, gevoegd geweest bij onzen brief van 11 Februarij »1874 No. 266, door hem ontvangen. Hij noemt haar »eene prachtige bezending, die hoogst welkom was. Tot »ons leedwezen kunnen wij niet voldoen aan de groote »vraag naar pijpen voor de zieken en gekwetsten te »*Atjeh* en in de hospitalen te *Padang* en alhier. De ge-»heele voorraad is letterlijk vroeger en later door ons »opgekocht, zoodat wij weer een beroep hebben moeten

»doen op uw Hoofd-comité blijkens ons telegram van »heden."

Van
den Heer G. von Bültzingslöwen te *Atjeh*,
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indië.*

»*Bivouac Penajoeng*, 6den April 1874.

»WelEdele Heeren,

»Ik heb de eer de goede ontvangst te erkennen uwer »geachte missives van 6 en 17 Maart jl.

»Met leedwezen moet ik UEd. melden dat het grootste »gedeelte uwer prachtige bezendingen vruchten òf bedorven »òf gedurende de reis gestolen is.

»Hoeveel er van de bezending per *Soerabaija* verloren is, »kan ik niet constateren, omdat van hetgeen er gaaf over- »gekomen is, de Marine volgens uwe magtiging een ge- »deelte heeft bekomen.

»Het restantje wordt door mij verdeeld aan de veld- »ambulances."

Van de partij per »*John Bramall*" mogt ik slechts in goeden staat ontvangen:

1100 china's appelen (allen waren goed geconserveerd dus de overigen klaarblijkelijk gedurende de reis uit de manden gestolen).

Verder slechts:

100 pompelmoezen
en 200 citroenen benevens eenige trossen pisangs

»Ik konde natuurlijk niet constateren, hoeveel hiervan »werkelijk als bedorven over boord geworpen en hoeveel »gestolen was.

»Ik nam de vrijheid, met het oog op deze weinig aan-
»moedigende resultaten, UEd. heden telegrafisch te ver-
»zoeken om in het vervolg uitsluitend china's appelen te
»zenden, verpakt in kisten om het grove stelen aan boord
»te voorkomen.

»Zeer zeker zullen voor de alhier achterblijvende troe-
»pen bezendingen van china's appelen eene weldaad zijn.

»Tevens verzocht ik UEd. voor de achterblijvende troe-
»pen bij gelegenheid eene bezending tabak, (hollandsche,
»indische, rook en pruim) aftezonderen.

»Alvorens alhier geregelde toestanden intreden zullen
»de troepen zich moeijelijk van het een en ander kunnen
»voorzien.

»Om deze reden heb ik ook verschillende voorwerpen
»als lectuur, speelkaarten, lepels, suiker enz. voor de
»troepen in *Kotta Radja* gereserveerd en moeten de
»overigen zich maar den korten tijd, welke zij alhier
»nog moeten vertoeven, behelpen.

»Zeep wordt aan de troepen der landmagt (gezonden
»en zieken) verstrekt. Dit artikel leverde ik daarom af aan
»de Marine en zal bij mijn vertrek het resterende daar-
»van aan de Oorlogschepen bezorgen, waar het welkom
»zal zijn.

»Tabak. De voorraad is nagenoeg opgeruimd, nog één-
»maal kunnen alle troepen eene uitdeeling ontvangen.

»Het selterswater was hoogst welkom; mogt echter Eu-
»ropeesch selters- of appollinaris water aankomen dan is
»dit verre boven het costi gefabriceerde te prefereren en
»eene bezending ten zeerste aan te bevelen.

»Ongeveer medio April hoop ik de terugreis naar costi
»te kunnen aanvaarden."

Van
den Kommandant der Zeemagt,
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie.*

No. 2854. *Batavia*, den 27sten April 1874.

»De ontvangst erkennende van het 75tal exemplaren van »het verslag der verrigtingen van *Het Roode Kruis* tot »ultimo Frebruarij 1874, benevens het aan mij aangebo-»den pracht exemplaar, voor welke toezending ik UHoog-»EdelGestrenge mijnen welgemeenden dank betuig, heb ik »de eer UHoogEdelGestrenge mede te deelen, dat door »mij met de meeste belangstelling van dit verslag is ken-»nisgenomen en geef ik hierbij de verzekering dat de lof-»waardige bemoeijingen van Uwe nuttige Vereeniging door »alle opvarenden van het Expeditionair Eskader op hoogen »prijs worden gesteld."

Van
het Hoofd-comité te *'s Gravenhage,*
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie.*

No. 1547. *'s Gravenhage*, den 29sten April 1874.

»Het Hoofd-Comité heeft de eer gehad Uwe letteren »van den 14^den^ Maart te ontvangen, en daarmede een af-»schrift van den brief van den Generaal VAN SWIETEN, »gerigt aan Uw Centraal-Comité, in dato 17 Januarij jl.

»De lof aan den arbeid van »*Het Roode Kruis*" in *In-»dië*, en meer in het bijzonder in *Atjeh*, door dien be-»velhebber uitgesproken, heeft het Hoofd-Comité de grootste »voldoening geschonken.

»Aan de Comités en correspondenten in *Nederland* en »aan het Internationaal-Comité in *Genève* hebben wij af- »schriften medegedeeld van dit zoo vereerende getuigenis »over de Afdeeling onzer vereeniging in *Indië*.

»Voornamelijk werd het Hoofd-Comité getroffen door »het liefdewerk Uwer gedelegeerden, niet het minst door »dat van den heer VON BÜLTZINGSLÖWEN, wiens moed, be- »leid en trouwe pligtsvervulling ook hier aller bewonde- »ring wekt.

»Volgens Uw verlangen zijn de brieven ons den 17 de- »zer geworden en ook die, welke 26 dezer tot ons »kwamen, gefrankeerd aan het adres verzonden.

»De aandacht der Comité's en Correspondenten is ge- »vestigd op de behoefte aan geillustreerde bladen en tijd- »schriften, en wij hopen daarvan een gunstig gevolg.

»De gevraagde 10000 houten pijpen zullen binnen kort »verzonden worden met een kist chocolaad, ten geschen- »ke ontvangen van den heer THIJS, fabriekant te *Maastricht*.

»De dagblad artikelen over gedane bezendingen zijn »ontvangen, en daarvan zal, even als van de andere be- »rigten, een goed gebruik voor onze Comités worden »gemaakt.

»Het verheugt ons, steeds aan de algemeene belang- »stelling te kunnen voldoen door mededeelingen, die zoo »zeer den weldadigen invloed van »*Het Roode Kruis*" be- »vestigen."

Van
den Kommandant der Mobiele-Kolonne 7e Bataillon
Infanterie te *Deli*,
aan
het Centraal-Comité in *Nederlandsch-Indie.*

Laboean Deli, den 1sten Mei 1874.

WelEdele Heeren,

»Erkentelijk voor de hulp, der Mobiele Kolonne in *Deli* »een jaar geleden door *Het Roode Kruis* verleend door »toezending van tabak, pijpen, zeep, enz., — en in het »bewustzijn, dat het Hoofd-comité van deze Vereeniging »steeds bereid is, overal de pogingen tot verbetering van »het lot onzer Expeditionnaire soldaten te ondersteunen »neem ik de vrijheid een beroep te doen op uwe wel- »dadigheid en bereidwilligheid; opdat de Mobiele-Kolonne »in *Deli* wederom voorzien worden van kaarten, tabak, »nipa, eenige spellen, enz., welke hoofdzakelijk zullen »aangewend worden, om het lot onzer zieke militairen »te verzochten.

»Na verzekering mijner achting heb ik de eer te zijn.”

Van
den Officier van Gezondheid C. Noordewier,
aan boord Ziekenschip *Philips van Marnix*,
aan
het Centraal-Comité in *Nederlandsch-Indie.*

No. 118. *Batavia*, den 16den Mei 1874.

»Met het Marine Ziekenschip *Philips van Marnix* van »*Atjeh* teruggekeerd zijnde, behoort het tot éene mijner »eerste en aangenaamste plichten het Centraal-Comité

»in *Nederlandsch Indie* van *Het Roode Kruis* mijnen innigen »dank te betuigen voor hetgeen ons te *Batavia* op den »5den October 1875, van wege die hoog vereerde Vereeni- »ging werd medegegeven.

»Ofschoon door het Departement van Marine op zeer »liberale en doelmatige wijze voorzien is in al het *noodige* »voor de lijders, die onder onze behandeling kwamen, »zoo valt het niet te ontkennen, dat de versnaperingen »en andere artikelen door *Het Roode Kruis* verstrekt, »buitengewoon veel hebben bijgedragen, om het lijden te »helpen verzachten en eene tevredene en dankbare ge- »moedsstemming onder de lijders te onderhouden.

»Onder die artikelen, moet in de eerste plaats genoemd »worden de bibliotheek. Daarvan waren het de Neder- »landsche magazijnen en Museums en Huisvrienden, die »het meest gewild waren.

»Dergelijke korte verhalen vallen het best in den smaak »van den minder ontwikkelden man.

»Het gemis aan Engelsche lectuur deed zich eenigzins »gevoelen toen er van de ingehuurde Engelsche stoom- »schepen, zieken werden opgenomen.

»De Captain Woolcombe van H. B. M.'s »*Thalia*" en de »Etatmajor van dat Engelsche stoomschip voorzagen eenig- »zins in die behoeften door een geschenk van eenige boeken.

»Tabak in alle vormen is steeds welkom even als pijpen »en nipa bladen voor seroets.

»De Negrohead deugde echter niet; zoete is niet gewild; »bittere zeer. De Hollandsche rooktabak daarentegen was »uitmuntend.

»Bessensap is onnoodig, daar deze door het Gouverne- »ment wordt verstrekt.

»De Eau de Cologne was van de beste kwaliteit en was »eene zeer aangename en nuttige verkwikking.

»Ook de gezelschap spelen waren bijna aanhoudend in »gebruik; de domino en damspelen waren hiervan de ge»liefste. Speelkaarten werden weinig gevraagd, daar ik »het spelen om geld steeds ten strengste heb verboden.

»Roode wijn en rhum zijn onnoodige artikelen, daar »de eerste, zoo het wenschelijk wordt geacht die te ver»strekken, van Gouvernements wege kan worden uitge»reikt en de tweede door genever kan worden vervangen. »Ik heb ze nu als versnapering voor het bedienende per»soneel verstrekt.

»De chocolade bewees als versnapering en als verster»kend middel zeer goede diensten.

»De kwaliteit was goed; echter is de verpakking in pa»pier niet doelmatig. De koekjes bedierven en werden »door insecten opgevreten. Het koffie-extract werd lekker »gevonden door allen beneden den rang van Sergeant. Ge»woonlijk werd een weinig extract gemengd in de ge»w ne rantsoen koffie. Officieren en onderofficieren von»den het praeparaat ongenietbaar, de meeste vergeleken »het met zwavel en stroop; mij herinnerde het aan het »mengsel van moeder squeers.

»De Bouillon was buitengewoon goed en kwam zeer te »stade, wanneer groote transporten zieken of gekwetsten »onverwacht aan boord werden opgenomen.

»Thee is onnoodig, daar ook deze door het Gouverne»ment wordt verstrekt.

»Zeep daarentegen moet ook onder de meest wensche»lijke verzendingen gerangschikt worden.

»Wanneer ik gebrek had aan sommige artikelen wend»de ik mij tot de hoog geachte gedelegeerden Ruleman »Voget en De Bruin; terwijl ik van mijn' kant mij niet »uitsluitend tot dit ziekenschip meende te moeten bepalen,

»maar de weldaden van *Het Roode Kruis* uitreikte, overal »waar dit noodig was.

»En hiermede hoop ik voldaan te hebben aan de laatste »alinea van Uwe geëerde missive, dato 1 October 1873 »No. 196 en verklaar mij verder volgaarne bereid overal »en altijd met raad en daad eene Vereeniging bij te staan, »die wij te *Atjeh* hebben leeren liefhebben."

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*,
aan
den Off. van Gezondheid bij Z. M. Zeemagt C. NOORDEWIER.

No. 319. *Batavia*, den 27sten Mei 1874.

»Met veel belangstelling namen wij kennis van den »inhoud uwer missive van 16 Mei 1874, No. 118, die »voor ons te grooter waarde heeft, omdat zij volkomen »bevestigt het gevoelen over de werking onzer Vereeni- »ging bij de tweede Atjehsche expeditie, uitgesproken »niet alleen door Zijne Excellentie den Luitenant-Generaal »J. VAN SWIETEN, opperbevelhebber, maar in het algemeen »door allen, die de expeditie bijwoonden en door hun »standpunt in de gelegenheid waren een deskundig oor- »deel te vormen.

»Wij betuigen UwEdG. onze erkentelijkheid, niet alleen »voor de ons medegedeelde zeer gewaardeerde inlichtin- »gen maar vooral voor de wijze, waarop uwerzijds de »pogingen werden geschraagd van onze Gedelegeerden, »om aan de roeping van *Het Roode Kruis* zooveel in hun »vermogen was, te voldoen.

»Wij zullen niet nalaten uwen aangehaalden brief in »ons volgend Verslag optenemen."

Van
den Luitenant-Generaal G. M. Verspyck,
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie.*

Batavia, 28 Mei 1874.

»Door mijn vertrek naar *Europa* ben ik verpligt mijn »ontslag te nemen als lid van het Comité alhier:

»Het spijt mij, na mijn laatst optreden als lid, niet »meer voor de instelling, waarvan ik de nuttige werking »van nabij te *Atjeh* gezien heb, te hebben kunnen doen! »Nogthans zoo ik in *Nederland* aan de instelling van eeni-»gen dienst kan zijn, zoo zal ik altijd bereid gevonden »worden om dezelve behulpzaam te zijn. Ik stel mij »daartoe geheel beschikbaar.

»Ik beveel mij in de herinnering van U President! en »de overige leden aan, en heb de eer mij hoog achtend »te noemen."

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie,*
aan
den Officier van Gezondheid der eerste klasse Perk,
Chef der Geneeskundige Dienst te *Atjeh.*

No. 327. *Batavia*, 31sten Mei 1874.

»Wij hadden de eer gisteren te ontvangen uwe geachte »regelen van 21 dezer en zagen daaruit met groot ge-»noegen, dat UwEdG. zich nà het vertrek van onze Ge-»delegeerden, wel heeft willen belasten met de ontvangst »en de verdeeling van de dagbladen door ons voor de »zieke en gewonde militairen afgezonden.

»Uw aanbod om voor onze Vereeniging werkzaam te

»zijn op hoogen prijs stellende, hopen wij daarvan in »den vervolge gebruik te maken in het belang van onze »brave gewonde en zieke strijders.

»Betreuren wij met UwEdG. dat de gezonde krijgsman »buiten de mogelijkheid is, om zich ten uwent tabak en »pijpen aan te schaffen, wij zijn het geheel met UwEdG. »eens, dat de verstrekking niet van *Het Roode Kruis* kan »uitgaan. Van daar dat wij de aandacht van den handel »op deze behoeften zullen vestigen.

»Intusschen zonden wij aan den Kolonel Militairen en »Civielen bevelhebber met den Gouvernements stoomer »*Hertog Bernard* voor de gewonden en zieken, weder wat »tabak en andere versnaperingen af.

»Die bezending was niet groot; maar wij moeten nà »reeds zoo veel te hebben uitgegeven, rekening houden »met onze middelen.

»Wat nu aangaat uw denkbeeld om den gezonden »krijgsman in staat te stellen, tabak, cigaren en pijpen »te *koopen*, wij gelooven dat dit zou kunnen geschieden »op de navolgende wijze. Indien bij voorbeeld de offi- »cieren-kommissarissen van de Militaire Kantine te *Kotta* »*Radja* ons eene remise maakten dan zouden wij gaarne »trachten de aangevraagde artikelen alhier in te koopen »en zoo mogelijk kosteloos te verzenden. Op die wijze »zouden er geene groote kosten op vallen en de sol- »daat zich tegen billijke prijzen in de kantine van »pijpen, tabak en cigaren kunnen voorzien tot tijd en »wijle die artikelen door den handel, te *Kotta Radja* »zullen worden aangeboden.

»Mogt dit denkbeeld UwEdG. uitvoerbaar voorkomen »dan zien wij uwe meening deswege gaarne te gemoet, »welligt zou het raadzaam zijn den Kolonel Militairen en »Civielen bevelhebber deswege vooraf te raadplegen."

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*,
aan
den Voorzitter van het Hoofd-comité te *'s Gravenhage*.

No. 333. *Batavia* den 6den Junij 1874.

»Sedert de afzending onzer letteren van 18 April ll. »No. 310 mogten wij ontvangen de brieven van het Hoofd-»comité dd. 30 Maart No. 65 en 29 April ll. No. 1547 »van welker inhoud met het meeste genoegen kennis »namen.

»Nu de hoofdmagt der Expeditionnaire troepen van »*Atjeh* is teruggekeerd en het onophoudelijk strijden is »geëindigd wordt onze taak eenigszins verligt.

»Toch blijft ons nog veel te doen over, want menige »lafenis aan den inmiddels veelal geëvaccueerden gewon-»den of zieken strijder van wege *Het Roode Kruis*, blijft »welkom en nog eens welkom.

»Dit houden wij voor oogen zonder daarom in het »minst onze te *Atjeh* achtergebleven troepen eenigszins »op den achtergrond te stellen; integendeel op hen blijven »onze zorgen niets minder dan te voren gevestigd.

»Met de hoofdmagt der Expeditionnaire troepen keerden »ook onze Gedelegeerden van *Atjeh* terug, doch deed er »zich onmiddelijk ongevraagd een menschlievend man op, »die zich aanbood voortaan te *Atjeh* voor *Het Roode Kruis* — »waarvan hij verklaarde de heilzame werkkring van zoo »nabij gedurende de jongste expeditie te hebben leeren »apprecieren — werkzaam te zijn.

»Dit aanbod — het was van den Chef van de Genees-»kundige Dienst bij de te *Atjeh* achtergeblevene troepen, »den officier van gezondheid 1e klasse PERK — werd na-»tuurlijk gretig aangenomen.

»Per mail zenden wij Uw Hoofd-Comité steeds de suc- »cessief uitgegevene korte Bulletins onzer werkzaamheden, »en werd het laatste daarvan per vorige geëxpediëerd.

»Wij hebben nog de eer het Hoofd-Comité te berig- »ten dat ons lid de heer A. J. W. van Delden, primo »dezer het Secretariaat heeft overgedragen aan ons onlangs »nieuw benoemd lid den heer A. K. Brondgeest, oud-offi- »cier der artillerie van het Indisch leger; thans Chef der »handelsfirma B. van Leeuwen & Co.

»Ten slotte bevelen wij beleefdelijk aan de verdere »welwillende zorgen van het Hoofd-Comité een per deze »mail aan zijnen hooggeachten Voorzitter geadresseerd »pakket, inhoudende 50 brieven van lijders van *Atjeh* »afkomstig, door of voor hen geschreven aan hunne res- »pectieve betrekkingen in *Nederland*."

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*,
aan
den e. a. Officier van Gezondheid te *Malang* F. de Boer

No. 340. *Batavia*, den 11den Junij 1874.

»De gepensionneerde Majoor van het N.-I. Leger, de heer »Schröder heeft zich heden ochtend tot ons gewend na- »mens UEDG. met het verzoek om eenige lectuur en »vooral Couranten ten behoeve der 150 zieken en gewon- »den, onlangs van het terrein des oorlogs naar uwe »plaats geëvaccueerd.

»Het is ons aangenaam al dadelijk eenigermate aan dit »verzoek te kunnen voldoen, dank zij de milde toezen- »dingen van lectuur en dagbladen, door uitgevers van »deze laatsten en andere belangstellenden, en hebben wij

»dan ook het genoegen UEDG. mede te deelen, dat wij »per 15 dezer van hier verstrekkende steamer een kistje »boeken, dagbladen en een pak diverse illustraties verzen-»den aan den Kommandant der 3e Militaire Afdeeling op »*Java*, met verzoek U dat kistje per eerstvoorkomend »transport militaire goederen of andere gelegendheid te »doen toekomen.

»Het zal ons streven zijn U tot gelijk doel spoedig »eene nieuwe toezending te doen; terwijl wij tevens gaarne »van UEDG. zullen vernemen of, en in welk opzigt *Het »Roode Kruis* met in achtname, van de verpligtingen »aan die vereeniging door hare Statuten opgelegd, verder »iets voor uwe brave zieken en gewonden, van *Atjeh* »geretourneerd, kan werkzaam zijn.”

Van
het Hoofd-comité te *’s Gravenhage*,
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*.

No. 68 I. A. *’s Gravenhage*, den 12den Junij 1874.

»Wij hebben de eer U bij dezen te doen toekomen per »*Prinses Amalia:*

»1°. Eene correspondentie met het Internationaal-Co-»mité te *Génève*;

»2°. Idem met de Association des hospitaliers te *Brus-»sel*, die evenals het Bergwerkgezelschap (Vereinigter »Bonifacius) bij *Gelsenkirchen*, dat eene som van *f* 60,65 »schonk, eene bijdrage heeft verleend in onzen oorlog met »*Atjeh*;

»3°. Een zestal mededeelingen (afzonderlijk als druk-»werk).

»Met deze gelegenheid worden U tevens gezonden:

6 kisten met 10000 houten pijpen.

»Met het laatst vertrokken stoomschip (*Holland*) zen-»den wij eveneens aan uw adres af:

2 waterfilters voor *Atjeh*,

1 kist met 25 kilogr. chocolaad en een zestal der vóór laatste mededeelingen.

»De 10 exemplaren van het jaarverslag van uw Comi-»té kwamen in goeden staat in onze handen. Van den »inhoud stellen wij ons voor een uittreksel aan onze Co-»mités en correspondenten mede te deelen, tenzij ons het »noodig aantal exemplaren van U mogt geworden, en »hetwelk wij daarom met verlangen te gemoet zien."

Afschrift.

St. Josse-ten-Noode, lez-Bruxelles, le 14 Avril 1874.

Association
des
Hospitaliers de *St. Josse*.

Conseil-Général.

Convention de Génève.

Monsieur le Président.

»Le Comité Général a reçu votre bien estimée lettre »et il me charge de vous remercier de votre offre gra-»cieuse de lui servir d'intermédiaire auprès du Comité »de Batavia pour les envois à faire parvenir à ce dernier.

»Au nom de l'Association, je me permets donc de vous »remettre sous ces plis un mandat de Fls. 94-50 cts. »crée à votre Ordre et payable à vue chez Messieurs

»Scheurleer et Fils à *La Haye*, en vous priant de bien »vouloir transmettre cette somme, comme premier envoi »d'argent destiné à faire l'achat des objets nécessaires »aux blessés et malades de la guerre d'Atchin.

»Comme vous le verrez par la circulaire ci-jointe, »l'Association des Hospitaliers de *St. Josse* avait lancé un »appel au public, il y a quelque temps déjà, mais le »succès n'a pas couronné nos efforts en ce qui concerne »les dons en argent. Il a été résolu qu'un nouvel appel »serait adressé à nos concitoyens et j'espère pouvoir être »assez heureux que de vous faire parvenir incessamment »une somme plus importante.

»Veuillez agréer, Monsieur le Président, l'expression »de mes sentiments de considération distinguée.”

Le Secrétaire Général,
(get.) F. GILLET.

A
Monsieur le Lieutenant Général de Stuers,
Président du Comité Superieur de la
Croix Rouge
à
La Haye.

Afschrift.

La Haye, 20 Avril 1874.

Monsieur le Sécrétaire Général.

»J'ai l'honneur de vous accuser la réception d'un man- »dat de *f* 94.50 à mon ordre, constituant un premier »envoi d'argent de la part de l'association des hospitaliers »de *St. Josse*, en faveur des victimes de la guerre d'At- »chin.

»Le Comité Supérieur de la Croix rouge Neêrlandaise, »me charge de vous dire, qu'il est bien sincérement reconnaissant, pour les efforts que vous faites afin de contribuer au soulagement de nos malades et de nos blessés, qu'il apprécie vivement la sympathie dont votre »envoi est la preuve.

»Je vous prie Monsieur le Sécrétaire Général de transmettre l'expression de ces sentiments à votre association.

»Veuillez agréer, Monsieur, l'assurance de ma considération distinguée."

Le Président Général,
(get.) **DE STUERS.**

A
Monsieur F. Gillet,
Sécrétaire Général de l'association
des hospitaliers le *St. Josse.*

Van
het Hoofd-comité te *'s Gravenhage*,
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie.*

No. 68 I. A. *'s Gravenhage*, den 12den Junij 1874.

»Wij ontvingen eenigen tijd geleden van het »Comité »International de secours aux militaires blessés" een schrijven van 6 Maart, waarbij verschillende punten voorkomen, waaromtrent de voorzitter van dat Comité de Heer »Gustave Moynier ons verzoekt de meest mogelijke ophelderingen te geven en tevens het verlangen uitdrukt om in het algemeen ten aanzien van *Atjeh* nadere informatiën te ontvangen.

»Aan dat verzoek is voldaan.

»De brief van den heer Moynier luidt aldus:

»»Monsieur le President."

»Occupés de la préparation de notre prochain Bulletin »nous prenons la liberté de vous demander à ce propos »deux informations."

»1°. Nous avons reçu de Mr. de Mooy médecin de »Bataillon, dont j'ai eu le plaisir de faire connaissance à »la Haye en 1869, deux brochures rélatives à son bran- »card à roues, avec prière de donner de la publicité à »cette invention. Nous ne demandons pas mieux que de »donner cette satisfaction à l'honorable inventeur, mais »nous aimerions savoir, si de votre coté vous n'y avez »point d'objection. Nous serions aussi très désireux d'avoir »de vous quelques renseignements sur la valeur pratique »de ce système qui parait-il, a été adopté aux Indes par »votre gouvernement."

»2°. Nous avons lu dans le dernier numéro de la Re- »vue du droit international qui se publie, à Gand, une »lettre très intéressante du Général Van Swieten au Sul- »tan d'*Atjeh*, pour lui proposer l'observation réciproque de »mesures d'humanité, conformes à l'esprit de la conven- »tion de *Génève*.

»Nous nous proposons de reproduire cette lettre remar- »quable qui fait honneur à la *Hollande*, mais nous vou- »drions pouvoir l'accompagner de quelques renseignements »sur la façon, dont ces ouvertures ont été accueillies par »le Sultan et sur les effets bienfaisant qu'elles ont pu »avoir. Pour cela nous prenons la liberté de nous adres- »ser à vous, pensant que vous êtes mieux placé que per- »sonne pour nous dire ce qui en est."

»Il va sans dire que nous recevrons aussi avec recon- »naissance toute autre communication que vous auriez à »nous adresser pour le Bulletin d'avril."

»Dans l'espérance que vous voudrez bien nous honorer »d'une réponse, nous vous prions, Monsieur le Président, »d'agréer l'assurance de notre considération la plus dis-»tinguée."

»En het antwoord volgt hieronder, het is gedagteekend »van 11 April 1874

»A Monsieur le President du Comité International à »*Génève*."

»Ce n'est qu'aujourd'hui que nous sommes à même »de vous donner des renseignements assez exactes au su-»jet du contenu de la lettre que vous avez bien voulu »nous écrire sous la dâte du 6 Mars dernier."

»Quoiqu'il ne soit pas vraisemblable qu'un moyen de »transport d'invention Européenne surpasse comme qua-»lité, le brancardtandou qui a déja fait ses preuves à »l'occasion de la première expédition contre *Atjeh*, il est »bon de suspendre tout jugement à cet égard, jusqu' à ce »que Mr. DE MOOY, qui vient de partir lui même pour les »*Indes*, ait pu comparer les divers systèmes et ait pu »s'assurer de la valeur pratique de son brancard à roues. »Toute fois rien ne s'oppose à ce qu'il soit donné à l'in-»vention de Mr. DE MOOY toute la publicité que son tra-»vail mérite."

»Nous joignons ici quelques notes intéressantes, extrai-»tes d'un rapport de Mr. le docteur BECKING sur les tra-»vaux du service médical de l'armée Hollandaise pendant »la première expédition contre *Atjeh*, publié récemment à »*Batavia*.

»Le brancard-*Tandou* ou brancard-hamac a parfaitement »fonctionné et tout le monde s'est plu à reconnâitre ses »qualités. Les blessés s'y trouvent installés bien plus »commodement et d'une façon bien plus agréable que »dans les brancards à sommier immobile: ceux ci doivent

»être portés par quatre hommes, tandis que le tandou »n'en demande que deux. Sur le brancard fixé le mala- »de est agité dans tous les sens, tandis que le hamac »en toile du tandou enveloppe entièrement le corps du »malade et le soutient sur toute son étendue."

»Il est vrai qu'un officier de santé a prétendu que le »tandou présentait des inconvénients pour le transport »des hommes dont les membres inférieurs étaient fractu- »rés; mais je ne puis pas reconnaitre la justesse de cette »observation: Plusieurs fois j'ai demandé à des hommes »ayant des blessures comme celles dont il s'agit, s'ils »avaient souffert pendant le transport. Tous ont été una- »nimes à témoigner leur satisfaction du tandou; l'obser- »vation serait juste si des hommes ayant des membres »fracturés étaient fransportés avant tout pansement; dans »ce cas les extremités de l'os fracturé pourraient en se »heurtant, occasionner des douleurs aigues. Mais comme »on prend soin d'effectuer immédiatement un premier »pansement, qui a pour but de rendre immobiles les par- »ties fracturées du membre blessé, il n'y a aucune raison »de redouter pour ces malades le transport au moyen du »Tandou. D'ailleurs rien n'est plus façile que d'étendre »au moyen d'un morceau de bois ou de bambou la partie »du hamac qui porte le membre fracturé et d'obtenir de »cette façon une surface plane."

»'A mon avis le brancard-tandou surpasse de beaucoup »tous les autres moyens de transport usités jusqu'à pré- »sent; c'est aussi l'avis d'officiers qui ont assisté à plu- »sieurs expéditions dans l'archipel Indien."

»Deux hommes portent facilement un malade, les tubes »en bambou remplies d'eau ont été fort utiles.

»On a dit que le bambou est sujet à se fendre et qu'il »est arrivé que des soldats et les coulis ont pris l'eau

»pour leur propre usage, de sorte qu'on conseillait d'em-»porter des bariques fermeés."

»Il est possible que ces faits se soient produits, mais »quant à l'abus dont les soldats et les hommes chargés »du transport, se seraient rendus coupables, il suffit d'une »surveillance plus active pour l'empêcher, et pour ce qui »est des bariques fermées, l'adoption de ce système pré-»senterait des inconvénients bien plus graves que ceux »qui ont été signalés."

»Le bambou est facile à remplacer, on en trouve par-»tout, tandis que le transport d'une seule barique deman-»derait au moins deux hommes."

»Le Kadjang comme couverture du brancard a rendu »de bons services, mais présente l'inconvénient de se cas-»ser ou de se rompre facilement et de se perdre. On »pourra dorénavant s'en passer. J'avais d'abord songé »à le remplacer par une pièce de toile huilée, mais com-»me chaque soldat est muni d'une couverture qu'on peut »substituer au Kadjang, il est inutile d'emporter un abri spécial."

»La couverture du soldat peut même en cas de besoin »servir à remplacer le hamac, tant son établissement est »simple et facile."

»Les frais du tandon avec ses accessoires s'élèvent à »un peu plus de cinq florins (à peu près 11 francs)."

»Nous regrettons de devoir vous dire Monsieur le Pré-»sident, que les ouvertures pacifiques du Général Van »Swieten n'ont pas trouvé auprès du Sultan d'*Atjeh* l'ac-»cueil, auquel elles avaient droit, comme vous le verrez »par la lettre de Son Excellence le Ministre des Colonies, »dont nous avons l'honneur de vous envoyer copie: la »barbarie et le caractère sauvage du peuple d'*Atjeh* dé-»passe toute imagination."

»Un rapport du Général Van Swieten adressé au Gou-»verneur-Général des *Indes* du 18 Janvier 1874, donne »les détails suivants sur la façon dont les *Atchinois* en-»tendent la guerre et sur les atrocités dont ils se sont »rendus coupables envers nos envoyés."

»Le Général avait confié ses lettres à Mas Soemo Wi-»dikdjo, un vieillard vénérable qui accompagnait l'expédi-»tion en qualité d'émissaire. Le Général connaissant les »dangers attachés à une pareille mission ne négligea pas »de les lui exposer avant de le charger des missions: »mais Widikdjo insista pour partir et se mit en route »le 23 Décembre, accompagné d'un malais de *Serdang* »appelé Ma-Arsak, de deux *Javanais* Mas Kerto Soedira »et Soer Melangi et du jeune Raden Tegoeg."

»Longtemps on n'eut aucune nouvelle de ces envoyés »jusqu'à ce que des espions vinrent relever vers le 18 »Janvier l'horrible vérité."

»Widikdjo était arrivé dans la matineé du 23 Décem-»bre aux environs du Kraton, lorsqu'il fut arrêté par une »bande d'*Atchinois* parmi lesquels se trouvait *Panglima* »*Polim*, un des chefs les plus influents du parti de la »guerre."

»On le dépouilla de ses armes et des menus objets qu'il »portait sur lui, la rumeur publique dit même qu'on lui »enleva ses vêtements; on lui prit ses lettres mais per-»sonne n'osa les ouvrir, non par respect pour le Sultan, »à qui elles étaient adressées, mais parcequ'on craignait »qu'elles fussent empoisonnées."

»On se mit ensuite à délibérer sur le sort qu'on ferait »aux envoyés: la populace en voulait à leur vie, mais il »parait que le ‚Radja de *Pedirs*' y opposa, il doit même »avoir donné le conseil de les renvoyer. Un moment on »les remit en liberté sur les instances d'un prêtre Maho-

»médan, mais bientôt on les saisit de nouveau, on les »garotta et on les amena au village de *Longbattah*."

»Deux jours après WIDIKDJO fut mis à mort de la fa- »çon la plus atroce: on le coucha sur le dos et on l'étrangla »en lui serrant la gorge au moyen d'un morceau de bois »et en lui introduisant de l'eau par la bouche et par les »narines, un supplice que les *Atchinois* réservent d'ordi- »naire aux voleurs et aux femmes coupables d'adultère."

»Trois des hommes de la suite sont parvenus plus tard »à regagner le bivouac de l'armée Hollandaise, après avoir »couru des dangers inouïs."

»Le Général VAN SWIETEN avait dès avant leur retour »rédigé une protestation énergique contre le traitement »inouï qui avait été infligé à son envoyé, mais après le »résultat tragique de sa première tentative de correspon- »dance avec le Sultan, le Général ne voulant pas com- »promettre de nouveau, la vie de ses envoyés se servit »de l'occasion que lui fournit l'arrivée de la frégate An- »glaise la »*Thalia*", pour essayer de faire parvenir sa let- »tre au Sultan."

»Le Commandant Anglais qui désirait envoyer une cha- »loupe pour remettre au Sultan d'*Atjeh* une lettre de sa »Majesté la Reine d'Angleterre, avait prié le Général VAN »SWIETEN de faire connaitre au Sultan le but de son voyage. »La réponse que le Sultan donna à un chef indigène qui »s'était chargé de cette communication était de nature à »devoir ne pas conseiller l'envoi d'une chaloupe."

»Le Général engagea alors le Commandant Anglais à »écrire au Sultan pour le prier de faire prendre la lettre »à bord de son navire."

»Un arabe du nom d'ALI BAHANAN entreprit le 1er Jan- »vier de transmettre au Sultan la demande du Comman- »dant. Il reçut pour réponse que le Sultan désirait trois

»jours de répit afin de se concerter avec les *Panglima's*: »mais le Commandant Anglais ne voulant pas se résigner »à subir ce retard envoya la lettre de Sa Majesté la Reine »d'Angleterre au Général VAN SWIETEN avec prière de la »confier à l'arabe ALIE BAHANAN."

»Le Général s'empressa de satisfaire à ce désir et pro-»fita de l'occasion pour envoyer au Sultan sa protestation »contre l'assassinat de son envoyé WIDIKDJO. Pour écar-»ter toute difficulté on plaça les deux écrits dans la même »envéloppe."

»Celui-ci parvint au Kraton le 5 Janvier. Lorsqu'on »s'aperçut que l'enveloppe contenait aussi une lettre du »Général VAN SWIETEN on l'apostropha en termes ména-»çants. S'il n'avait été de raçe arabe et s'il n'avait offert »d'affirmer sous serment son innocence il se serait pro-»bablement trouvé dans un grand embarras."

»A son retour il a même été arrêté un instant, mais »il a heurensement pu rentrer. Ces détails suffiront à »montrer l'esprit qui anime les *Atchinois* et la façon dont »ils pratiquent les régles universellement reconnues du »droit international."

»Leur dédain pour les principes les plus élementaires »d'humanité a du reste eu pour les *Atchinois* eux-mêmes »les suites les plus funestes. C'est à leur barbarie sau-»vage qu'ils doivent d'avoir introduit chez eux le fléau »du choléra, qui déçimait les troupes de l'armée de l'ex-»pédition Hollandaise, car dès que les *Atchinois* en avaient »l'occasion ils détéraient nos morts, mutilaient les cadavres »et les jetaient dans la rivière. Or parmis ces morts plu-»sieurs avaient succombé au cholera: le jeune Sultan lui »même vient de mourir de cette terrible maladie."

»Voici la traduction de la protestation du Général VAN

»Swieten écrite alors que le Général ne savait pas enco-»re ce qui était advenu de son envoyé."

»Lettre du Général Van Swieten qui commande les »armées de terre et de mer dans la guerre contre le »Royaume d'*Atjeh*."

»A S. A. Aladin Mahmoed Sultan d'*Atjeh*."

»J'ai envoyé il a douze jours deux lettres à votre al-»tesse; dans l'une j'offrais à votre Altesse la paix à des »conditions acceptables, afin de terminer une guerre qui »dévastera votre Pays et appauvrira votre Altesse." Dans »l'autre je priais votre Altesse de ne faire aucun mal à »mes envoyés selon la coutume de tous les Pays de l'Oc-»cident et de l'Orient. Je n'ai reçu aucune réponse à mes »lettres et mon envoyé ne m'est pas revenu."

»Chez aucun peuple du monde les envoyés des Puissan-»ces belligérantes ne sont ni arrètés ni insultés."

»Votre Altesse qu'a-t-elle fait de mon envoyé, un hom-»me de qualité et d'un age avancé?"

»Puis il n'est d'usage chez aucun peuple de laisser des »lettres sans réponse."

»Quelle raison votre Altesse peut-elle avoir eu pour ne »pas vouloir repondre à mes offres pacifiques?"

»Votre altesse tient donc à ce que son Pays soit ravagé. »Je suis honteux pour votre Altesse en pensant qu'elle a »traité mon envoyé et mes lettres avec si peu d'égards."

»Maintenant je ne puis plus trouver personne qui veuil-»le porter une lettre au Kraton. Il ne me reste donc »qu'à continuer la guerre de la manière la plus sérieuse »et à rendre V. A. réponsable de ses suites à la face de »tous les peuples civilisés."

»Je prierai mon ami le Colonel Anglais Woolcombe »Commandant du navire de Sa Majesté Britannique la Tha-

»lia d'envoyer à V. A. ma lettre en même temps que celle »de la Reine Victoria."

»Ce sont la mes paroles."

»De brief van Zijne Excellentie den Minister van Kolo»nien hiervoren aangehaald aan den Voorzitter van het »Hoofd-Comité gerigt, is van den volgenden inhoud en »gedagteekend van 13 Maart 1874, Kabinet:

»Monsieur le Général."

»En vous remettant la lettre de Mr. Moynier, j'ai l'hon»neur de porter à votre connaissance que le departement »des Colonies n'a pas encore reçu des rapports officiels »sur la valeur pratique du brancard »De Mooy" dont as»surement on a pu faire l'essai dans la guerre d'*Atjeh*. »Quoique Mr. de Mooy parte dans quelques jours pour »les *Indes* en qualité de médecin militaire et probablement »ne tardera pas de donner des renseignaments à l'ègard »de l'usage fait de son brancard; je prierai le Gouver»neur-Général par la première malle de s'en informer »avec exactitude auprès de l'autorité militaire et de me »faire connaitre au plutôt possible tous les détails requis »à ce sujet, dont je ne tarderai pas de vous faire part."

»Je regrette vivement, Monsieur le Général, de ne »pouvoir vous donner une réponse satisfaisante à l'égard »de l'effet obtenu par la lettre pleine d'humanité de son »Excellence Monsieur le Général Van Swieten, adresseé »au feu Sultan d'*Atjeh* et dont la Revue du droit inter»national a fait une mention si honorable. L'accueil de »cette lettre a été de plus sauvage et ne mérite que la »plus vive indignation."

»Le Général Van Swieten dans une de ses dépèches »au Gouvernement s'est exprimé dans les termes suivants."

»Nous avons vaincu un peuple rude et atroce, qui a »assassiné notre missionnaire, vénérable vieillard chargé

»de porter les lettres au Sultan, qui ne répond pas à ces »lettres contenant des conditions de paix les plus acceptables et qui arrache au sein de la terre les cadavres »de ses ennemis pour les mutiler encore de sa main."

»Le Général VAN SWIETEN ajoute que ce peuple pendant »sa résistance ne mérite ni indulgence ni confiance."

»Quoique ces détails fassent frémir, je n'ai pu vous en »épargner le récit parce qu'ils regardent de près la ques»tion poseé par Monsieur MOYNIER."

»De heer MOYNIER, die in onze verrigtingen in het »Rijk van *Atjeh* veel belang stelt, en daarom door »het Hoofd-Comité ook in het bezit gesteld is van den »brief door den Generaal VAN SWIETEN aan Uw Comité »geschreven, om zijn dank te betuigen voor al hetgeen »door hetzelve voor zieken en gewonden verrigt is, voorts »de photographie van het korps koelies voor de ambulan»ces, betuigt voor dit alles zijne erkentelijkheid bij schrij»ven van den 25 Mei, zeggende: »Nous vous remercions »extrèmement, messieurs, pour ces intéressantes commu»nications, dont nous ferons largement usage pour notre »prochain bulletin."

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*,
aan
het Hoofd-comité te *'s Gravenhage*.

No. 351. *Batavia*, den 19den Junij 1874.

»Wij hadden den 6den dezer de eer uw Geacht Comité »eenige regelen te adresseren.

»Zoowel voor de lijders in de hospitalen alhier en te »*Padang*, als voor de vele zieken te *Kotta Radja* in gar-

»nizoen achtergebleven, blijft onze krachtige hulp noodig; »terwijl het zich, tengevolge der voortdurend — laat ons er-»kennen — ongunstigen gezondheidstoestand onzer braven »te *Atjeh*, laat aanzien dat onze Vereeniging nog veel te »doen valt.

»Voor het oogenblik zijn wij nog van fondsen voorzien, »en zullen wij voorloopig ook daarom onze taak kunnen »blijven vervullen, tenzij bijzondere niet te voorziene »evenementen meer dan normale kracht van onze Ver-»eeniging mogten vergen.

»Doch, ofschoon wij eene gepaste spaarzaamheid blijven »betrachten, wij zullen uw Hoofd-Comité wel niet behoe-»ven vóór te rekenen dat onze uitgaven velen zijn, en dat »wij in elk geval willen voorkomen tegenover een ledige »kas te staan.

»Het is op grond daarvan dat wij het Hoofd-Comité in »overweging geven, ons wederom eenige remisen te ma-»ken op zoodanige wijze als het meest geschikt voorkomt."

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*,
aan
den WelEDelGestrengen Heer Perk,
Chef der Geneeskundige Dienst en Gedelegeerde van
Het Roode Kruis te *Kotta Radja*.

No. 368. *Batavia*, den 29sten Junij 1874.

»Wij confirmeren bij deze ons schrijven van 19 dezer, »waarop even als op ons voorafgaand schrijven verlangend »uw antwoord tegemoetzien, en hebben thans het ge-»noegen u eene nieuwe verzending van diversen (per »steamer *Baron Bentinck*) te berigten waarvan specificatie »hierbij gevoegd.

»Vruchten zenden wij ditmaal niet, daar wij gaarne »vooraf wenschten te vernemen in welken staat onze zen»ding van 2000 ps. China's appelen per vorige gelegend»heid is overgekomen. Luidt uw rapport daarover gunstig »dan hopen wij geregeld met zendingen door te kunnen »gaan.

»Van Europesche rooktabak kochten wij alles hier ter »plaatse aanwezig op; groot is de hoeveelheid niet maar »wij hebben er een flink partijtje Inlandsche tabak aan »toegevoegd.

»Per volgende steamer zenden wij weder wat; mogt er »meer tabak door ons gezonden worden dan voor de be»hoefte van de *zieken* en *gewonden* noodig is, dan zult »UEDG. naar wij vertrouwen wel middel vinden, hetgeen »te veel is, tegen betaling aan de Militaire Cantine, ten »behoeve van de *gezonden* over te doen.

»Het Comité blijft er steeds hoogen prijs op stellen, »door UwelEdel. Gestrenge geregeld op de hoogte te wor»den gehouden van de behoefte waaraan door ons kan »en mag worden voldaan.

»Uit een ons ter inzage gezonden brief zou blijken; dat »de onlangs van *Deli* naar *Edi* gezondene troepen zeer be»hoefte hebben aan hulp van *Het Roode Kruis* en vleijen »wij ons u ook deze manschappen (zieken) zult gedenken.

»Gaarne vernemen wij keerend van UEDG. hoe het »staat met lectuur. Er is successievelijk vrij wat ge»zonden; daaronder echter nog al Fransche lectuur, en »hier hebben wij althans voor de van *Atjeh* geevacueer»den behoefte aan Hollandsche leesboeken. Is men in dit »opzigt te *Atjeh* vrij wel geholpen, dan kunnen wij het»geen wij verder van het publiek ontvangen, aanwenden »voor onze zieken op *Java* geretourneerd."

Van
den Kapt. ter zee W. F. L. De Vriese,
aan
het Centraal-comité van *Het Roode Kruis*
in *Nederlandsch-Indie.*

No. 271. *Reede Atjeh*, den 1sten Julij 1874.

»Dankbaar heb ik de eer de ontvangst te erkennen van »de bezending door het Centraal-Comité van *Het Roode* »*Kruis* ten behoeve der zieken en gewonden van land- en »zeemagt afgestaan, en per Gouvernements stoomer *Hertog* »*Bernard* aangebragt, zoo als die was gespecificeerd bij »Uw schrijven van 27 Mei jl. No. 320.

»In stede echter van 100 pakken Hollandsche tabak »werden 80 pakken ontvangen.

»Aan den Militairen en Civielen Bevelhebber, die mij »verzocht had voor de verdeeling zorg te dragen, werd »van deze bezending ten behoeve der zieken en gewonden »van de expeditionaire troepen afgegeven:

53 pakken Hollandsche rooktabak,
1½ kist Javaansche id.,
2 kisten lectuur,
66 „ zeep,
12 manden selterswater,
8 flesschen frambozen azijn en
1 harmonica.

»Even als bij de vorige gelegenheden werd door de »Marine ook nu weder deze zorg voor hare zieke schepe- »lingen op den regten prijs geschat, en het is naar aan- »leiding van het slot van boven aangehaald schrijven, dat »ik de eer heb het Centraal-Comité mede te deelen de »hulpvaardigheid Uwer Vereeniging bijzonder gewaar- »deerd wordt en artikelen als tabak, pijpen, zeep en

»vruchten op water eene zeer gewenschte en heilzame »versnapering voor zieken en gewonden zijn, die met »dankbare erkentelijkheid ontvangen zullen worden.”

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*,
aan
den WelEdelGeboren Heer G. von Bültzingslöwen
en de WelEerwaarde Heeren F. H. de Bruijn,
A. P. C. van Moorssel en H. Ruleman Voget.

Nos. 380/3. *Batavia*, den 2den Julij 1874.

»Wij hebben eene aangename taak te vervullen en wel »UwelGeboren/UwelEerwaarde onze groote erkentelijkheid te betuigen voor »de uitstekende diensten door u als gedelegeerde van *Het* »*Roode Kruis* op het oorlogsterrein te »*Atjeh*, gedurende »zoo vele maanden bewezen.

»Wanneer wij een terugblik werpen op hetgeen door »het Comité van af zijne oprigting alhier in *Indie*, nu »bijna 4 jaren geleden is verrigt, dan hebben wij veel re»den om het resultaat van onzen arbeid met eenige zelf »voldoening te gedenken; doch het is eene zekere waar»heid, dat hoe zeer wij de materieele hulp, die ons van »alle zijden toevloeide, ook met regt appreciëren; wij zon»der iemand te kort te doen, tot UwelGeboren/UwelEerwaarde mogen zeg»gen: *Uwe* hulp en *Uwe* toewijding om het lot van onze »brave strijdende Land- en Zeemagt te *Atjeh* zooveel mo»gelijk te verzachten, was de krachtigste van allen en zij »verwekten zóó teregt een ieders bewondering, want »zelfs uwe gezondheid ja uw leven, steldet gij daarvoor »in de waagschaal.

»Dat wij hier de volle waarheid huldigen, dat niet al-

»leen wij maar een ieder die uwe betoonde toewijding »kent volkomen hetzelfde oordeelt, bewijst zoo menige »getuigenis.

»Doch van de velen in dien zin afgelegd willen wij al- »leen vermelden wat het Hoofd-Comité te *'s Hage* onder- »dagteekening van 29 April over uwe bewezene diensten »ten behoeve van *Het Roode Kruis* schrijft; en wel dit:

»De lof aan den arbeid van *Het Roode Kruis* in *Indie,* »en meer in het bijzonder in *Atjeh*, door dien Bevelheb- »ber (Generaal VAN SWIETEN) uitgesproken, heeft het »Hoofd-Comité de grootste voldoening geschonken. Aan »de Comités en Correspondenten in *Nederland* en aan »het Internationaal-Comité in *Génève* hebben wij afschrif- »ten medegedeeld van dit zoo vereerende getuigenis over »de Afdeeling onzer Vereeniging in *Indie*. Voornamentlijk »werd het Hoofd-Comité getroffen door het liefdewerk »uwer Gedelegeerde G. VON BÜLTZINGTLÖWEN wiens moed, »beleid en trouwe pligts vervulling ook hier aller bewon- »dering wekt. —

»Tijdens de oprigting van ons Comité over de eigent- »lijke werkkring van *Het Roode Kruis* in *N.-Indie* met »het Hoofd-Comité corresponderende, was de opinie van »wêerszijden al dadelijk gevestigd, dat met het oog op »den eigenaardigen aard van oorlog voeren in deze ge- »westen en het ongezonde klimaat de hulp van *Het Roode* »*Kruis* uitsluitend »materieel" zou moeten zijn.

»Blijkbaar hadden wij daarbij geene voldoende rekening »gehouden met uwe niet genoeg te loven toewijding, die »tengevolge had, dat van den eenmaal aangenomen regel »om alleen materieele hulp te verleenen, bij de 2e Ex- »peditie tegen *Atjeh*, ondernomen met eene magt grooter »dan bij eenige veldtogt in *Indie* te voren ontwikkeld, »thans gaarne werd afgeweken.

»Wij mogen dan ook volmondig zeggen: »gij hebt u »verdienstelijk gemaakt jegens de menschheid in het al- »gemeen, jegens de dappere Land- en Zeemagt in *Indie*, »in het bijzonder en wij herhalen u daarvoor onze groote »erkentelijkheid.

»Doch waartoe meer gezegd aan mannen van uwen »inborst, die den grootsten dank bij zich zelve vinden. »UwelGeboren / »UwelEerwaarde houde ons ten goede dat wij u deze regels »niet reeds vroeger toezonden. Het was ons voornemen »dit te doen nà ontvangst van uw verslag, maar nu uw »verslaggever ongesteld werd, en dientengevolge ons dit »verslag tot heden niet gewerd, hebben wij vermeend »niet langer met dit schrijven te mogen wachten."

Van
den Militairen en Civielen Bevelhebber te *Atjeh*,
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*,

No. 469. *Kotta-Radja*, den 4[den] Julij 1874.

»In antwoord op uwe missives van 27 Mei en 19 Ju- »nij No. 320 en 327, heb ik onder dankbetuiging voor »het gezondene ten behoeve der zieken en gewonden al- »hier, het Comité mede te deelen, dat de officier van ge- »zondheid 1e klasse F. Perk, gedelegeerde uwer Vereeni- »ging, zich met de in ontvangstname dier artikelen, welke »gisteren en heden eerst zijn kunnen worden ontscheept, »zal belasten.

»Hoogst aangenaam zal het mij zijn zoo het Comité »vooreerst nog voortga met, in het belang van onze brave »zieke en gewonde strijders, de zoo zeer gewaardeerde »en door ons allen op hoogen prijs gestelde hulp te

»blijven verleenen, door van tijd tot tijd wat lectuur, ta-»bak, sigaren en selterswater te willen zenden."

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie,*
aan
het Hoofd-comité te *'s Gravenhage.*

No. 586. *Batavia*, den 4den Julij 1874.

»Wij hadden de eer Uw Geacht Hoofd-comité onder dag-»teekening van 19 Junij ll. No. 551, met enkele woor-»den te onderhouden over den stand onzer kas, die ten-»gevolge van de vele hulp die van ons vereischt wordt, »spoedig aanvulling zal noodig hebben.

»Sedert luiden de berigten omtrent de gezondheidstoe-»stand te *Atjeh* onzer troepen nog ongunstiger, terwijl »door het leveren van enkele gevechten het aantal ge-»wonden, die zeker spoedig van het oorlogsterrein her-»waarts geevaccueerd zullen worden, weder is toegenomen.

»Wij vinden hierin aanleiding ons verzoek bij vorig »schrijven gedaan, nogmaals uwe aandacht aan te bevelen.

»Van de velen van *Atjeh* geevaccueerd zijn de Recon-»valescenten naar *Malang, Kampong Macassar, Batoe Toelis* »en andere plaatsen gezonden, en is aldaar de behoefte »aan Hollandsche lectuur zeer groot, even als op *Atjeh* »zelve.

»Groot is de ondersteuning die wij om daaraan te ge-»moet te komen, van het publiek ondervinden; evenwel »niet in evenredigheid tot de groote behoefte.

»Eene vernieuwde oproeping in de dagbladen gaf wei-»nig succès; niet dat het van de zijde van het publiek »aan goeden wil ontbreekt maar er is hier in *Indie,* van

»Hollandsche lectuur geschikt voor den soldaat, weinig »voorradig.

»Het zou eene wezentlijke weldaad van Uw Geacht »Hoofd-Comité zijn, ons in deze tegemoet te komen met »eene flinke partij voor het doel geschikte Hollandsche »lectuur die wij vermeenen, bij inkoop van eenige be»duidende hoeveelheid tot werkelijk zeer lagen prijs bij »de Boekhandelaren in *Nederland* te verkrijgen is; vooral »omdat zoo zeer geene nieuw uitgekomen boekwerken »worden verlangd.

»Wij vleijen ons met eene gunstige beschikking op ons »verzoek en in dat geval vooral op eene zeer spoedige »toezending.''

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*,
aan
den Officier van Gezondheid 1e klasse Perk,
Chef der Geneeskundige Dienst te *Kotta-Radja*.

No. 597. *Batavia*, den 8sten Julij 1874.

»Sedert onze laatsten van 29 passato, bleven wij steeds »in afwachting uwer geëerde berigten.

»Zooals de met deze gelegendheid onder kruis band ver»zonden Dagbladen u zullen hebben doen zien, wordt het »restant fondsen bijeengebragt door de Burgerij tot feeste»lijke ontvangst destijds der teruggekeerde troepen van »*Atjeh*, zijnde nog een montant van ongeveer Veertien »Duizend Gulden, geheel en al besteed ten behoeve der »thans nog te *Atjeh* verblijf houdende Land- en Zeemagt; »dus zoowel voor de zieken als gezonden.

»Een en ander wordt zoo niet met deze steamer dan

»toch zeker met die van 20 dezer gezonden, en heeft dit »ons aanleiding gegeven om ditmaal van wege *Het Roode* »*Kruis* niets dan Dagbladen naar costij te expedieren ten »dienste der Landmagt aldaar.

»Wij geven daarentegen aan den Kommandant van Z. »M. Stoomschip *Soerabaija*, die over eenige dagen van »hier vertrekt eenige versnaperingen mede, die wij ditmaal »speciaal bestemden voor de diverse oorlogsschepen in de »wateren van *Atjeh*.

»Van *Samarang* direct zullen u dezer dagen worden toe»gezonden 600 stuks pijpjes; aldaar ingekocht en Uwel»EdelGestrenge toegezonden ingevolge onze order.

»Het is ons voorts aangenaam u te kunnen melden, »dat het Comité dezer dagen van de heeren Rathkamp & »Co. ten geschenke ontving 2 ijsmachines, waarvan door »de edelmoedige gevers ééne werd bestemd voor de Land»magt en ééne voor de Marine te *Atjeh*.

»Deze machines moeten uitstekend doelmatig zijn, doch »vereischen eene zorgvuldige behandeling en kunnen per »dag een 50 a 60tal kannen met ijswater opleveren.

»De Officier van Gezondheid van Z. M. Zeemagt, de »heer Schoondermark die met deze steamer naar costij ver»trekt en met de behandeling dier machines geheel is »vertrouwd, heeft welwillend op zich genomen ze mede »te nemen; u die voor de Landmagt bestemd af te geven »en daarbij alle noodige inlichtingen te verstrekken."

Van
het Hoofd-comité te *'s Gravenhage*,
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie.*

No. 69 I. A. *'s Gravenhage*, den 10den Julij 1874.

»Aan de buitenlandsche Vereenigingen van *Het Roode* »*Kruis* worden nu en dan mededeelingen gedaan en stuk»ken gezonden, die wij vermeenen nuttig en aangenaam »te kunnen zijn.

»Zoo werd onlangs onder anderen aan de »Société de »secours aux blessés des armées de Terre et de Mer" te »Parijs, gezonden een Verslag van de handelingen van »*Het Roode Kruis* 1870—71, zoo mede de photografische »teekening van het korps koelies te *Atjeh.*

»Het antwoord daarop bij brief aan den Voorzitter, van »24 Juni gerigt, achten wij van genoegzaam belang om »aan Uw Comité te worden medegedeeld.

»C'est un sujet de fierté et de joie pour tous les ser»viteurs de la Croix Rouge" zegt de heer Secretaris-Ge»neraal Graaf de Beaufort, »de la voir poursuivre ainsi »dans les Contrées les plus lointaines son oeuvre de Civi»lisation et d'humanité."

»C'est un titre d'honneur pour la Société Neêrlandaise »de travailler si heureusement à en propager les bienfaits."

»Le Conseil me charge donc d'être auprès de votre ho»norable Comité l'interprête de ses remerciments et de »ses félicitations."

»Dergelijke waardering van Uwen arbeid ook in den »vreemde, kan niet anders dan eene nieuwe aanmoediging »zijn om op den ingeslagen weg voort te gaan."

Van
den Heer F. H. de Bruijn te *Ambarawa*,
aan
het Centraal-comitê in *Nederlandsch-Indie.*

Ambarawa, den 15^{den} Julij 1874.

»Uwe geëerde missive dd. 4 Julij No. 381, die via *Soe-* »*rabaya* gisteren ten mijnent te *Ambarawa* arriveerde, »heeft mij geen gering genoegen verschaft. Ik gevoel mij »dan ook gedrongen het Centraal-comité van *Het Roode* »*Kruis* in *Nederlandsch-Indie* mijn diep gevoelden dank te »betuigen voor de allergunstigste beoordeeling mijner be- »wezen diensten tijdens de 2de expeditie tegen *Atjeh.* »Deze tevredenheidsbetuiging van het Comité is mij des »te dierbaarder, daar ze van mannen komt die zelven een »schitterend blijk geven van eene belanglooze toewijding, »om het zware lot der strijdenden naar vermogen te »verzachten. Zonder Uwe liefderijke bemoeiingen zouden »de ontberingen van het leger en vooral van de zieken »en gekwetsten niet te beschrijven zijn geweest. Hiervan »ten volle bewust draagt de soldaat van het Indisch Leger »de instelling van *Het Roode Kruis* in 't algemeen en uw »Comité in 't bijzonder een dankbaar hart toe, en ik acht »mij gelukkig, dat ik hem met uwe weldaden te midden »van de vreeslijke ellenden des oorlogs heb mogen ver- »kwikken."

Van
den Kapitein ter Zee W. F. L. DE VRIESE,
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie.*

No. 346. *Reede Atjeh*, den 21sten Julij 1874.

»Met dankbare erkenning der ontvangst van een ge-»deelte der op nieuw door het Centraal-comité van *Het* »*Roode Kruis* afgezonden artikelen ten behoeve der zieken »en gewonden van Zr. Ms. Zeemagt in de wateren van »*Atjeh*, zoo als die in haar geheel was gespecificeerd bij »schrijven van 29 Junij jl. No. 367, heb ik de eer het »Comité mede te deelen dat door zijn gedelegeerde voor »de Marine was beschikbaar gesteld,

»alle zeep,

»5 krandjangs Inl. tabak,

»1 pak nipabladeren en

»4 kisten siropen,

»waarvan de verstrekking aan de zieke schepelingen an-»dermaal eene heilzame verkwikking bezorgde.

»Wat aangaat de toestand in welke de vruchten per »stoomer van 20 Junij jl. verzonden zijn aangekomen, zoo »heb ik de eer dienaangaande te berigten dat van de ééne »kist, die als aandeel aan de Marine was toegewezen, »77 stuks china's appelen van de 250 bedorven waren, »zoodat hoe gewenscht de ontvangst van versche vruch-»ten ook mag geacht worden te zijn, ik het Comité in »overweging meen te mogen geven, alleen met die stoomers »vruchten te verzenden, die vermoedelijk eene reis van »korten duur zullen maken."

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*,
aan
Dr. Ploem, Geneesheer te *Sindang-Laija*.

No. 421. *Batavia*, den 22sten Julij 1874.

»Juist werden wij gisteren geinformeerd, dat sedert »korten tijd ook zieke strijders van *Atjeh* naar uw onder»hebbend Reconvalescenten-gesticht waren geëvaccueerd, »toen uw schrijven van 19 dezer, ons gisteren avond ge»worden, dit kwam bevestigen.

»Indien wij juist zijn ingelicht, zijn tot heden slechts »een 12tal zieken ten uwent aanwezig, en zou van de »zijde der Militaire Autoriteiten het voornemen bestaan »dit cijfer althans voorloopig niet hooger op te voeren »dan 25; doch is wel aan te nemen dat omstandigheden »daarin alligt verandering kunnen brengen.

»Doe hoe ook, wij zijn in de eerste plaats erkente»lijk UwelEdelGestrenge ons ter zake geschreven hebt, »waardoor wij in de gelegendheid zijn ook in het belang »uwer zieken wat te kunnen doen.

»In afwachting uwer nadere mededeelingen omtrent het »aantal zieken ten uwent te verwachten, daarbij afzon»derlijk op te geven Europeanen en Inlanders, waartoe »wij ons als nog aanbevolen houden, verzenden wij he»den per spoor naar *Buitenzorg* aan uw adres, eene kist »inhoudende:

30 pakken Holl. rooktabak,
2 dozijn houten pijpen,
6 lotto-spelen,
6 dominospelen,
1 dambord kompleet,
12 spel speelkaarten.

»eene harmonica,
benevens een partijtje lectuur:

»en twijfelen wij niet of er zal gelegendheid zijn, dat het »gezondene eenigzins spoedig van uwent wege aan het »Station te *Buitenzorg* worde afgehaald.

»De verzending per spoor van goederen van en aan *Het »Roode Kruis* geschiedt vrachtvrij.

»Gaarne vernemen wij de goede ontvangst en tevens »wat alsnog ten behoeve der lijders onder uw toezigt in »billijkheid wordt verlangd."

Van
het Hoofd-comité te *'s Gravenhage*,
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*.

No. 71. *'s Gravenhage*, den 24sten Julij 1874.

»Wij hadden de eer Uwe missive van 6 Junij 1874, »No. 535, te ontvangen.

»In de eerste plaats achten wij ons verpligt het leed- »wezen van het Hoofd-comité uittedrukken over de af- »treding van den heer VAN DELDEN als Secretaris van het »Centraal-comité.

»Wij dragen de overtuiging dat hij met voldoening »mag terug zien op de vele en belangrijke diensten door »hem in die betrekking bewezen, en die hem aanspraak »geven op den dank van allen, deelnemende in den arbeid »van *Het Roode Kruis* of door deze weldadige instelling »verzorgd en verpleegd.

»Vervolgens verzoeken wij U onzen dank te brengen »aan den heer PERK, Chef van de Geneeskundige Dienst »in *Atjeh*, die de welwillendheid heeft de belangen onzer

»Vereeniging aldaar te behartigen en haar doel te helpen »bevorderen.

»Ten slotte verheugt het ons dat de heer VAN DELDEN »in den heer BRONDGEEST een waardige opvolger heeft »gevonden, op wiens ijver en belangstelling door het »Hoofd-comité het meeste vertrouwen wordt gesteld.

»Wij verzoeken U den dank van het Hoofd-comité wel »te willen aannemen voor de in goede orde ontvangen »10 betere en 17 gewone exemplaren van het Jaarver- »slag van UEd. Centraal-comité over 1873—74, waarvan »met zeer veel belangstelling is kennis genomen en dat in »de Handelingen der Vereeniging, bij uittreksel, even als »het vorige, zal worden opgenomen.”

Van
den Kapitein ter Zee H. B. KIP,
aan boord Z. M. Stoomschip *Metalen Kruis*,
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie.*

No. 376. *Reede Atjeh*, den 25sten Julij 1874.

»Door den onlangs van *Batavia* in deze wateren terug- »gekeerden Officier van Gezondheid W. SCHOONDERMARK, »werd eene ijsmachine aangebragt met de benoodigde »ingrediënten, hetwelk door het Centraal-comité van *Het* »*Roode Kruis* ten behoeve der zieke schepelingen van Zr. »Ms. Zeemagt wordt beschikbaar gesteld.

»De voortdurende bewijzen van belangstelling die het »Comité steeds aan de Marine voor *Atjeh* blijft toonen, »zullen voorzeker nimmer door haar vergeten worden, »en op nieuw gevoel ik mij gedrongen het Comité mijnen »warmen dank te betuigen voor dit vernieuwde blijk van

»belangstelling, dat door mij ten hoogste wordt gewaar-»deerd."

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*,
aan
den Eerstaanwezend Off. van Gezondheid F. DE BOER,
te *Malang*.

No. 429. *Batavia*, den 28sten Julij 1874.

»Wij zijn in het bezit van uw schrijven dd. 15 dezer, »even als van uw sein van den 25sten.

»Naar aanleiding van dit laatste, zenden wij per over-»morgen van hier vertrekkende steamer aan UwelEdGe-»strenge ten behoeve der Reconvalescente strijders onder »uwe behandeling af:

1 kist inh. 100 a. pd. Holl. rooktabak,
1 » » 81 pakken idem,
6 dozijn pijpen,
5 damborden kompleet,
2 schaakspelen,
6 dozijn speelkaarten,
2 groote harmonica's,
1 ringspel,
1 balspel,
12 lotto spelen,
12 domino spelen,

benevens 1 kist Dagbladen, boekwerken, en illustraties.

»Een en ander zenden wij aan het adres van den Ko-»lonel Afdeelings Kommandant te *Soerabaya*, met verzoek »UEDG. dit ten spoedigste door te zenden.

»Wij vleijen ons dat het gezondene voor de lijders »welkom zal zijn.

»Een kegelspel is hier niet verkrijgbaar, en geven wij »u in overweging in navolging van hetgeen hier voor de »Reconvalescenten te *Batoe-Toelis* is gedaan, plaatselijken »aanmaak der kegels, en om den baan daar te stellen »het Genie Departement te verzoeken de noodige planken »daartoe in gebruik af te willen staan.

»Wij waren niet bij magte meer houten pijpen te ver»strekken, de gezondene maken onze geheele voorraad »uit; doch wij verwachten met de steamer *Prinses Amalia*, »eene groote partij uit *Nederland* en zullen zoodra die in »ons bezit is, UEDG. daarvan een 500 stuks toezenden.

»Aangenaam was het ons uit uwe letteren van 13 dezer »te zien dat u thans vrij geregeld van diverse Dagbladen »wordt voorzien; wat wij u daarvan dagelijks toezenden »onder X band, is werkelijk alles wat wij maar eenig»zins aan de groote behoefte elders kunnen onttrekken; »intusschen zullen wij toch gaarne op de hoogte worden »gehouden in dit opzigt en vernemen of hetgeen thans »van diverse Bladen ontvangen wordt, voldoende is voor »de behoefte.

»Ten slotte verzoeken wij UEDG. ons wel te willen »opgeven, wat nog noodig is voor de zieke strijders en »of van uwe fondsen nog voldoende resteert om daarin »te voorzien. Zoo neen gelieve u ons te melden, wat »nog wordt verlangd en wat daaraan in natura gezonden »kan worden, waarvan dan zullen voldaan, voor zoo ver»re wij daartoe in staat zijn."

Van
den Kapitein ter Zee H. B. Kip,
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie.*

No. 422. *Reede Atjeh*, den 1sten Augustus 1874.

»Met ontvangst erkenning van Uw schrijven dd. 4 Julij »jl. No. 409 met bijlage en met vervolg op mijn schrij»ven van 25 Julij No. a/576, waarbij ik de eer had de »goede ontvangst van de ijsmachine te melden, betuig »ik bij deze namens de Marine in deze wateren bij ver»nieuwing mijnen dank voor de gezonden versnaperingen »per Z. M. stoomschip *Soerabaya.*

»Mij geheel kunnende vereenigen met de beschouwin»gen omtrent de moeijelijkheid, verbonden aan de verdee»ling door zijn Gedelegeerde in *Kotta Radja*, is het mij »aangenaam het Comité te mogen mededeelen dat de Offi»cier van administratie 1e kl. G. H. Verboon aan boord »van Z. M. stoomschip *Metalen Kruis* gaarne voor de verdee»ling zal zorg dragen, zooals dat door zijn WelEdel Gestr. »tijdens de blokkade in het afgeloopen jaar ook steeds »welwillend werd gedaan."

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie,*
aan
de Commissie tot Feestelijke Ontvangst der in Mei ll.
van *Atjeh* teruggekeerde troepen.

No. 455. *Batavia*, den 7den Augustus 1874.

»Blijkens door uwen geachten Voorzitter aan ons Lid»Secretaris gedane mondelinge mededeeling heeft uwe »Commissie in het loopende gerucht, dat er voor onze zie-

»ke strijders te *Atjeh* in verpleging, groote behoefte aan »eijeren zoude zijn, aanleiding gevonden ons te magtigen »voor rekening uwer fondsen tien duizend eijeren in te »koopen, om in voormelde behoefte te gemoet te komen.

»De schitterende blijken uwer weldadigheidszin en mensch»lievendheid tot heden aan onze dappere Land- en Zeemagt »betoond, worden door boven gezegde milddadige gift we»der met één vermeerderd, en wij bieden uwe Commissie »daarvoor onzen innigen dank aan.

»Uwe gift wordt des te meer op prijs gesteld, omdat »de tegenwoordige staat onzer fondsen niet zou gedoogen »deze belangrijke uitgave voor dat zelfde artikel, uit eigen »middelen te bestrijden.

»Het zal uwe Commissie zeker aangenaam zijn te ver»nemen, dat met de op 10 dezer naar *Atjeh* vertrekkende »steamer reeds 5000 eijeren verzonden worden; terwijl »de resterende 5000 stuks met eene latere gelegendheid »zullen volgen."

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*,
aan
den Heer G. von Bültzingslöwen te *Soerabaya*.

No. 436. *Batavia*, den 7den Augustus 1874.

»Het is UwelGeboren bekend, dat de pogingen van ons »Comité destijds aangewend om te *Soerabaya* een vast »Sub-comité te vormen, schipbreuk leden. Niet dat het »Soerabayasch publiek zijne materieele hulp wenschte te »onthouden aan onze zieke en gewonde strijders — voor het »tegendeel heeft het voldoende bewijzen geleverd — maar »men scheen zich ten uwent niet te kunnen vereenigen

»met de bepaling dat een Comité van *Het Roode Kruis* »te *Soerabaya,* een onderdeel moet uit maken van ons »Centraal-comité, eene regeling niet door ons, maar door »het Hoofd-comité te *s' Gravenhage* gemaakt, en in de »statuten opgenomen.

»Een zelfstandig Comité ten uwent zal dan ook nimmer — al mogt het noodig voorkomen — moreel dan wel »materieel door het Hoofd-comité zoo even genoemd wor»den gesteund; een Comité ten uwent daarentegen zich »als Sub-comité aansluitende aan ons Centraal-comité, zal »immer waar het noodig is, op bedoelde hulp en onder»steuning kunnen staat maken.

»Wij zijn er dan ook van overtuigd, dat het belang »van de goede zaak zeer zou bevorderd worden, indien »eene hernieuwde poging om te *Soerabaya* een vast Sub»comité te doen oprigten ons mogt gelukken, (dat vooral »dan de meest belangrijke diensten zal kunnen presteren, »indien te eeniger tijd — hetgeen toch mogelijk is — eene »militaire Expeditie in een meer in de nabijheid van *Soe»rabaya* gelegen gedeelte van onzen Archipel mogt voor»komen).

»Zullen wij daarin slagen, dan hebben wij daartoe »noodig een invloedrijk man, die met ons plan in de »eerste plaats ten volle sympathiseert en ten tweede ge»negen de zaak met warmte bij het publiek in den Oost»hoek te bepleiten.

»Alleen op die wijze hebben wij kans van slagen; en »wij kunnen ons zeker tot niemand beter wenden dan »tot UwelGeboren, wiens uitstekende diensten aan onze »Vereeniging ons nog zoo versch in ons geheugen liggen.

»Mogen wij op u rekenen? Zoo ja, dan geven wij u »in overweging zoodra mogelijk werk van de zaak te »maken?"

Van
den Kolonel PEL,
aan
den Voorzitter van het Centraal-comité in
Nederlandsch-Indie.

No. 747. *Kotta Radja*, den 11den Augustus 1874.

»Regt aangenaam was mij de ontvangst Uwer missive »dd. 17 Julij jl. No. 407 en der daarin bedoelde boek- »werken betreffende de werkkring van *Het Roode Kruis.*

»Voor de hartelijke in dat schrijven ten opzigte mijner »onderhebbenden en mijn persoon uitgedrukte bewoor- »dingen gelieve U mijnen opregten dank te ontvangen, »hebbende ik de eer U te verzoeken het Centraal-comité »wel de verzekering te willen geven, dat niet alleen het »vele hetgeen door Uwe Vereeniging voor de hier aanwe- »zigen verrigt wordt, door mij en mijne onderhebbende »troepen hoog gewaardeerd wordt, maar dat ook *hare* »*goede zorgen ter plaatse van aankomst aan de van hier* »*geëvaccueerden besteed*, bijzonder worden op prijs gesteld."

Van
den Heer G. VON BÜLTZINGSLÖWEN,
aan
den Secretaris van het Centraal-comité in
Nederlandsch-Indie.

No. 454. *Blitar*, den 19den Augustus 1874.

WelEdel Geb. Heer,

»Gebruik makende van eene mij vroeger door het Cen- »traal-comité verleende en tot heden niet ingetrokken »magtiging, ben ik zoo vrij ten behoeve der strijders

»te *Atjeh*, geschenken voornamelijk tabak en sigaren te »verzamelen.

»De successivelijk binnenkomende giften zal ik aan het »Centraal-comité opzenden.

»Niet twijfelende of het Comité zal aan het een en an- »der zijne goedkeuring hechten, verblijf ik enz."

Van
den Kapitein ter Zee H. B. Kip,
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie.*

No. a/533. *Reede Atjeh*, den 22sten Augustus 1874.

»De ontvangst erkennende Uwer missive dd. 27 Julij »jl. No. 426, is het mij bij vernieuwing aangenaam, het »Comité mijnen warmen dank te betuigen voor de in »gemeld schrijven bedoelde toezending, en voor den spoed »waarmede aan het dezerzijds te kennen gegeven ver- »langen naar vruchten op water is gevolg gegeven, eene »versnapering die voor de zieken zeer wenschelijk was."

Van
het Hoofd-comité te *'s Gravenhage,*
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie.*

No. 75. *'s Gravenhage*, den 25sten Augustus 1874.

»Het Hoofd-comité had de eer Uwe missives van 19 »Junij No. 331 en van 4 Julij No. 386 jl. te ontvangen.

»Het heeft in zijne Vergadering op gisteren besloten:

»eene som van *f* 10,000 ter beschikking van Uw Co- »mité te stellen, door tusschenkomst van den Heer Mi- »nister van Koloniën,

»eene verzameling lectuur aan Uw Comité aftezenden.

»Dezerzijds werd U in onze letteren van 17 December »1874 No. 59 en 17 Maart 1874 No. 63, den wensch »te kennen gegeven, iets te vernemen over de door onze »afdeeling in Indie verleende hulp in de verpleging van »zieke en gewonde krijgslieden, naar het doel der in- »stelling van *Het Roode Kruis.*

»Ook werd in twee achtereenvolgende telegrammen, »bij het beschikbaar stellen van door U gevraagde gelden »aangewezen, dat deze uitsluitend bestemd waren voor »zieken en gewonden.

»Daar het Hoofd-comité, bij voortdurende aanvraag van »Uw Comité, zal moeten overgaan tot een beroep op de »Comités, tot het toezenden van gelden voor de Alge- »meene kas is het zeer wenschelijk door Uw Comité meer »bepaald de vraag beantwoord te zien:

»Welke persoonlijke en materieele hulp is door onze »Afdeeling in Indie aan *zieke en gewonde krijgers* van »leger en Vloot, naar het doel der instelling van *Het Roode* »*Kruis*, die *bestaat in verpleging* WAAR *officieele hulp te* »*kort schiet,* verleend.

»Ook is in de vergadering van het Hoofd-comité den »wensch te kennen geven, eene opgaaf te mogen ont- »vangen omtrent de uitreiking en bestemming der reeds »gezonden lektuur.

»Het Hoofd-comité ziet met verlangen Uw antwoord »te gemoet, ten einde aan de belangstelling der Comités »te kunnen voldoen.”

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*.
aan
den Heer G. von Bültzingslöwen te *Soerabaya*,

No. 454. *Batavia*, den 25sten Augustus 1874.

»Regt welkom waren onze uwe geachte letteren van »19 dezer, waaruit met zooveel genoegen zagen UwelGe»boren nà ons Comité op het oorlogsterrein zoo uitste»kend in onze werkkring te hebben geschraagd, immer »onvermoeid blijft om in het belang van den gewonden »en zieken soldaat de behulpzame hand te bieden.

»Uw welwillend aanbod in bovengenoemd schrijven ge»daan nemen wij gretig aan, en hopen dat uwe her»nieuwde arbeid met een succès zal worden bekroond, »zoo als ze dat ten volle verdient en zouden wij u »in overweging wenschen te geven ter voorkoming van »geheel overbodig hèen en wèerzenden, in de allereerste »plaats in de behoefte aan tabak en cigaren te *Malang* te »willen voorzien, alwaar de heer F. de Boer, e. a. of»ficier van gezondheid zich zeker met de distributie en »verantwoording zal willen blijven belasten.

»UwelGeboren houde ons de vraag ten goede of uw »ontvangen schrijven als het ware een antwoord is op »onzen brief van 7 dezer, dan wel dat bovendien bij u »het denkbeeld blijft bestaan te *Costy* een blijvend Sub»comité van *Het Roode Kruis* te vormen.

»Bij uwe aanstaande komst te dezer plaatse hopen wij »op uw verslag, wat betreft uwe verrigtingen op het »oorlogsterrein gedurende de 2e Expeditie tegen *Atjeh*,— »om te worden opgenomen in ons eerstvolgend verslag."

Van
den Heer G. von Bültzingslöwen,
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie.*

Blitar, den 26sten Augustus 1874.

»Uwe geachte missive dd. 7 dezer mogt ik gaarne ont»vangen.

»Bij mijne terugkomst te *Soerabaya* zal ik dadelijk »gevolg geven aan uwe vereerende uitnoodiging om aldaar »een Sub-Comité uwer Vereeniging te trachten in het leven »te roepen.

»Ik heb altijd uwe zienswijze volkomen gedeeld, nl. »dat eene Vereeniging te *Soerabaya* gevestigd met het »doel om het lot van den krijgsman te velde, voorname»lijk dat der zieken en gekwetsten te verzachten, moet »zijn een onderdeel van het Centraal-comité.

»Slechts door *zamenwerking* van allen die belangstel»len in ons goed en groot doel, kan werkelijk nut ge»sticht worden.

»Van de steeds zoo welwillende medewerking van uw »Centraal-comité overtuigd, heb ik de reden van bestaan »en het nut van een afgescheiden Comité nooit kunnen »begrijpen.

»Ik hoop dan ook dat er te *Soerabaya* vele goede ele»menten zullen gevonden worden, die zich gaarne aan »UEd. zullen aansluiten en als een onderdeel van Uw »Comité zullen werken.

»In de hoop UEd. spoedig nadere berigten te kunnen »geven noem ik mij enz.”

Van
den Heer G. von Bültzingslöwen te *Soerabaya*,
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*.

Soerabaya, den 2den September 1874.

»Beantwoordende uwe geachte missive van 25 Augus- »tus, deel ik u mede dat de circulaire aan de tabak on- »dernemers, waarvan ik zoo vrij ben UEd. inliggend een »exemplaar aan te bieden, door mij werd verzonden al- »vorens uwe geachte letteren van 7 Augustus jl. in mijn »bezit waren.

»Het plan om alhier een Sub-Comité van *Het Roode* »*Kruis* opterigten, blijft bestaan en ben ik thans daarvoor »werkzaam."

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*,
aan
den Voorzitter van het Hoofd-comité te *'s Gravenhage*.

No. 462. *Batavia*, den 7den September 1874.

»Wij hadden de eer Uwe Excellentie te adresseren on- »der dagteekening van 8 Augustus ll. en hebben thans »de goede ontvangst te erkennen Uwer Excellentie's tele- »gram, dd. 4 dezer luidende:

»By mail 28 August Government has been requested »to pay you ten thousand Florins. General De Stuers."

»Wij betuigen Uw Geacht Hoofd-comité onze opregte »erkentelijkheid voor deze gift, waarvan wij met inacht- »name van eene behoorlijke spaarzaamheid ten behoeve »onzer steeds nog talrijke zieke en gewonde strijders zul- »len gebruik maken.

»Wij bieden Uwe Excellentie hiernevens aan ons jongste »Bulletin, waarin wij van uwe nieuwe gift melding hebben »gemaakt.

»Behalve van *Atjeh* en *Padang* hebben wij thans hulp »te verleenen aan geëvaccueerde strijders te *Kampong Ma-»cassar, Batoe-Toelis, Sindang-Laya, Oenarang* en *Malang*.

»Het is ons aangenaam Uwe Excellentie te kunnen »mededeelen dat de heer G. von Bültzingslöwen, immer »onvermoeid wanneer het de ondersteuning van onzen »werkkring geldt — nieuwe pogingen in het werk stelt, »om te *Soerabaya* een blijvend Sub-comité te vormen.

»Indien de pogingen van genoemden menschenvriend »succès hebben, zullen wij zoodra mogelijk de namen op-»geven van de eventueele leden van bedoeld Sub-comité.

»Uwe Excellentie gelieve uit dit schrijven te ontvouwen »cognossement over 1 kistje (per steamer *Prinses Amalia*, »die 8 dezer van hier vertrekt) inhoudende de Uwe Ex-»cellentie onlangs toegezegde gedrukte verslagen onzer »Vereeniging."

Van
den Heer G. von Bültzingslöwen te *Soerabaya*,
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*.

Soerabaya, den 7den September 1874.

WelEdele Heeren,

»Gevolg gevende aan uwe uitnoodiging bij missive van »25 Augustus jl. heb ik de eer u te melden, dat ik aan »den heer F. de Boer, E. A. Off. v. Gez. te *Malang* voor »de lijders aldaar heb verzonden uit naam van het Cen-»traal-comité van *Het Roode Kruis*, 30,000 ps. cigaren, »daar mij aan UEd. aangeboden.

»Als een gevolg der door mij rondgezonden circulaire »mogt ik heden ontvangen een bedrag van *f* 500,— van »den heer A. H. Servatius te *Bondowosso*, met last om »voor dat bedrag sigaren te koopen. Spoedig zal ik UEd. »hierover nader berigten.

»De tabaksfabrikanten hebben het thans nog te druk »met hunne werkzaamheden; ik verwacht echter binnen »kort ruime bijdragen van tabak en sigaren te ontvan- »gen. Van verscheiden fabrikanten weet ik, dat zij da- «delijk na ontvangst mijner uitnoodiging met de fabrika- »tie van sigaren zijn begonnen.

»Ook voor de oprigting van een Sub-Comité is mij de »medewerking van vele invloedrijke burgers verzekerd, »zoodat ook dit ondernemen gewaarborgd is."

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*.
aan
den Heer G. von Bültzingslöwen te *Soerabaya*,

No. 470. *Batavia*, den 14den September 1874.

»Wij zijn in het bezit uwer geachte letteren van 2 en »7 dezer, waaruit weder nieuwe bewijzen mogten ont- »waren uwer immer onvermoeide ondersteuning, en zeg- »gen UwelEDelGeboren dank voor de wederom verleende »zoowel materieele als moreele hulp.

»Uwe mededeeling aan het slot van uwe letteren van 7 »dezer gedaan, dat reeds vele invloedrijke ingezetenen zich »bij u hadden aangesloten tot vorming van een blijvend »Comité te *Costy* was ons regt welkom, en wij hopen »spoedig uwe nadere berigten daarover te ontvangen.

»Het laat zich aanzien, dat wij spoedig door de hulp

»van de heeren tabaksfabriekanten ruim van cigaren zul-»len worden voorzien; een artikel waaraan zoowel te »*Atjeh* zelve als te *Oenarang*, *Batoe-Toelis*, *Sindang-Laya*, »*Kampong Macassar* en *Padang* steeds behoefte is.

»Nu de 30 mille ps. door UwelEDelGeboren geschonken »voor *Malang* werden bestemd, geven wij u beleefd in »overweging een eerstvolgende keer het oorlogsterrein zelve »te willen gedenken en indien daartegen uwer zijds geene »bedenkingen bestaan, de verzending van *Costy* uit *direct* »naar *Atjeh* te doen terwijl u als dan het voor de Land-»magt bestemde gelieve te adressen aan Kolonel Pel, en »dat u voor de Marine mogt bestemmen, te dirigeren aan »den Officier van Administratie 1e klasse G. H. Verboon »van Z. M. Stoomschip *Metalen Kruis*, en eerst daarna »successivelijk de geëvaccueerden te *Padang*, *Oenarang*, »*Batoe-Toelis*, *Sindang-Laya* en *Kampong Macassar* en het »Mil tair Hospitaal alhier te gedenken.

»Eens aannemende dat de mildheid van de tabakshee-»ren u tot zoodanige cijfers in staat zullen stellen, ge-»ven wij UwelEDelGeboren in overweging successivelijk »te verzenden naar *Atjeh* 30 mille cigaren (waarvan 1/3 of »1/4 ongeveer voor de Marine), en vervolgens naar *Padang* »10 mille (aan ons Sub-comité aldaar).

»Daarna naar *Oenarang*, aan het adres van den officier »van gezondheid Cochius 5 mille, en ten slotte aan ons »ter distributie onder de lijders in het Militair Hospitaal »alhier, die te *Batoe-Toelis*, *Kampong Macassar* en *Sin-»dang-Laya*, 20 mille te zamen.

»Ingeval te voorzien is over die hoeveelheden successief »niet kan worden beschikt, dan s. v. p. ze in verhou-»ding verminderen.

»Het spreekt echter van zelve dat eventueele lijders in

»het Hospitaal *ten uwent* in de eerste plaats dienen voor»zien te worden.

»Wij geven u deze onze voorstellen ter nadere over»weging, om ze al naar gelang uwer eigene opinie te »wijzigen."

Van
Dr. Ploem, Geneesheer te *Sindanglaya.*
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie,*

Sindanglaya, den 16den September 1874.

»Met genoegen kan ik UEd. mededeelen dat al de in »Uwe geëerde missive van 7 September opgegeven goederen »hier gisteren zijn aangebragt en allen in orde bevonden. »Namens mijne hier verpleegde Militairen dank ik UEd. »ten zeerste voor die milde gave. Van de boeken heb »ik direct een' Catalogus laten opmaken en die aan de »zieken ter vervoeging gesteld. De cigaren en de tabak »zullen naar gelang der behoefte worden uitgedeeld. Het »kegelspel is volgens Uwe aanwijzing te Buitenzorg besteld.

»Het Comité van *Het Roode Kruis,* zal mij immer be»reid vinden tot dienst, waar het daarvan gebruik wenscht »te maken.

Van
den Heer G. von Bültzingslöwen te *Soerabaya,*
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie.*

No. 840. *Soerabaya,* den 18den September 1874.

WelEdele Heeren,

»Alvorens belanghebbenden uittenoodigen tot eene ver-

»gadering met het doel om een Sub-Comité alhier te »constitueren, wensch ik Uwe goedkeuring te vragen »omtrent eenige hoofdpunten:

»De alhier te vestigen Vereeniging draagt den naam »van het Soerabayasch Sub-Comité van *Het Roode Kruis.*

»Het doel der Vereeniging is, het tot van den krijgs- »man in *Nederlandsch-Indie*, voornamelijk van den zieke »en gekwetste te velde te helpen verzachten.

»Het Soerabayasch Sub-Comité maakt een onderdeel »uit van en werkt in overeenstemming met het Centraal- »comité te *Batavia.*

Zijne verslagen worden aan het Cen»traal-comité ingediend en vinden eene plaats in de te *Batavia* uitkomende bulletins."

»Ik vermeen in het voorstaande alles te hebben ge- »zegd hetgeen noodig is, om een duurzaam verband tus- »schen het Centraal-comité en de opterigten Vereeniging »alhier, daar te stellen.

»Het is duidelijk uitgesproken dat wij één geheel moe- »ten uitmaken met alle overige Comités van *Neêrl. Indie,* »door ons aan UEd. aantesluiten.

»Om deze verhouding nog intimer te maken heb ik in »principe aangenomen dat wij geen zelfstandige bulletins »uitgeven, maar het berigt onzer werkzaamheden in uwe »verslagen wordt opgenomen.

»Het doel onzer Vereeniging heb ik in ruime bewoor- »dingen genomen, aangezien aan de liefdadigheid geen ander »perk zal gezet worden door de bestaande middelen.

»Overigens geef ik UEd. beleefdelijk in overweging om »de huishoudelijke maatregelen aan de te houden verga- »dering alhier over te laten.

»Ik verzoek UEd. dit niet, met het doel om een of »ander reeds bestaand plan te kunnen uitvoeren, maar »integendeel om hier of daar concessies te doen, die meer den vorm dan het wezen van de zaak raken, en daardoor »de meest mogelijke deelneming te verkrijgen.

»Beleefdelijk verzoek ik UEd. mij over het een en ander »uw besluit te melden.

»Intusschen heb ik wederom eenige bezendingen tabak »ontvangen ten behoeve der strijders te *Atjeh.*

»Zoodra een goede partij bij elkaar heb, zal ik het geheel »aan UEd. zenden met opgave der gevers,

»De heer DE BOER, e. a. Off. v. Gez. te *Malang* heeft »mijne bezending cigaren ontvangen en zal zich welwil- »lend met de verdeeling aan zijne lijders belasten.

Van
den Kolonel PEL,
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie,*

No. 476. *Batavia*, den 18den September 1874.

»Zooals UHoogEdel Gestrenge bekend, zal de Heer PERK, »die tot nu toe in het belang onzer Vereeniging werk- »zaam was, bij arrivement dezes *Atjeh* bereids hebben »verlaten en ofschoon ZEdG. ons mededeelde pogingen te »te zullen aanwenden vóór zijn vertrek een vervanger »te vinden, zijn wij in afwachting van nadere berigten »in de onzekerheid, te *Atjeh* een nieuwen gedelegeerde te »verkrijgen.

»Wat de Marine betreft zoo heeft zich daartoe thans »aangeboden de officier van administratie 1e klasse van Z. M. »Zeemagt den Heer G. A. VERBOON, en zal voortaan het-

»geen wij voor de Marine bestemmen aan dien officier »worden toegezonden. Dit zal natuurlijk de taak van »onzen aanstaanden gedelegeerde voor onze dappere en »volhardende Landmagt beduidend vergemakkelijken en »vleijen wij ons daarom te meer, dat de Heer Perk in »zijne hierboven vermelde pogingen zal slagen.

»In afwachting van berigten daaromtrent, uithoofde »onzen arbeid toch in elk geval niet mag blijven stilstaan, »neemt het Centraal-comité de vrijheid UHoogEdel Ge»strenge met een enkel woord op de hoogte daarvan te »brengen.

»In de laatste maand hebben wij onze verzendingen »van tabak, pijpen lectuur enz., enz. voor *Atjeh* gestaakt »uithoofde de Heer Perk ons dit bij herhaling verzocht »wegens gebrek aan ruimte, en ook omdat het vele in »Augustus gezondene van wege de Burgerij voorloopig »in alle behoefte voorzag.

»Sedert hebben wij dan ook, behalve 2 kisten inhou»dende 13000 ps. Java cigaren niets gezonden (behalve »Dagbladen) dan 10 mille ps. eijeren, waarvan blijkens »rapport van den Heer Perk de eerst gezondene 5000 ps. »in vrij slechten toestand waren aangebragt.

»Wij hopen dat onze later gevolgde bezending, mede »van 5000 ps. beter zal zijn overgekomen. Wij hebben »daarvan nog geen berigt.

»Spoedig hopen wij alsnu ten gevolge van het optreden »van een nieuwen gedelegeerde voor de Landmagt, op de »hoogte te worden gebragt van hetgeen waaraan uwe »brave zieken en gewonden behoefte hebben, en zullen »wij daarin naar ons beste vermogen trachten te voor»zien.

»In afwachting zullen wij UHoogEdel Gestrenge welligt »bereid vinden, ons voorloopig met uwe inlichtingen ter

»zake ter zijde te willen staan, waartoe wij ons zeer »aanbevelen.

»Onder kruisband gaan met deze steamer 9 pakken »Dagbladen aan uw adres af."

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*.
aan
den Voorzitter van het Hoofd-comité te *'s Gravenhage*,

No. 477. *Batavia*, den 19den September 1874.

»Wij hadden de eer Uwe Excellentie te adresseren den »7den dezer en mogten sedert ontvangen Uwer Excellentie's »schrijven dd. 24 Julij ll. waarvan met de meeste be»langstelling kennisnamen en terstond nà ontvangst daar»van, wat betreft den Officier van Gezondheid Perk, aan »den inhoud hebben voldaan.

»Wij insereren bij deze ons jongste bulletin, en ne»men de vrijheid de aandacht van Uw Geacht Hoofd-comité »te vestigen op de immer voortdurende steun zoowel in »moreelen als materieelen zin, die het Centraal-comité »van den Heer G. von Bültzingslöwen blijft ondervinden.

»Zulks is boven onzen lof verheven, maar ze is ons »een bewijs te meer hoezeer onzen en evenzeer Uwen »arbeid de sympathie en belangstelling wegdragen. De »meer dan belangrijke ondersteuning, die wij van onzen »oud gedelegeerde te *Atjeh* ook nog thans mogen onder»winden, is een gevolg van zijn verblijf op het oorlogs»terrein gedurende de 2e expeditie tegen *Atjeh*.

»Hij leerde daar het Nederlandsch Indisch Leger, zoo»wel soldaat als officier kennen, en ten hoogste waar»deren.

»Uwe Excellentie gelieve uit ons hierbij gevoegd bul-
»letin verder te ontwaren, dat van de door ons Comité
»sedert lang aangeboden gelegenheid tot verzending naar
»Europa van brieven, gefrankeerd door *Het Roode Kruis*,
»in den laatsten tijd meer dan vroeger gebruik wordt
»gemaakt en dat wij die brieven van hieruit direct aan-
»geadresseerden expedieren, instede van door intermediair
»van Uw Geacht Hoofd-comité.

»Wij vleijen ons Uwe Excellentie onze opinie zult deelen,
»deze wijze van handelen eenvoudiger is en niets minder
»doeltreffend, en zullen ons veroorloven in afwachting
»Uwer Excellentie's nadere goedkeuring, op dezelfde wijze
»te blijven handelen."

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*,
aan
den Heer G. von Bültzingslöwen te *Soerabaya*.

No. 480. *Batavia*, den 28rten September 1874.

»Na verzending onzer letteren van den 14 dezer No.
»470, mogten wij ontvangen Uw zeer gewaardeerd schrij-
»ven van den 18 daaraanvolgende.

»Met groote belangstelling namen wij kennis van uwe
»onvermoeide pogingen om de zaak van *Het Roode Kruis*
»bevorderlijk te zijn.

»Volkomen beämen wij uw gevoelen, dat een duur-
»zaam verband tusschen de Comités in *Nederlandsch Indie*
»en het Centraal-comité hoogst wenschelijk is.

»Ook hier zal eendragtige zamenwerking het doel naar
»hetwelk wij streven meer bereikbaar maken, dan wan-
»neer de krachten worden verdeeld.

»Het doel onzer Vereeniging is in onze statuten om-
»schreven met de woorden: »hulp aan zieke en gewonde
»krijgslieden in tijd van oorlog."

»Die statuten, goedgekeurd bij Gouvernements-besluit
»van 21 October 1873 No. 3, opgenomen in de Javasche
»Courant van 24 October 1873. No. 85, zijn ook nog in
»extenso vermeld op bl. 29—34 van het verslag onzer
»verrigtingen, loopende van 8 October 1870 tot 1 Junij
»1873.

»Bij raadpleging van de daarin voorkomende voor ons
»verbindende bepalingen zal U blijken, dat om als afdee-
»ling onzer Vereeniging erkend te kunnen worden, het
»ten uwent opterigten Comité, wat zijne inrigting be-
»treft onze goedkeuring behoeft, die wij — het behoeft
»nauwelijks te worden gezegd, — naar den geest der sta-
»tuten volgaarne zullen verleenen (art. 3).

»Even gaarne laten wij aan het door uwe bemiddeling
»op te rigten Comité over, het vaststellen eener huis-
»houdelijke regeling of een reglement van orde, doch zijn zoo
»vrij ons beleefd aan te bevelen voor de toezending te
»zijner tijd van een exemplaar van dat reglement, zoo-
»mede van het jaarlijksch verslag (art. 3).

»Ofschoon geen bezwaar hebbende tegen de benaming:
»Soerabayasch Sub-Comité van *Het Roode Kruis*, zij ons
»de opmerking veroorloofd dat ons: »Comité te *Soerabaya*
»van *Het Roode Kruis* in *Nederlandsch-Indie*", juister zou
»voorkomen.

»Uit het vorenstaande zal U kunnen ontwaren dat uw
»brief, wat deze aangelegenheid betreft, zoo goed als geheel
»toestemmend beantwoord is. Hartelijk wenschen wij nu,
»dat uwe pogingen met het succès mogen worden be-
»kroond, dat ze zoo ruimschoots verdienen.

»Met genoegen vernamen wij dat U wederom eenige

»bezendingen tabak mogt ontvangen ten behoeve van onze »dapperen te *Atjeh.* De ons toegedachte partij zien wij »met erkentelijkheid te gemoet.

Refererende aan ons reeds vermeld schrijven van den »14 dezer, vermelden wij nog, dat wij per steamer van »30 dezer aan het Sub-Comité te *Padang* zenden 12000 »ps., Java cigaren, hetgeen ons gedaan voorstel tot toe- »zending van cigaren eenigszins wijzigt, in zoover dat »door U, alsnu Padang voorloopig niet behoeft te worden »voorzien.

»Nog voegen wij hieraan ten overvloede toe het be- »leefd verzoek ons uwe mededeelingen zoo mogelijk zóó »tijdig te willen doen toekomen, dat wij ze geregeld in »onze veertiendaagsche bulletins kunnen opnemen, waar- »om wij ze gaarne zouden ontvangen, uiterlijk op den »laatsten zondag vóór het sluiten der Fransche mail alhier.

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie.*
aan
den 1e Luitenant der Infanterie Beijen te *Weltevreden.*

No. 483. *Batavia,* den 30sten September 1874.

»Wij gevoelen ons gedrongen te betuigen, dat onder »diegenen die in den strijd tegen *Atjeh* werden gewond, »UEdG. vooral aanspraak heeft op onze deelneming en »belangstelling.

»En de belangrijkheid uwer verwonding, (die amputatie »van het linkerbeen tengevolge had), èn uwe verpleging hier »ter plaatse, die ons de gelegendheid schonken persoonlijk »met u kennis te maken zijn daarvan o. m. de redenen.

»Zooveel in ons vermogen is, trachtende te voldoen aan

»de roeping van *Het Roode Kruis*, deden wij u onlangs »het aanbod van een kunstbeen, welk aanbod door u »werd aangenomen.

»Teen wij het deden, werd verondersteld dat op uw »herstel zou volgen een verlof naar *Europa* en zoude in »dat geval reeds nu ter zake het noodige kunnen worden »geregeld.

»Thans echter vernemen wij, dat van zoodanig verlof »vooreerst geen sprake kan zijn, maar dat u daarop eerst »tegen het begin van 1876, wegens 12 jarig verblijf in »deze gewesten aanspraak kunt en wenscht te maken.

»Het spreekt wel van zelve, dat wij er prijs opstellen »dat uw vertraagd vertrek naar *Europa*, niet de minste »wijziging zal kunnen brengen in onze aan u gedane en »hierboven vermelde offerte, en om daarvan de zekerheid »te hebben, doen wij u de mededeeling bij deze, dat wij »in ons archief van die offerte speciaal aanteekening heb»ben gehouden en wel als volgt:

»Aan den 1e Luitenant der Infanterie Beijen, wien ten»gevolge zijner te *Atjeh* bekomen verwondingen het lin»kerbeen werd geamputeerd te geven een kunstbeen;

»dat het een kunstbeen zal zijn volgens de nieuwste »uitvinding waartoe genoemdofficier, na bekomen verlof »dan wel vertrek naar *Europa*, zich zal begeven van *Hol»land* uit en terug, voor rekening van *Het Roode Kruis*, »hetzij naar *Frankrijk*, hetzij naar elders om zich van »bedoeld kunstbeen te voorzien.

»Ter bestrijding dezer uitgaven worden de noodige gel»den gereserveerd, waarvan mede behoorlijk door ons »aanteekening is gehouden.

»Wij hopen dat bovenstaande mededeeling met uw ver»langen onderwerpelijk strooken zal; terwijl het Centraal»comité behoefte gevoelt deze gelegenheid te benutten

»UwelEdelGestrenge zijne wel gemeende gelukwenschin-
»gen aan te bieden met uw volkomen herstel."

Van
den Dirigerend Off. van Gezondheid Dr. L. De Roock
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie.*

No. 494. *Kotta-Radja*, den 2den October 1875.

»WelEdelGeboren Heeren!

»Door mijn ambtsvoorganger is mij verzocht als gede-»legeerde van uwe menschlievende Vereeniging op te tre-»den en heb daaraan met liefde voldaan.

»Het is dan ook in deze kwaliteit, ik de eer heb u te »verzoeken weder eenige spelen, tabak, cigaren doch zoo »het kan, de laatsten van eene betere kwaliteit daar deze »allen met wormgaten waren. Voorloopig zijn er genoeg »boeken; echter te weinig Hollandsche, bijv. romans en »houd mij daarvoor aanbevolen.

»Zooals u reeds door den heer Perk zal zijn medege-»deeld is de laatste bezending eijeren weder geheel be-»dorven aangekomen, zoodat ze allen zijn moeten begra-»ven worden. Wanneer men ze in kleinere kisten verzond, »eenvoudig instroo ingepakt zouden ze volgens mijne be-»scheiden meening beter blijven, vooral wanneer ze zoo »versch mogelijk werden verzonden bijv. één dag vóór »het vertrek der boot.

Het ligt immers in de bedoeling uwer Vereeniging dat »de gehouden boeken tijdschriften en couranten ook voor »de gezonden zijn? en dus in de kompagnien kunnen »worden uitgereikt? Volgaarne wensch ik hieromtren een-»nige inlichting.

»Mij bij voorbaat in uwe protectie aanbevelende, heb ik »de eer mij met hoogachting te noemen."

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie.*
aan
Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal,

No. 492. *Batavia*, den 13^{den} October 1874.

»Bij missive van den Eersten Gouvernements-Secretaris »dd. 9 dezer No. 2122, wordt ons namens Uwe Excellen»tie medegedeeld, dat blijkens een van den Minister van »Kolonien ontvangen berigt, door de Vereeniging van *Het »Roode Kruis* in *Nederland* eene som van *f* 10,000 ter »beschikking van ons Comité wordt gesteld, en dat Uwe »Excellentie bereids den Directeur van Financien hebt ge»magtigd, die som te doen uitkeeren.

»Terwijl wij Uwe Excellentie onzen dank aanbieden »voor het ten deze verrigtte, nemen wij de vrijheid »haar te verzoeken aan den Minister van Kolonien onze »erkentelijkheid te willen overbrengen voor Zijner Excel»lentie's welwillende tusschenkomst ter zake verleend."

Van
het Centraal-Comité in *Nederlandsch-Indie.*
aan
den Dirigeerd Off. van Gezondheid Dr. L. De Roock
te *Kotta-Radja*, *Atjeh*,

No. 494. *Batavia*, den 14^{den} October 1874.

»Ons laatste schrijven dd. 9 dezer No. 487, croiseer»de zich met het uwe van 2 Ct., waaruit zoo gaarne ont-

»waarden, of liever door UHoogEdelGestrenge persoonlijk »bevestigd zagen uw optreden als Gedelegeerde onzer »Vereeniging.

»Uw rapport omtrent den toestand onzer laatste bezen»ding eijeren deed ons zeer leed. Wij danken u voor het »ter zake verder medegedeelde, waarvan wij gelegenlijk »partij zullen trekken. De heer Perk deelde ons mede, »dat sedert eenigen tijd van Gouvernements wege in de »behoefte aan eijeren voor uwe zieken geregeld wordt »voorzien.

»Conform uw voorstel verzenden wij met deze steamer »10 collies (20 mandjes) Inlandsche tabak (circa 320 a. »pd.) ten behoeve uwer zieken, zullende binnen eenigen »tijd eene nieuwe bezending volgen.

»Ook dit maal zijn wij verpligt de 10 collies Inland»sche tabak door ons bestemd voor de Marine, te ver»zenden door intermediair van de Militaire Intendance; »uithoofde de Gouvernements steamer *Hertog Bernard* reeds »morgen vertrekt en wij van dat vertrek eerst gisteren »mededeeling van het Marine Departement ontvingen, en dus te laat om van die stoormgelegendheid te profiteren.

»Wij geven van die verzending kennis aan den heer »Verboon, Officier van Administratie 1e klasse a/b. van Z. »M. Stoomschip *Metalen Kruis*, die zich onlangs bereid »heeft verklaard, zich met de distributie van hetgeen onze »Vereeniging voor de Marine bestemt, te belasten.

»Intusschen zou het kunnen zijn de 10 collies tabak »voor de Marine bestemd, abusivelijk werden gelost, in »welk geval wij beleefd verzoeken ze ter dispositie van »den heer Verboon te stellen.

»Cigaren hopen wij bij eene nadere gelegendheid te zen»den; wij zijn die binnen eenigen tijd wachtende uit den »Oosthoek; alwaar wij voor dat artikel een beroep heb-

»ben gedaan op de heeren tabaksfabriekanten. De ciga-
»ren UHEDG. onlangs gezonden volgens uw berigt met
»worm aangedaan, was een geschenk van een onbekende
»uit *Midden-Java* en alzoo niet door ons ingekocht.

»Behalve de 10 collies Inlandsche tabak verzenden wij
»als nog met deze gelegendheid ten behoeve uwer zieken
»eene kist lectuur en dagbladen.

»UHoogEdelGestrenge houde ons de mededeeling ten
»goede, dat zoowel te *Padang* als op de andere plaatsen
»werwaarts wij lectuur verzenden, daarvan eene biblio-
»theek is opgerigt en dat wij dan ook nog onlangs aan
»het Hoofd-comité van *Het Roode Kruis* te *'s Gravenhage*
»de verzekering hebben gegeven, dat maatregelen zijn ge-
»nomen om al de successief zoowel door het publiek in
»*Nederland* als door dat in *Indie* geschonken lectuur, ook voor
»de toekomst nuttig te doen zijn, waartoe bovendien die
»werken, die dat noodig hebben om niet te loor te gaan,
»worden ingenaaid.

»Wij gelooven dat het publiek die al die boeken schonk,
»regt heeft op zorgvuldige opbewaring ten einde het ge-
»schonkene ook in latere jaren van dienst zal kunnen zijn.

»Tegen het in lezing geven van couranten aan de ge-
»zonden is hoegenaamd geen bezwaar, de zieken en ge-
»wonden gaan natuurlijk vóór; terwijl wat betreft boeken,
»deze natuurlijk aan de gezonden slechts *in leen* kunnen
»verstrekt worden, als behoorende tot de bibliotheek van
»*Het Roode Kruis.*

»Gezelschapsspelen werden te voren reeds gezonden;
»doch laat het zich gemakkelijk begrijpen daarvan sedert
»veel is inkompleet dan wel onbruikbaar geworden.

»Ten einde alsnu — altoos in verband tot onze finan-
»tieele middelen — op de meest doelmatige wijze in uwe
»aanvraag om gezelschaps- en andere spellen te voldoen,

»verzoeken wij UHoogEdelGestrenge vriendelijk ons om-»megaand wel te willen opgeven, welke spellen (met op-»gave van aantal (*voor de zieken en gewonden*) worden »verlangd.

»Wij veroorloven ons nog UHEDG. opmerkzaam te ma-»ken Majoor Romswinckel ons mededeelde ZHEDG. ver-»meende te *Oleh-Oleh* nog eene partij zeep, vroeger door »ons gezonden, lag opgeslagen en waaraan uwe zie-»ken — nu van Gouvernementswege zeep wordt verstrekt — »vermoedelijk minder behoefte zouden hebben.

»Is dit juist en zijt ook u van gevoelen die zeep voor »uwe zieken onnoodig is, zoo geven wij in bedenking ze »ter dispositie van de oorlogsschepen te stellen en ze daartoe »c. q. te doen afgeven aan bovengemelden heer G. H. »Verboon."

Van
Zijne Exc. Den Luit.-Generaal De Stuers,
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indië.*

Den Haag, den 17den October 1874.

»Dezer dagen had ik de eer aan Zijne Majesteit den »Koning aan te bieden het vervolg op het verslag van »*Het Roode Kruis* in *Indie.*

»De Koning heeft mij door HD. Adjudant en Secretaris »voor die toezending wel gelieven te doen bedanken on-»der mededeeling, dat Zijne Majesteit het met de meeste »belangstelling had gelezen.

»Met zeer veel genoegen heb ik de eer het vorenstaan-»de ter uwer kennis te brengen."

Van
het Hoofd-comité te *'s Gravenhage*,
aan
het Centraal-Comité in *Nederlandsch-Indie.*

No. 79 I. A. *'s Hage*, den 18den October 1874.

»Wij hebben de eer u kennnis te geven, dat met het »Stoomschip *Sumatra*, vertrekkende den 20 dezer naar »*Indie*, aan uw adres zijn afgezonden:

»I. 4 kisten met ingebonden boeken, gemerkt 1—4; »bevindende zich in kist No. 1, een volledige lijst van »den inhoud der vier kisten.

»Deze boeken zijn aangekocht voor rekening der Alge»meene Kas van onze Vereeniging.

»II. 6 kisten met boeken enz. gemerkt 1—6; zul»lende een volledige lijst van den inhoud u nader worden »toegezonden.

»Deze lektuur is geschonken door verschillende perso»nen, ten gevolge van eene door het Hoofd-comité ge»plaatste advertentie, waarbij de inzending ten behoeve »van onze zieke en gewonde strijders in *Indie* werd ver»zocht."

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie.*
aan
den Gedelegeerde van *Het Roode Kruis* te *Atjeh*,

No. 514. *Batavia*, den 28den November 1874.

»Bevestigende onze laatsten van 19 dezer No. 513, kwa»men wij sedert in het bezit uwer geachte letteren van »11 dezer No. 7.

»Wij zien verlangend uw berigt te gemoet omtrent »de gezonden' haring en vooral omdat het Hoofd-comité »te *'s Gravenhage* in één zijner laatste circulaires aan de »verschillende Comités in *Nederland* speciaal op dit voor »den zieken strijder zoo heilzame artikel wijst.

»Reeds meermalen werden ons van uit *Nederland* par»tijtjes haring door een menschlievenden hand toegezon»den, doch telkens kwam ze in bedorven toestand aan. »Mogt nu onze bezending van onlangs goed zijn overge»komen en UHoogEdelGestrenge met ons van gevoelen »zijn, haring verkwikkend en heilzaam voor uwe zieken »is, zoo zal daaruit alligt voortvloeijen, dat meerdere »zendingen van uit *Nederland* volgen.

»Het is ons aangenaam UHEDG. mede te deelen, dat »blijkens per laatste mail ontvangen berigt van het Hoofd»comité te *'s Gravenhage*, uit de algemeene kas der Ver»eeniging eene som van Duizend Gulden, tengevolge onzer »aanvrage van voor den soldaat geschikte lectuur Hol»landsche lectuur, werd disponibel gesteld tot aankoop »daarvan; terwijl een van wege dat Hoofd-comité gedaan »beroep op het publiek in *Nederland* in gelijken zin, het »gunstige succès had, dat van vele zijden boekwerken »ten geschenke aan het Hoofd-comité werden toegezonden.

»Dientengevolge is voor ons van uit *Nederland* eene »belangrijke partij onderweg per steamer *Sumatra*; en »verzoeken wij UHoogEdelGestrenge in verband daarmede »ons wel te willen mededeelen; of u voor uwe zieken »al dadelijk na ontvangst alhier van die lectuur, een ge»deelte verlangt te zien toegezonden.

»Uit het schrijven van het Hoofd-comité blijkt, dat al»thans de *ingekochte* boeken, in het belang eener goede »conservatie allen zijn ingebonden en wordt er dezerzijds »de meeste prijs op gesteld, dat de waarde daarvan niet

»verloren gaat en dus de meeste zorg voor die boeken »wordt besteed, ten einde ook in latere jaren nut te »kunnen stichten.

»Het zij ons vergund met aandrang op het vorenstaan- »de te wijzen, want het ligt in onze bepaalde bedoeling »en niet minder in die van het Hoofd-comité, om alle »boekwerken die reeds vroeger en voortaan van wege »*Het Roode Kruis* werden en nog zullen worden verstrekt »tot duurzame boekerijen te vereenigen.

»Gaarne zullen wij dan ook van UHoogEdelGestrenge »vernemen uwerzijds daartoe zal worden medegewerkt »en verzoeken wij u vriendelijk van de aanwezige boeken, »voor zooverre zulks nog niet heeft plaats gehad, een »volledige cathalogus te willen doen opmaken, of indien »die reeds bestaat, ons bij gelegendheid een afschrift »daarvan ter bewaring in ons archief te willen toezenden.

»Het spreekt wel van zelve, dat een en ander hoofd- »zakelijk betrekking heeft op *kompleete* werken.

»Gevolg gevende aan uwe aanvrage bij brief van 4 »dezer No. 5, hebben wij het genoegen u mede te deelen »dat wij per deze steamer hebben afgescheept:

25 collies (50 mandjes) Inlandsche tabak,
8 manden apollinaris-water,
1 kist inhoudende,
6 damborden kompleet,
6 domino spellen,
6 lotto spellen,
8 dozijn spellen kaarten,

»benevens als gewoonlijk eene partij dagbladen (deze on- »der × band per post).

»Van de 25 collies Inlandsche tabak is op het adres »van 10 collies gemerkt B., die wij speciaal voor de Ma- »rine bestemmen. Wij hadden geprefereerd ze afzonder-

»lijk te verzenden door den Magazijnmeester der Marine, »waartoe echter de gelegendheid ontbrak. en het is daar- »om dat wij ook ditmaal op uwe welwillende tusschen- »komst hebben gerekend om die 10 collies adres te ver- »leenen, terwijl wij u hetzelfde verzoeken voor de helft »van het apollinaris-water.

»Van een en ander doen wij mededeeling aan den of- »fficier van Administratie G. H. Verboon, a/b. Z. M. »Stoomschip *Metalen Kruis*, en hopen wij een en ander »het onnoodig lossen van het voor de Marine bestemde, »zal voorkomen.

»Volgens opgave bij ons schrijven dd. 4 dezer No. 507, »hebben wij nog in kas *f* 135.45 van de Cantine te »*Atjeh*. Wij houden dit geld aan, vermeenende dat wel »nadere aanvragen tot zending van tabak — vergezeld van »nadere remisen — zullen volgen, en kan gemeld saldo »alsdan verrekend worden, hetgeen wij vertrouwen van »de zijde der Cantine mede te worden gewenscht.

»Tot ons leedwezen zijn wij tot heden niet in staat »de verlangde cigaren toe te zenden; van *Soerabaya* wachten »wij nog steeds berigt dienaangaande, terwijl alhier ter »plaatse, cigaren van de soort als wij gewoonlijk voor »uwe zieken koopen, momenteel niet verkrijgbaar zijn.

»Wij bevelen ons aan, van UHEdG. te vernemen of de »destijds u toegezondene ijsmachine steeds goed werkt »en zoo ja, opgave der hoeveelheid ijswater; die ze dage- »lijks oplevert.

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie.*
aan
het Sub-comité te *Padang,*

No. 515. *Batavia,* den 28^{den} November 1874.

»Met de meeste belangstelling namen wij nota van uw »geacht schrijven, dd. 16 dezer No. 112.

»Van uwe beide dispositien ad ƒ 250 op de heeren »DÜMMLER & Co. werd de eerste bereids gehonoreerd, en »geniet de tweede bij voorkomen alle eer.

»Gaarne lazen wij uw Sub-comité gehoor zoudt geven »aan het gedane verzoek van den Eerstaanwezend Officier »van Gezondheid te *Fort de Kock*, daar het zieke of ge- »wonde strijders van *Atjeh* betreft, die allen zonder on- »derscheid aanspraak hebben op onze ondersteuning.

»Daar de stand onzer fondsen spaarzaamheid gebiedt, »is het meer dan ooit noodig onze hulp uitsluitend te »verleenen aan *zieke* en *gewonde* strijders. Militairen te »*Fort de Kock* in verpleging, doch *niet* van het oorlogs- »terrein geëvaccueerd, mogen wij niet souteneren, het- »geen u des noodig wel onder het oog zult brengen van »den Officier van Gezondheid aldaar.

»Uit uw boven aangehaald schrijven blijkt, dat ook naar »*Paija-Kombo* door uw Sub-comité dagbladen worden ge- »zonden. Zijn ook daar ter plaatse zieken, geëvaccueerd »van het oorlogsterrein?

»Omtrent de door de N.-I. Stoomvaart-Maatschappij, te »kort uitgeleverde 2 kisten wijn en een krandjang suiker, »zullen wij uwe nadere berigten inwachten, doch adres- »seren ons intusschen schriftelijk ter zake aan genoemde »Maatschappij.

»Met groot genoegen lazen wij uwe mededeeling dat wij

»binnen betrekkelijk korten tijd kunnen te gemoet zien »cathalogus van de bibliotheek van uw Sub-comité als»mede verslag over het loopende jaar, waarvoor wij ons »dan ook nogmaals blijven aanbevelen.”

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie,*
aan
het Hoofd-comité te *'s Gravenhage.*

No. 522. *Batavia,* den 2[den] December 1874.

»Na verzending van onzen brief dd. 4 November No. 509, »werden wij vereerd met Uwer Excellentie's eigenhandige »missive van 17 October ll. waarvoor Uwe Excellentie »dank zij gezegd, even als voor den brief van het Hoofd»comité, dd. 18 October Secretariaat I. A. No. 79, ons »mede per laatste steamer geworden.

»Uw berigt dat Zijne Majesteit onze geëerbiedigde Ko»ning ons laatst uitgegeven verslag met de meeste be»langstelling gelezen had, stellen wij op den hoogsten »prijs en is voor ons een spoorslag te meer, onzen ar»beid naar onze beste krachten voorttezetten; terwijl de »groote ondersteuning, die wij van uw geacht Hoofd-co»mité blijven ondervinden — getuige alweder de inhoud »Uwer Excellentie's schrijven dd. 18 October hierboven »reeds genoemd — krachtdadig blijft medewerken om onze »taak te vergemakkelijken.

»De in bedoelden brief vervatte toezegging van 10 kis»ten boekwerken, die vermoedelijk grootendeels Holland»sche voor den soldaat geschikt lectuur bevat, was voor »ons een hoogst welkom berigt, en zal deze na ontvangst »aan onze brave zieke en gewonde strijders zoodra moge»lijk ten goede komen.

»Dat ook hier de sympathie voor onze Vereeniging niet »ophoudt, bleek alweder dezer dagen uit een van *Soerabaya* »ontvangen berigt van den heer G. von Bültzingslöwen; »meldende dat ten geschenke waren ontvangen niet minder »dan 120,500 stuks Java cigaren, benevens 6 kisten en »2 vaten inhoudende ± 970 a. pd. tabak, waarvan de »gezamentlijke waarde zeker op ruim *Vier Duizend Gul-* »*den* kan aangenomen worden.

»Een en ander wordt dezer dagen aan onzen Gedele- »geerde te *Atjeh* gezonden, ter verdeeling onder de zie- »ken der Marine en Landmagt.

»Wij bieden Uwe Excellentie hiernevens aan onze 2 »laatst uitgegeven Bulletins.

»Per Billet van den Secretaris van het Hoofd-comité werd »onlangs ons Lid-Secretaris toegezonden een brief bestemd »voor den fuselier H. Mulder, met verzoek die te over- »handigen en tevens informatien omtrent hem te nemen.

»Wij hebben ons terstond om informatien omtrent be- »doelden fuselier gewend tot het Departement van Oorlog, »dat zich welwillend met de bezorging van den brief »heeft belast, en ons ook de noodige inlichtingen omtrent »Muller heeft toegezegd.

»Na ontvangst onzerzijds van eenig berigt dienaan- »gaande, zullen wij de eer hebben Uwe Excellentie te »rapporteren.”

Van
den Kommandant der Zeemagt,
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie.*

No. 12240. *Batavia*, den 8sten December 1874.

»De ontvangst erkennende van uwe missive dd. 29 No-

»vember jl. No. 521, houdende mededeeling van uwe ver»rigtingen sedert 10 Augustus ll., in het belang der ge»wonde en zieke strijders van de Land- en Zeemagt, »reken ik het mij tot een aangenamen pligt u voor het »personeel der zeemagt mijnen dank te betuigen voor de »zoo ruime toezending van versnaperingen enz. ten be»hoeve der lijdenden en voor de daardoor betoonde be»langstelling in hun lot.

»Gedurende den oorlog tegen het Rijk van *Atjeh* heeft »de Vereeniging van *Het Roode Kruis* in *Oost-Indie* reeds »veel verrigt, en nog steeds gaat zij voort werkzaam te »zijn tot verzachting van het lot van onze brave strijders, »en blijft zij zich meer en meer aanspraak verwerven op »hunne dankbaarheid."

Van
den WelEdelGeboren Heer G. von Bültzingslöwen,
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie.*

Soerabaya, den 9den December 1874.

»WelEdele Heeren,

»Deze is alleen dienende UEd. aan te bieden afschrift »eener oproeping, welke in de Soerabayasche Dagbladen »zal worden geplaatst en waardoor de te houden verga»dering ter oprigting van een Comité van *Het Roode Kruis* »wordt bepaald op 16 dezer.

»Van de vereischte medewerking overtuigd, twijfel ik »niet of het Comité zal met 1° Januarij 1875 zijne werk»zaamheden alhier kunnen beginnen.

»De statuten zal ik UEd. ten spoedigste na de verga»dering ter goedkeuring aanbieden."

Van
den WelEDelGeboren Heer G. von Bültzingslöwen,
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie.*

Soerabaya, den 17den December 1874.

»WelEdele Heeren.

»Met veel genoegen kan ik UEd. melden, dat zich in »de gisteren alhier gehouden vergadering een Comité van »*Het Roode Kruis* heeft geconstitueerd, dat met 1° Janu»arij e. k. in werking zal treden.

»In opvolging van uwen wenk gegeven in uwe missive »dd. 28 September jl. is de naam aangenomen van:

»Comité te *Soerabaya* van *Het Roode Kruis* in *Neder»landsch-Indie.*"

»Voorloopig bied ik u een afschrift aan van de statu»ten, die zoo als ik hoop, in uwen geest zijn zamengesteld.

»Spoedig zal UEd. door de Directie een copij der sta»tuten ter goedkeuring officieel worden aangeboden.

»Ten einde de medewerking zoo algemeen als mogelijk »te maken, hebben wij het aantal contribuerende leden »onbeperkt gelaten, terwijl uit hun midden een Bestuur »gekozen werd, bestaande uit een President, een Vice»President, een Secretaris tevens Penningmeester en zes »Commissarissen.

»Voor het eerste Bestuur zijn gekozen de Heeren;

»A. J. Anemaet. President.

»Kolonel Frappier. Vice-President.

»J. P. Jeltes (Agent der Factij.), Secretaris tevens Penningmeester.

»Luit.-Kolonel Haga. } Commissarissen.
»Mr. Bouricius, }

»Mr. J. J. C. Enschedé, »N. J. Snouck Hurgronje, »A. F. A. Loth, »G. von Bültzingslöwen	Commissarissen.

»Ons ressort strekt zich uit over de *Oosthoek* van *Java*.

»Hiervoor verzoek ik voornamelijk uwe goedkeuring.

»Het naauwe verband waarin de ingezetenen der klei- »nere plaatsen alsmede der Binnenlanden met *Soerabaya* »leven, doet ons hopen dat wij ook in buitenleden krach- »tige medewerkers zullen vinden.

»Immers zijn ons hier de in onze nabijheid levende »personen beter bekend en kunnen wij beter beoordeelen, »welke personen als correspondenten binnen het ressort »onzer afdeeling in aanmerking kunnen komen.

»Ik hoop dan ook, dat u onze statuten in hun geheel »zult goedkenren, vooral omdat er duidelijk in gezegd is, »dat wij uwe statuten tot rigtsnoer onzer werkzaamhe- »den zullen nemen.

»Eene lijst welke ik gedurende de vergadering liet cir- »culeren bragt van ± 50 inteekenaars eene *maandelijk- »sche* bijdrage van gezamelijk ± 150 guldens op.

»Dit cijfer hoop ik spoedig door verzamelen van meer- »dere contribuanten te kunnen vergrooten."

Van
het Comité te *Soerabaya*.
aan
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*,

Soerabaya, den 22sten December 1874.

»Wij hebben de eer aan uw Comité mede te deelen, »dat in eene door den heer G. von Bültzingslöwen al-

»hier op den 16den December jl. belegde vergadering, een »Comité alhier verkozen is ter behartiging van de belan- »gen der Nederlandsche Vereeniging tot het verleenen »van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden.

»Door dat Comité werden de statuten vastgesteld, waar- »van wij de eer hebben u inliggend een exemplaar aan »te bieden, waarna werd overgegaan tot de verkiezing »van een Bestuur, waarbij de meeste stemmen op zich »vereenigden de Heeren A. J. Anemaet,

»Mr. L. G. Bouricius,
»G. von Bültzingslöwen,
»Mr. J. J. C. Enschedé,
»A. A. G. Frappier,
»A. Haga,
»J. P. Jeltes,
»A. F. A. Loth
»en A. J. Snouck Hurgronje,

»die zich bereid verklaarden de op hen gevallen keuze »te laten welgevallen.

»De zamenstelling van het Bestuur, overeenkomstig »art. 8 dier statuten, werd blijkens in de bovenbedoelde »vergadering te kennen gegeven verlangen van de toen »tot het Comité toegetreden personen, door het Bestuur »zelve geregeld. Deze regeling had plaats bij schriftelijke »stemming, tengevolge waarvan het Bestuur van het Co- »mité thans is zamengesteld uit de Heeren:

»A. J. Anemaet. President.
»A. A. G. Frappier. Vice-President.
»J. P. Jeltes. Sekretaris tevens Penningmeester.
»Mr. L. G. Bouricius,
»G. von Bültzingslöwen,
»Mr. J. J. C. Enschedé,
»A. Haga,
} Commissarissen.

»A. F. A. Loth, | Commissarissen.
»A. J. Snouck Hurgronje |

»Wij eindigen deze mededeelingen met de uiting van »den wensch dat ons Comité krachtig zal kunnen bijdra- »gen tot bereiking van het schoone doel door *Het Roode* »*Kruis* beoogd."

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie,*
aan
den Dirigerend Officier van Gezondheid
Dr. L. De Roock te *Atjeh.*

No. 533. *Batavia,* den 28sten December 1874.

»Wij zijn in het bezit uwer geachte letteren dd. 3 en »13 dezer, waarmede wij ook beantwoord achten ons schrij- »ven dd. 28 November ll. No. 514.

»Lazen wij met groot genoegen uwe mededeeling van »3 December omtrent de zoo belangrijke gift van 18 picols »koffij en uw daarbij gevoegd voorstel om die koffij te »gelde te maken, hetgeen geheel met onze opinie overeen- »kwam; dubbel groot was de teleurstelling in uw daarop »gevolgd schrijven te lezen die koffij ten gevolge van over- »strooming geheel *zwart* en *rot* was geworden, en door »eene Commissie van twee Officieren van Gezondheid (die »voor de ten deze genomen moeite aanspraak hebben op »onzen dank) veroordeeld was om *begraven* te worden.

»Daar de verschillende berigten van costy ll., in verband »tot de plaats gehad hebbende overstrooming van dien aard »zijn, dat wij geene volle zekerheid hebben tot opberging »van de goederen van *Het Roode Kruis*, al dadelijk vol- »doende en veilige bergplaats voorhanden is, komt het ons

»raadzaam voor met nadere toezendingen te wachten tot »dat wij dienaangaande door uwe nadere berigten zullen »zijn gerust gesteld, en te eer hebben wij vermeend zóó »te kunnen besluiten, nu in den loop der vorige week »alhier cc. 450 zieken van costy werden aangebragt; terwijl »te Padang 230 zieken arriveerden, zoodat het aantal in »de hospitalen ten uwent verpleegd, in de laatste weken »met ongeveer 700 werd verminderd.

»Uwe alsnu te verwachten nadere berigten zullen ons tot »rigtsnoer zijn voor onze verdere verzendingen.

»Wij noteren gaarne wat UHoogEdel Gestrenge over het »artikel haring schrijft en brengen dit over bij het Hoofd- »comité te *'s Gravenhage.*

»Nu vermoedelijk volgens uw schrijven de proefzending »eijeren te loor is gegaan, zullen wij u eene nieuwe proef- »zending van 200 stuks doen; de kistjes te stellen onder »de speciale hoede van den kapitein van den steamer.

»Aan cigaren waartoe UHEDG. in de uwen van 13 dezer »aanvrage doet, vertrouwen wij dat door de belangrijke »toezending onlangs door ons Comité te *Soerabaya*, voor- »loopig geene behoefte zal bestaan.

»Aangenaam was onze uwe toezegging eener Catalogus »der aanwezige boekwerken en geven wij u in over- »weging ter voorkoming van bederf der in goeden staat »verkeerende boeken, die welke tengevolge der overstroo- »ming bedorven en zoo goed als onbruikbaar zijn geworden, »te doen vernietigen.

»Voor onze verantwoording vis-à-vis het immer schen- »kende publiek verzoeken wij u dit bij Proces-verbaal te »doen behandelen.

»Ten slotte nog de mededeeling dat wij per steamer »30 September ll. van hier via *Padang* naar *Atjeh* ver-

»trokken, voor ons Sub-comité te *Padang* verscheepten o. a.
»1 krandjang inh. cc. 5 picols suiker,
»en 3 kisten roode wijn (haut canon), waarvan volgens »opgave van *Padang* aldaar slechts werden gelost één der »kisten wijn; terwijl blijkens later ontvangen inlichting »van de Ned.-Indische Stoomvaart-Maatschappij het overi- »ge (1 krandjang suiker en 2 kisten wijn) vermoedelijk »ten uwent werd gelost.

»Wij houden ons aanbevolen voor uw berigt daarom- »trent.

»Het eventueel abusief ten uwent geloste blijft ter uwer »dispositie."

Van
het Centraal-comité in *Nederlandsch-Indie*,
aan
het Comité te *Soerabaya*.

No. 534. *Batavia*, den 28sten December 1874.

»Nadat ons per brief van 17 dezer door den Heer »G. von Bültzingrlöwen de aangename mededeeling was »gedaan, dat uw Geacht Comité zich had geconstitueerd, »werden wij gisteren per telegram door genoemden heer »uitgenoodigd de in uwe eerste Vergadering vastgestelde »statuten per draad goed te keuren, naar aanleiding waar- »van wij heden ochtend aan het adres van uw Secre- »taris seïnden.

»Bevestigende ons jongste schrijven aan heer Von Bült- »zingslöwen hebben wij het genoegen bij deze onze vol- »komene goedkeuring te hechten aan uwe onlangs vast- »gestelde statuten."

»Bij ons schrijven van 22 dezer aan den heer Von

»Bültzingslöwen hadden wij reeds van onze volkomene »instemming met uwe ontworpen statuten doen blijken, »en is dit alsnu door bovenvermeld sein direct aan uw »Comité bevestigd, hetgeen voor ons in opvolging der »statuten onzer Vereeniging verpligtend was, en waar- »mede wij ons vleijen uw Comité zich wel zal kunnen »Vereenigen.

»Het Centraal-comité brengt bij deze u zijne welkomst »groet, en betwijfelt niet dat daar, waar mannen aan »het hoofd staan als die, welke uw bestuur uitmaken, »de goede zaak die wij allen vóórstaan, zeer zal worden »bevorderd en dat uwe wensch — dat ook zeker niet »minder de onze is — geuit aan het slot van uw geëerd »schrijven van 22 dezer: »dat ons Comité krachtig zal »kunnen bijdragen tot bereiken van het schoone doel door »*Het Roode Kruis* beoogd, volkomen zal worden vervuld.

»Van het denkbeeld uitgaande, hoe meer wij de Comi- »tés in *Europa* en speciaal het Hoofd-comité der Nederl. »Vereeniging van *Het Roode Kruis* te *'s Gravenhage* op de »hoogte houden onzer verrigtingen, hoe meer wij in het »noodige geval op steun en medewerking van die zijde »mogen rekenen, geven wij uw Comité in overweging in »navolging van ons, althans éénmaal 's maands in de dag- »bladen te *Soerabaya* een kort Bulletin uwer verrigtingen »te doen opnemen, en daarvan ons telkens een Exemplaar »te doen toekomen ter opname in onze Bulletins, die zoo »als gezegd, geregeld aan het Hoofd-comité te *'s Graven- »hage* worden opgezonden.

»En nu ten slotte een verzoek, waaruit al dadelijk blijkt »het nut van zamenwerking met uw Comité.

»De voorraad Java cigaren, die wij hier geregeld koopen »ten behoeve der geëvaccueerde lijders, verpleegd in het »Militair Hospitaal alhier, te *Batoe-Toelis*, *Kampong Ma-*

»*cassar* en *Sindang-Laija* is verbruikt en zijn plaatselijk »geene cigaren van goedkoopen prijs verkrijgbaar.

»Daar staat tegenover, dat zeer onlangs herwaarts en »naar *Padang* van het oorlogsterrein werden geëvaccueerd »ongeveer 700 zieken; weshalve wij de vrijheid nemen »uw Comité in overweging te geven, indien of zoodra uwe »voorraad zulks toelaat ons cigaren toe te willen zenden, »waartoe wij eene hoeveelheid van 25 mille stuks vol- »doende achten."

»Als een gering blijk hoezeer wij uwen steun en uwen »toekomstigen arbeid waarderen, bieden wij de Leden »van uw Comité de bevoegdheid aan, tot bijwonen onzer »jaarlijksche Algemeene Vergadering bij welke gelegend- »heid uit den aard der zaak de belangen van *Het Roode* »*Kruis* in *Nederlandsch-Indie* breedvoerig worden besproken.

»Van die bevoegdheid te zien gebruik maken, zal ons »aangenaam zijn, al zij het dan ook van slechts enkelen »uwer.

»Ten zeerste stellen wij op prijs het vastgestelde bij »artikel 13 uwer Statuten en zal het in zijn geheel op- »nemen uwer jaarlijksche verslagen in de onzen, ook onze »taak in dit opzigt vergemakkelijken.

»Zoo als uw Comité vermoedelijk bekend zal zijn, loopt »ons laatst uitgegeven verslag tot ultimo Februarij ll. »(doordien met de SS. *Prins Hendrik* een groot aantal »Exemplaren verloren gingen kunnen wij tot ons leedwe- »zen uw Comité daarvan geene toezenden) en is het ons »voornemen in den loop van Februarij a. s. ons 3e ver- »slag te publiceren, loopende van af ultimo Februarij »1874 tot ultimo December van dat zelfde jaar.

»In dit verslag zullen wij melding maken van de oprig- »ting van uw Comité en daarbij een kort woord voegen

»van hetgeen op uwe Eerste Vergadering in het belang »uwer toekomstige werkzaamheden werd verrigt.

»Welligt vinden wij uw Comité genegen ons daartoe »vooraf de noodige inlichtingen te verstrekken, voor het »onverhoopt geval uw Comité mogt vermeenen de mede»deelingen ons dienaangaande van uw geacht mede lid »den heer G. von Bültzingslöwen geworden, nog eenige »aanvulling behoeven.

»Het zal u bekend zijn, dat wij twee malen 's maands een »kort Bulletin, vermeldende hetgeen door ons werd ver»rigt, in de alhier verschijnende dagbladen doen plaatsen.

»Daarvan zenden wij telkens één Exemplaar aan het »Hoofd-comité te *'s Gravenhage*, dat op zijne beurt daar»van de noodige mededeelingen doet aan het Hoofd-comité

§ 4.

Bestuur.

Onder de leden van het Bestuur hadden de navolgende mutatien plaats.

In Maart verloren wij ons geacht medelid, Mevrouw van Gennep geboren Backer, die naar *Europa* vertrok.

Ter vervanging van reeds te voren uitgetreden Leden werden op voordragt van het Bestuur door Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal in April benoemd:

de Heeren B. E. J. H. Becking;
» G. den Berger;
» M. A. van Walcheren;
» T. Pryce:

In Mei trad uit, wegens vertrek naar *Europa* Zijne Excellentie de Luitenant-Generaal Verspyck, die in diezelfde maand als Lid werd vervangen door den heer A. K. Brondgeest.

In October vertrok ons medelid de heer A. C. Claessens naar *Nederland.*

Ons Lid A. J. W. van Delden, die zich gedurende ruim 3 jaren belast had met het Sekretariaat onzer Vereeniging verzocht wegens veelvuldige afwezigheid van de plaats, als zoodanig vervangen te worden; doch verklaarde zich bereid als Lid van het Centraal-Comité werkzaam te blijven.

Nadat ons Lid J. J. van Schreven gedurende eenigen tijd het Sekretariaat welwillend had waargenomen, werd die functie in het laatst van Mei door het Lid A. K. Brondgeest definitief aanvaard.

Ons Bestuur is thans zamengesteld als volgt:

H. M. Andreé Wiltens, *Voorzitter.*
Lid van den Raad van *Nederlandsch-Indie.*

Mevrouw J. Fraser, geboren van Citters.

Mevrouw E. Levyssohn Norman, geboren Zoeteleif,

Mr. F. Alting Mees, President der beide Hooge Geregtshoven.

J. J. van Schreven, President der Factorij van de Nederlandsche Handelmaatschappij.

Ds. J. A. Schuurman, Predikant.

Dr. A. J. D. Steenstra Toussaint, 1e Stadsgeneesheer,

B. E. J. H. Becking, Kolonel Chef van de Geneeskundige Dienst.

M. A. van Walcheren, Gepensioneerd Kolonel titulair der Genie.

T. Pryce, Chef der Handelsfirma John Pryce & Co.

G. den Berger, Oud Zee-officier, Sekretaris van het Marine-Departement,

J. J. P. Storm van Gravesande, Algemeene Ontvanger. (Lid Thesaurier.)

A. J. W. van Delden, Chef der Handelsfirma Reijnst & Vinju, en

A. K. Brondgeest, Lid Secretaris, Oud officier der Artillerie, Chef der Handelsfirma B. van Leeuwen & Co.

De medewerking van de uitgetreden Leden Mevrouw van Gennep, geboren Backer; den Luitenant-Generaal Verspyck en den Hoogwaarden heer Claessens, gedurende den tijd dat zij deel van het Bestuur uitmaakten, wordt met erkentelijkheid herdacht; niet het minste die van Mevrouw van Gennep, die van af de oprigting van ons Comité daarin zitting heeft gehad.

§ 5.

Geldelijke Middelen.

Saldo op ultimo Februarij 1874,
(zie vorig verslag). . . . *f* 21401,36

Sedert Ontvangen.

Van het Hoofd-comité in *Nederland* . .	*f* 10000 —		
Andere giften uit *Nederland* . . .	» 1355.93.		
Giften in *Indie* en Ontvangsten op ons kapitaal . . .	» 13892.45		
		f 25248,38	
			f 46649,74

Hiervan Uitgegeven.

In Maart 1874 . . .	*f* 13861,50		
» April » . . .	» 3957,29		
» Mei » . . .	» 4266,53		
» Junij » . . .	» 512,98		
» Julij » . . .	» 5636,05		
» Augustus » . . .	» 3658,52		
» September » . . .	» 1321,81		
» Oktober » . . .	» 1699,04		
» November » . . .	» 2934,61		
» December » . . .	» 2282,83		
		f 40131,16	

Saldo op ultimo December 1874 *f* 6518,58

De bezitting van *Het Roode Kruis* bedraagt alzoo op 31 December 1874.

Aan saldo in kas . . .	*f*	6518,58
Bij het Burgerlijk Weduwen en Weezenfonds ter uitzetting	»	6706,76
Totaal. . .	*f*	13225,34

Voor meerdere détails verwijzen wij naar de hierachter gevoegde geldelijke verantwoording van ons Lid-Penningmeester.

Neemt men in aanmerking dat hiervan *f* 1000 moet worden gereserveerd voor het aan den heer Beijen toegezegde kunstbeen, en dat wij voor geheel onvoorziene gevallen eenige fondsen in reserve dienen te houden, dan ligt het voor de hand dat het tijdstip, waarop wij niet meer in staat zullen zijn, zelfs *iets* voor den zieken en gewonden krijger te doen *zeer nabij* is.

Het Hoofdcomité in *Nederland* voegde bij zijn laatste gift van *Tien duizend Gulden* de mededeeling, dat de Algemeene Kas der Vereeniging niet toeliet voortdurend aan aanvragen van ons Comité te voldoen, maar in dat geval andere Comité's om geldelijke hulp zou moeten verzoeken.

»Indien" — zoo schreven wij den 8ᵉⁿ October ll. aan Zijne Excellentie den Luitenant-Generaal Jhr. de Stuers *Voorzitter* van het Hoofdcomité der Nederlandsche Vereeniging, — »indien de fondsen van het Hoofdcomité ver»dere remisen niet toelaten, zou vrij waarschijnlijk met »goed gevolg een hernieuwd beroep kunnen worden ge»daan, op de weldadigheidszin onzer medeburgers in Indie."

»Wij zouden zoodanig beroep willen doen, alvorens het »Hoofdcomité in de verpligting te brengen de geldelijke »bijstand interoepen, althans van de *Buitenlandsche* Comités."

Hebben wij juist geoordeeld? of wel zullen wij in onze verwachtingen worden teleurgesteld?

Wij zullen het publiek binnen kort in de gelegenheid stellen die vragen te beantwoorden.

Ongeveer *Zestig duizend Gulden* werden destijds ten behoeve der ongelukkige slagtoffers van den Fransch-Duitschen Oorlog uit *Indie* gezonden.

Ruim zestig duizend Gulden werden sedert uit Nederland ten behoeve onzer brave zieke en gewonde krijgers van Atjeh terug ontvangen.

De beurt van geven is dus nu aan *Indie.*

Laat ons het vernieuwd bewijs leveren, dat waar het een goed doel geldt, onze milddadigheidszin zich nimmer verloochent.

En hiermede eindigen wij ons 3de Verslag.

Een woord van dank nogmaals aan allen die ons steunden.

Moge uit dat woord van dank tevens gelezen worden een woord van opwekking tot verdere ondersteuning, die, zullen wij onze taak blijven voortzetten, voor ons onmisbaar is.

Aldus gearresteerd in de Algemeene Vergadering dd. 6 Februarij 1875.

Het Centraal-Comité in *Nederlandsch-Indie*
van *Het Roode Kruis.*

H. M. ANDRÉE WILTENS, *Voorzitter.*
A. K. BRONDGEEST, *Lid-Sekretaris.*

OPGAVE

van hetgeen door Onze Vereeniging werd verstrekt

van af 1 Maart 1874 tot 31 December 1874.

NAAR

ATJEH en ELDERS,

TEN BEHOEVE VAN

de Gewonde en Zieke Krijgers

VAN

Land- en Zeemagt.

Naar Atjeh.

China's appelen	Stuks.	8200.
Chocolade	Kilogr.	25.
Cigaren (Java)	Stuks.	109250.
Citroenen	»	6000.
Damborden kompl.	»	6.
Domino-spellen	»	96.
Eijeren	»	10200.
Frambozen-azijn	Flessch.	500.
do.	Kisten.	1.
Gezelschapsspelen	Stuks.	14.
Haring	Vaatjes.	13.
Harmonica's	Stuks.	9.
Lepels	»	1000.
Lottospelen.	»	125.
Nipa-bladen	Pakken.	21.
Oranje-Atjeh doeken	Stuks.	144.
Pijpen (Goudsche)	»	4125.
do. (Houten)	»	5094.
Pompelmoezen	»	6160.
Selserswater	1/1 Kruiken.	528.
do.	1/2 »	5232.
Siropen	Kisten	10.
Speelkaarten	Spellen	1072.
Suiker	Blikk.	150.
do.	Pikols	7.
Tabak Holl.	Pakk.	1199.
do. Inl.	Mandjes.	415.
do. Inl.	Kisten.	2.
do. Pruim	A. ℔	569.
Vruchten op water	Flessch.	96.
Waterfilters	Stuks.	2.
Wijn	Flessch.	96.
IJsmachines	Stuks.	2.
Zeep	Kistjes.	490.

Militair Hospitaal (Weltevreden).

Boter	Blikken.	12.
Chocolade	Flessch.	60.
Cigarettes	Stuks.	4000
Cigaren (Java en Holl.)	»	10500.

Cigaren (Manilla)	Stuks.	4700.
Damborden kompl.	»	4.
Dominospellen	»	12.
Eau de Cologne	Kistjes.	14.
Enveloppes	Stuks.	1000.
Frambozen-azijn	Flessch.	60.
» stroop	»	60.
Gomelastiek	Stuks.	2.
Griffels	Doozen.	2.
Inkt	Flesschen.	2.
Inktkokers	Stuks.	50.
Kammen	»	24.
Kardoespapier	Boeken.	4.
Leeslessenaars	Stuks.	3.
Leestafeltjes	»	1.
Leijen	»	12.
Liniëerbladen	»	12.
Linialen	»	12.
Lottospellen	»	6.
Nipa-bladen	Pakken.	10.
Penhouders	Stuks.	100.
Pennen (stalen)	Gros.	12.
Pijpen (houten)	Stuks.	816.
Potlooden	»	24.
do. gekleurde	»	12.
do. teeken	»	24.
Portefeuilles	»	12.
Postpapier grootform	Pakken.	10.
» klein —	»	10.
Postzegels 10 Cts	Stuks.	100.
Schaakbord. kompl.	»	2.
Spiegeltjes	»	12.
Suiker	Blikken.	5.
Tabak Holl.	Pakken.	828.
» Inl.	Mandjes.	98.
» Pruim	A. ℔	22.
Teekenpapier	Vellen.	12.
Vloeibladen	Stuks.	2.
Vloeipapier	Boeken.	1.
Vruchten op water	Blikken.	120.
do.	Flesschen.	4.
Zwartkrijt	Stuks.	12.
Zeep	Kistjes.	5.
Gemakkelijke Rottingstoelen	Stuks.	12.

Naar Batoe-Toelis.

Cigarettes	Stuks.	2000.
Cigaren (Java)	»	11200.
do. (Manilla)	»	500.
Croquetspellen	»	1.
Damborden kompl.	»	8.
Domino-spellen	»	18.
Enveloppes	»	1500.
Harmonica's	»	2.
Kegelspellen	»	1.
Lottospellen	»	12.
Lucifers	Doosjes.	1200.
Nipa-bladen	Pakken.	5.
Pennen (stalen)	Gros.	15.
Pennenhouders	Stuks.	120.
Postpapier	Vellen.	7440.
Pijpen Goudsche	Stuks.	1432.
do. (Houten)	»	656.
Ringspellen	»	1.
Speelkaarten	Spellen.	216.
Suiker	Picols.	12.
Tabak (Holl.)	Pakken.	105.
do. (Inl.)	Mandjes.	128.
do. (Pruim)	A. ℞.	22.
Zeep	Kistjes.	24.

Naar Padang.

Boerenspellen	Stuks.	12.
Cigaren (Holl)	»	23000.
do. (Java)	»	52350.
do. (Manilla)	»	2000.
do. (Vevay)	»	37000.
Dam en Belegeringspelen	»	12.
Domino-spellen	»	15.
Loterij-spellen	»	12.
Lotto-spellen	»	22.
Overwinning spellen	»	12.
Pijpen Goudsche	»	3202.
do. Houten	»	1700.
Quartet-spellen	»	12.
Schimmelspellen	»	1 .

Selterswater	$^1/_1$ Kruiken.	384.
do.	$^1/_2$ »	864.
Suiker	Blikken.	45.
do.	Picols.	5.
Tabak Holl.	Pakken.	558.
do. Inl.	Mandjes.	50.
do. Pruim	A. ℔.	22.
Zeep	Kistjes.	50.
Wijn	Flessch.	48.

Naar Kampong Macassar.

Cigaren (Java)	Stuks.	8500.
do. (Manilla)	»	2500.
Cigarettes	»	2000.
Cigarenpijpjes	»	1.
Croquetspellen	»	1.
Damborden kompl.	»	4.
Domino-spellen	»	4.
Harmonica's	»	3.
Nipa-bladen	Pakken.	11.
Pennen (stalen)	Gros.	10.
Pennenhouders	Stuks.	120.
Pijpen Goudsche	»	288.
do. Houten	»	348.
Postpapier	Vellen.	7200.
Ringspellen	Stuks.	1.
Speelkaarten	Spellen.	96.
Suiker	Picols.	2.
Tabak Holl.	Pakken.	180.
do. Inl.	Mandjes.	104.
do. Pruim	A. ℔.	20.
Zeep	Kistjes.	25.

Naar Malang.

Balspellen	Stuks.	1.
Cigaren (Java)	»	30000.
Damborden kompl.	»	3.

Domino-spellen	Stuks.	12.
Harmonica's	»	2.
Lotto-spellen	»	12.
Pijpen-Goudsche	»	500.
do. Houten	»	72.
Ringspellen	»	1.
Schaakspellen	»	2.
Speelkaarten	Spellen	72.
Tabak Holl.	Pakken.	360.

Naar Sindanglaija.

Cigaren (Java)	Stuks.	1000.
do. (Manilla)	»	500.
Croquetspellen	»	1.
Damborden kompl.	»	3.
Domino-spellen	»	8.
Harmonica's	»	1
Kegelspellen	»	1
Lotto-spellen	»	6.
Pijpen Houten	»	96.
Tabak Holl.	Pakken.	30.
do. Inl.	Mandjes.	10.
Speelkaarten	Spellen.	24.

Naar Macassar.

Cigaren (Java)	Stuks.	10000.
Pijpen Houten	»	420.
Tabak Holl.	Pakken.	204.

Naar Oenarang.

Pijpen Houten	Stuks.	120.

Naar Onrust.

Cigaren (Java)	Stuks.	1000.
do. (Manilla)	»	500.
Damborden kompl.	»	2.
Domino-spellen	»	2.
Lotto-spellen	»	48.
Nipa-bladen	Pakken.	6.
Pijpen Goudsche	Stuks.	60.
Tabak Holl.	Pakken.	10.
do. Inl.	Mandjes.	20.
Zeep	Kistjes.	20.

Naar Delhi.

Nipa-bladen	Pakken.	5.
Pijpen (Houten)	Stuks.	240.
Selserswater	1/2 Kruiken.	480.
Tabak Holl.	Pakken.	25.
do. Inl.	Mandjes.	30.
Zeep	Kistjes.	25.

Naar Buitenzorg.

Wijn (roode)	Vaten.	1.

RECAPITULATIE

VAN

VORENSTAANDE OPGAVEN.

BENAMING.	Eenheden.	Atjeh.	Buitenzorg.	Delhi.	Militair Hospitaal.			
					Malang.	Oenarang.	Onrust.	Welte-vreden.
Balspellen	stuks.				1			
Boter	blikken.							12
Boerenspellen	stuks.							
Chocolade	flessch.	25						60
China's Appelen	stuks.	8200						
Cigaren Hollandsche	»							5000
do. Java	»	109.250			30000		1000	5500
do. Manilla	»						500	4700
do. Vevay	»							
Cigarettes	»							4000
Cigarenpijpjes	»							
Citroenen	»	6000						
Croquetspellen	»							
Damborden kompl.	»	6			3		2	4
Dam- en Belegeringspell.	»							
Domino-spellen	»	96			12		2	12
Eau de Cologne	kistjes.							14
Eijeren	stuks.	10200						
Enveloppes	»							1000
Frambozen Azijn	flessch.	500						60
do.	kistjes.	1						
do. stroop	flessch.							60
Gezelschapsspellen	stuks.	14						
Gomelastiek	»							2
Griffels	doozen.							2
Haring	vaatjes.	13						
Harmonica's	stuks.	9			2			
Inkt	flessch.							2
Inktkokers	stuks.							50
Kammen	»							24
Kardoespapier	boeken.							4
Kegelspellen	stuks.							
Leeslessenaars	»							3
Leestafeltjes	»							1
Leijen	»							12
Lepels	»	1000						
Linieerbladen	»							12
Linialen	»							12
Loterijspellen	»							
Lottospellen	»	125			12		48	6
Lucifers	doosjes.							
Nipabladen	pakken.	21		5			6	10
Oranje doeken (Atjeh).	stuks.	144						
Overwinningspellen	»							
Pennen stalen	gros.							12
Pennenhouders	stuks.							100
Pompelmoezen	»	6160						

Macassar.	Reconvalescenten Gesticht. Batoe-Toelis.	Kampong Macassar.	Sindang-Laija.	Riouw.	Padang.	Totaal.	Approximatieve waarde.
						1	*f* 20.—
						12	» 40.—
					12	12	» 30.—
						85	» 130.—
						8200	» 300.—
					23000	28.000	» 560.—
10000	11200	8500	1000		52350	228.800	» 4600.—
	500	2500	500		2000	10.700	» 600.—
					37000	37.000	» 750.—
	2000	2000				8000	» 120.—
		1				1	» 3.—
						6000	» 100.—
	1	1	1			3	» 100.—
	8	4	3			30	» 200.—
					12	12	» 50.—
	18	4	8		15	167	» 250.—
						14	» 50.—
						10.200	» 600.—
	1500					2500	» 25.—
						560	» 300.—
						1	» 40.—
						60	» 35.—
						14	» 100.—
						2	» 1.—
						2	» 5.—
						13	» 100.—
	2	3	1			17	» 200.—
						2	» 4.—
						50	» 25.—
						24	» 12.—
						4	» 10.—
	1		1			2	» 60.—
						3	» 50.—
						1	» 10.—
						12	» 12.—
						1000	» 200.—
						12	» 3.—
						12	» 10.—
					12	12	» 24.—
	12		6		22	231	» 300.—
	1200					1200	» 25.—
	5	11				58	» 140.—
						144	» 50.—
					12	12	» 24.—
	15	10				37	» 25.—
	120	120				340	» 40.—
						6160	» 1000.—
						Transport..	*f* 11333.—

BENAMING.	Eenheden.	Atjeh.	Buitenzorg.	Delhi.	Militair Hospitaal. Malang.	Oenarang.	Onrust.	Weltevreden.
Portefeuilles..........	stuks.							12
Postpapier...........	pakken.							20
Postpapier...........	vellen.							
Postzegels à 10 cents..	stuks.							100
Potlooden divers......	»							60
Pijpen Goudsche......	»	4125			500		60	
do. Houten.......	»	5094		240	72	120		816
Quartetspellen........	»							
Ringspellen...........	»				1			
Rottingstoelen........	»							12
Schaakspellen kompl...	»				2			2
Schimmelspellen.......	»							
Selserswater..........	1/1 fl.	528						
do.	2/2 kn.	5232		480				
Siropen..............	kisten.	10						
Speelkaarten..........	spellen.	1072			72			
Spiegeltjes...........	stuks.							12
Suiker...............	blikken.	150						5
do	picols.	7						
Tabak Hollandsche....	pakken.	1199		25	360		10	828
do. Inlandsche.....	mandjes.	415		30			20	98
do. do.	kisten.	2						
do. Pruim........	A. ℔.	569						22
Teekenpapier.........	vellen,							12
Vloeibladen..........	stuks.							2
Vloeipapier..........	boeken.							1
Vruchten op water....	blikken.							120
do.	flessch.	96						4
Waterfilters..........	stuks.	2						
Wijn roode..........	flessch.	96						
do. do.	vaten.		1					
IJsmachines..........	stuks.	2						
Zeep................	kistjes.	490		25			20	5
Zwartkrijt...........	stuks.							12

Macassar.	Reconvalescenten Gesticht. Batoe-Toelis.	Kampong Macassar.	Sindang-Laija.	Riouw.	Padang.	Totaal.	Approximatieve waarde.
						Per transp^t.	*f* 11333.—
						12	« 24.—
						20	» 30.—
	7440	7200				14.640	» 100.—
						100	» 10.—
						60	» 10.—
	1432	288			3202	9607	» 400.—
420	656	348	96		1700	9562	» 2000.—
					12	12	» 24.—
	1	1				3	» 20.—
						12	» 100.—
						4	» 30.—
					12	12	» 18.—
					384	912	» 550.—
					864	6576	» 2000.—
						10	» 180.—
	216	96	24			1480	» 200.—
						12	» 20.—
					45	200	» 1200.—
	12	2			5	26	» 112.—
204	105	180	30		558	3499	» 4000.—
	128	104	10		50	855	» 13000.—
						2	» 300.—
	22	20			22	655	» 725.—
						12	» 12.—
						2	» 1.—
						1	» 2.—
						120	» 750.—
						100	» 200.—
						2	» 80.—
					48	144	» 120.—
						1	» 150.—
						2	» 500.—
	24	25			50	639	» 750.—
						12	» 1.—
						Totaal.......	*f* 38952.—

NB. Van af 1 Maart tot ultimo December 1874 uitgegeven zie Bladz. 159 van dit Verslag:			*f* 40.131.16.
Hiervan aan Contant geld voor	Padang	*f* 5500.—	
	Oenarang	» 400.—	
	Malang	» 300.—	
	Riouw	» 250.—	
	Buitenzorg	» 600.—	
	Samarang	» 1074.20	» 8124.20.
Zoodat werd *uitgegeven* voor diversen			*f* 32.006.96.
Blijkens bovenstaande recapitulatie werd *verstrekt* tot een bedrag bij raming van			» 38.952.—.
Weshalve daarvan ten geschenke ontvangen ter waarde van			*f* 6.945.04.

REKENING

DER

ONTVANGSTEN EN UITGAVEN

VAN HET

CENTRAAL-COMITÉ

IN

NEDERLANDSCH-INDIE

VAN

HET ROODE KRUIS,

loopende van 28 Februarij 1874 tot en met ultimo December 1874.

1874.

Maart	1	Aan saldo in kas (zie vorig verslag)...............	*f* 21.401	36
»	2	Van N. N. te Probolingo eene gift................	10	
»	18	» den Sergeant-Majoor kwartiermeester F. Willemse te Tjilatjap nadere bijdrage der onderofficieren in garnizoen aldaar.....................	30	
»	19	» den Resident van Passaroeang opbrengst van een aldaar gegeven concert......................	291	10
		Transportere.........	*f* 21.732	46

1874.

Maart....	1	Aan den Direkteur van 's Lands Drukkerij voor Maleische en Javaansche boekwerken..................	*f*	24	97
		» Meuter & Co. voor sigaren en tabak voor Padang.		142	80
		» inkoop van 10 manden seltserswater voor id., en			
		» $15^3/_4$ dozijn pijpen (bezending naar Atjeh).......		238	73
		» 25 kistjes Bristol zeep à *f* 1.65 voor idem......		41	25
		» 10.000 Holl. sigaren à *f* 2.50 per 100 st.......		250	
		» koelieloon 43 collies teruggezonden goederen bestemd voor Padang..................................		2	40
		» Assurantie op goederen naar Atjeh...............		21	
		» onkosten op idem.....................................		13	45
		» delegatie à *f* 15.— voor vrouwen der voor Atjeh geëngageerde koelies à *f* 10.—.............		155	
		» M. Schmidtmuller voor 36.600 Holl. sigaren à *f* 25.— per mille..................................		915	
		» de Internation. Crediet- en Handels-Vereeniging »Rotterdam" voor 200 blik P suiker à *f* 5.—. (50 blik gezonden aan Sub-comité te Padang. 150 idem aan Gedeleg. naar Atjeh).............		1000	
		» F. Göring & Co. voor 75 kisten à 4 doz. seltserswater à *f* 4 per dozijn voor Padang en Atjeh.		1200	
»	2	» briefporto's etc..		4	08
		» Ernst & Co. voor abonnement Alg. Dagblad van Nederl.-Indie (½ prijs).............................		100	
		» Bruining en Wijt idem op de Indiër (½ prijs).		75	
		» H. M. van Dorp idem op de Java-Bode (½ prijs).		100	
		» Ogilvie & Co. abonnement op het Bataviaasch Handelsblad (halve prijs) en diversen.............		263	85
		» 100 Postzegels à *f* 0.10 voor de lijders in het Militair Hospitaal alhier..............................		10	
		» inkoop 10 kn. eau de cologne voor idem.......		40	
		» koelieloon voor idem.................................			40
»	3	» Haak Bastiaanse voor 50 kn. zeep.................		87	50
»	4	» E. F. Wiggers, abonnement op het Maleisch blad »Bintang Barat" voor 6 maanden tot Aug. 1874.		50	
		» John Pryce & Co. voor chocolade enz. Verstrekt Hospitaal alhier..		96	
		» inkoop van $85^8/_{12}$ doz. lepels.........................		254	80
		» idem voor 14 doz. houten pijpen voor de lijders in het Hospitaal alhier..............................		76	30
		» karloon naar Weltevreden en terug...............		2	
»	5	» Meuter & Co. voor diversen.........................		415	40
		» brief en couranten, porto's mail..................		6	61
		» John Pryce & Co. voor 12 rottingstoelen en koelieloon naar Hospitaal voor verpleegden..........		109	75
»	9	» koelieloon brief naar den heer Andrée Wiltens.			80
		» porto's van 170 couranten naar Atjeh............		1	70
		» briefporto's...			30
		Transportere..........	*f*	5.699	09

1874.

		Per transport..........	*f* 21.732	46
		Transportere..........	*f* 21.732	46

1874.

		Per transport..........	*f* 5.699	09
Maart....	10	Aan inkoop van 2 schaak- en damborden voor de lijders in het Hospitaal alhier..........................	10	50
		» koelieloon op goederen naar het Hospitaal.......		50
		» Niederer & Co. voor 2000 manilla sigaren à *f* 70.— voor verpleegden in het Hospitaal......	140	
		» Oeij Apat voor een leeslessenaar voor een gekwetsten officier in het Hospitaal alhier..........	4	
		» Oeij Tiang Hoat voor 25 krandjangs (50 mandjes) Java tabak, verstrekt aan lijders in het Hospitaal..	425	
		» diverse onkosten op goederen gezonden naar Padang..	8	30
		» diverse op id. id. gezonden naar Atjeh...........	68	30
»	13	» inkoop nipa bladeren en diverse koelieloonen op goederen, verstrekt in het Hospitaal..............	39	95
		» Tio Tjeng Soei voor rooktabak en chocolade ten behoeve der lijders in het Hospitaal alhier.......	123	
		» een telegram naar Buitenzorg......................	3	10
		» inkoop van vruchten voor Atjeh verzonden per Z. M. st. »*Soerabaya*"............................	430	
»	14	» Gumprich & Straus voor 40.000 Vevaij sigaren.	580	
		» 1 picol rotting voor emballage.....................	14	
		» J. Oelhoorn voor door hem verstrekte versnaperingen aan de zieke en gewonde militairen van Atjeh en Padang geëvaccueerd 13 en 14 Maart.	149	30
		» porto's couranten voor Atjeh en 20 brieven voor de lijders in het Hospitaal alhier voor Eur. bestemd.	10	41
»	16	» 1 telegram naar 's Gravenhage.....................	73	
		» diverse onkosten op goederen naar Atjeh verzonden per Z. M. stoomer »*Soerabaya*" 13 Maart.	7	80
		» John Pryce & Co. voor 8 dozijn blikken vruchten op water voor de lijders in het Hospitaal alhier (13 dezer)..	145	
»	17	» inkoop van houten en goudsche pijpen voor Atjeh en Padang...	241	87 5
		» idem van een stok voor een marinier in het Militair Hospitaal alhier...........................	1	50
		» Premie van Assurantie op goederen naar Padang.	23	32
		» een postwissel met provisie voor den eerstaanwezend officier van gezondheid te Riouw voor plaatselijke inkoopen voor het Roode Kruis......	252	50
		» H. Janssen Schipper voor geleverde 231 trossen pisang voor Atjeh, verzonden met Z. M. stoomer		
»	18	»*Soerabaya*" 15 Maart jl..........................	231	
		» 1 telegram naar Samarang........................	3	10
		» diverse porto's......................................	14	93
		» inkoop van diverse vruchten met onkosten, verzonden per »*John Bramall*" naar Atjeh, Maart 1874.	461	90
		Transportere..........	*f* 6.161	37 5

1874.

		Per transport..........	*f* 21.732	46
		Transportere..........	*f* 21.732	46

1874.

		Per transport..........	*f* 9.161	37⁵
Maart....	18	Aan ink. div. vruchten voor den Luit.-Gen. Van Swieten en zijnen staf, verzonden per Z. M. stoomer »*Soerabaya*" 15 Maart 1874........................	67	85
»	20	» 25 kn. Bristol zeep à *f* 1.65 verzonden naar Padang 25 Maart 1874..............................	41	25
		» telegrammen naar Buitenzorg en Samarang......	3	30
		» J. Oelhoorn voor verstrekte versnaperingen aan de zieken en gewonden, aangebragt per stoomer »*Java*" 16 Maart..	353	15
		» inkoop van 3845 stuks goudsche pijpen à *f* 4.50 per 100.....	173	02⁵
		» diverse ongelden..	0	82
»	21	» de Nederl.-Ind. Stoomvaart-Maatschappij voor te Atjeh geleverde Reddingboot..........................	650	
		» den gewonden Militair Plantaz ter restitutie van verloren effecten.	5	
		» inkoop van 50 pakken Holl. rooktabak met onkosten..	82	25
		» Delegatie aan 15 vrouwen der koelies voor Atjeh geëngageerd..	155	
		» porto's couranten naar Atjeh........................	2	10
»	23	» Oeij Tiang Hoat voor geleverde 26 krandjangs tabak à *f* 17.—...	442	
		» Range Ihnen & Co. voor 491 trossen pisang met tambangan huur...	506	
		» inkoop van 5000 Inl. sigaren voor de zieken en gewonden aangebragt per stoomer »*Luit.-Generaal van Swieten*" 21 Maart.......................	7	75
		» koelieloonen op goederen voor Padang 25 Maart.	7	80
		» F. Göring & Co. voor geleverde 5 dozijn sirop de Framboise..	75	
		» 5 dozijn Vinaigre de Framboise.................... (Verstrekt Hospitaal 16 Maart.)	47	50
		» J. Oelhoorn voor verstrekte versnaperingen aan de zieken en gewonden aangebragt per stoomer »*Luit.-Generaal van Swieten*"..........................	168	40
		» idem idem aangebragt per »*Minister Fransen van der Putten*" 21 en 22 Maart 1874..........	143	10
		» wissel van Wermuth & Co., Samarang, voor geleverde pijpen..	163	50
		» porto's van couranten naar Atjeh.................	3	15
»	24	» onkosten op diverse bezendingen..................	17	80
»	28	» koelieloon 50 pakken Holl. rooktabak naar 't Hospitaal..	1	
		» 2 ledige kisten voor boeken en pijpen...........	3	
		» 100 a. pd. Holl. rooktabak à *f* 160 met onkosten. (Verstrekt Hospitaal 28 Maart en bezending Padang 10 April a. s.)	163	50
		Transportere..........	*f* 12.444	62

1874.

		Per transport..........	ƒ 21.732	46
April.....	13	Van den heer L. J. Zelle te Muntok opbrengst eener door ZEd. gedane collecte aldaar.............	100	
»	20	» den heer L. J. W. de Waal, Directeur van Onderwijs, Eeredienst enz. eene gift.............	50	
		» den heer L. J. Lefèbre te 's Gravenhage eene gift.	171	11
		Transportere..........	ƒ 22.053	57

1874.

		Per transport..........	*f* 12.444	62
Maart....	28	Aan 50 a. pd. Holl. rooktabak, met onkosten.........	82	75
		(Bezending Padang 25 Maart.)		
»	30	» porto's couranten naar Atjeh en een pakket adres Hoofd-comité 's Hage..........	10	03
		» diverse onkosten zie Nota..........	5	
		» C. Florentinus, voor bewezen diensten bij aanschaffing, inpakking en verzending van diverse artikelen..........	56	
		» Batenburg & Co. voor geleverde pruimtabak, (negrohead)..........	1261	50
		» diverse ongelden..........	1	60
April.....	3	» Mevrouw E. Levyssohn Norman te Buitenzorg per post voor plaatselijke inkoopen ten behoeve der aldaar verpleegd wordende lijders..........	500	
»	8	» traite Sub-comité Padang, voor uitgaven te Padang..........	1000	
		» W. H. Hall & Co. voor 8 ledige kisten..........	8	
		» Oen Itseng voor geleverde 1500 Holl. Sigaren..	37	50
		(Verstrekt zieken en gewonden aangebragt per stoomer »*Koningin Sophia*".)		
		» Cavadino & Co. voor tabak en diverse spellen zie Rekg..........	338	75
		» Meuter & Co. voor geleverde 30 pakken Holl. rooktabak..........	52	50
		(Bezending Padang 10 April.)		
		» porto's van couranten naar Atjeh..........	3	74
		» telegram naar Buitenzorg..........	0	60
		» inkoopen 5000 strootjes en koelieloon, diversen, naar den Kleinen Boom..........	8	80
		(Verstrekt 31 Maart jl.)		
		» J. Oelhoorn voor verstrekte versnaperingen aan de zieken en gewonden aangebragt per stoomer »*Koningin Sophia*" (31 Maart jl.)..........	244	37
		» Ernst & Co. voor 1/2 riem brieven hoofden.....	11	
		» porto's couranten naar Atjeh enz..........	6	64
		» H. M. van Dorp & Co. voor 500 frankeer Etiquettes en 10 lotto spellen à *f* 5.— min 10 pCt. korting..........	50	
		» Onkosten op bezending Padang 10 April en telegram naar Cheribon..........	2	35
		» Batenburg & Co. voor 504 pd. pruimtabak (negrohead)..........	756	
		(Bezending Gedelegeerden te Atjeh per »*Willem Kroonprins der Nederlanden*" 5 April.)		
»	11	» porto's couranten naar Atjeh en koelieloon sigaren naar het Hospitaal..........	5	80
»	12	» diverse onkosten op goederen naar Atjeh, 4 April 1874..........	4	40
		Transportere..........	*f* 16.891	95

1874.

		Per transport..........	*f* 22.053	57
Mei......	2	Van den heer L. J. Zelle te Muntok, saldo opbrengst eener door ZEd. aldaar gehouden collecte......	5	
»	22	» den Onder-Intendant der 3de Brigade van de tweede Atjehsche expeditie tot restitutie van koelieloonen..................................	2052	
»	26	» den heer J. F. J. Mahieu te Deli terug ontvangen, als onbeschikt aldaar....................	250	
»	31	» Z. E. den Luitenant-Generaal Van Swieten restitutie op bezending vruchten................	10	
		» W. H. Hall & Co. netto opbrengst van 13 vaatjes haring publiek verkocht......................	10	90
		Transportere..........	*f* 24.381	47

1874.

		Per transport..........	*f* 16.891	95
April.....	13	Aan div. onkosten, goederen naar Padang 10 April.	7	55
»	14	» porto's van 15 verslagen..............................	6	75
		» Ogilvie & Co. voor 15 domino spellen à *f* 3.— (bezending Padang 10 April)........................	45	
»	15	» koelieloon, rondbrengen verslagen.................	0	50
»	16	» porto's verslagen brieven en couranten naar Atjeh (zie Nota)..	27	72
		» delegatie aan 15 vrouwen der voor Atjeh geëngageerde koelies à *f* 10.—	155	
»	18	» inkoop 7 trossen pisang...............................	7	20
		(Bezending Z. M. stoomer »*Argus*" 18 April).		
		» idem 1000 pompelmoezen en 100 china's appelen (bezending als voren)............................	156	
		» diverse onkosten op idem	48	10
»	20	» vracht en koelieloon op 5 collies naar Buitenzorg 18 April 1874..	1	35
		» karloon, rondbrengen verslagen.....................	2	50
		» porto's couranten naar Atjeh 17 dezer.............	0	90
»	21	» karloon op goederen naar het Hospitaal en diversen..	2	60
»	22	» 2000 Inl. sigaren voor de zieken en gewonden, aangebragt per Padangboot 21 April 1874......	3	30
		» 1 kist voor verslagen ter verzending aan het Hoofd-comité 's Hage.................................	1	25
		» 1 blikken trommel voor idem........................	1	50
»	25	» inkoopen 6000 Holl. sigaren à *f* 2.40...........	144	
		(5 mille verstrekt aan het Hospitaal alhier 21 April.)		
		(1 mille idem aan de zieken en gewonden aangebragt per »*William Mackinnon*" 23 April.		
		» telegram naar Buitenzorg..............................	0	85
		» J. Oelhoorn voor verstrekte versnaperingen aan de zieken en gewonden aangebragt per »*William Mackinnon*" 23 April..........................	182	20
»	27	» porto's verslagen en couranten naar Atjeh.......	9	74
		» F. Jacometti voor 1 pakje per stoomer »*Neva*".	7	50
		» G. Kolff & Co. voor diverse spellen...............	82	20
		(Bezending Padang 24 Februarij 1874).........		
		» tambangan-huur voor het terug brengen der aan boord van de stoomer »*Argus*" geladen vruchten..	5	35
»	29	» karloon een brief naar Salemba.....................	0	50
		» den kapitein kommandant van het Subsistenten kader te Meester-Cornelis voor overgedane 49½ kilo's Holl. rooktabak..................................	25	48
»	30	» koelieloon tabak naar het Hospitaal enz.........	1	80
Mei......	1	» Ernst & Co. drukloon van 550 verslagen en adressen 300..	476	
		Transportere..........	*f* 18.294	79

1874.

		Per transport..........	*f* 24.381	47
		Transportere..........	*f* 21.381	47

1874.

		Per transport..........	*f* 18.294	79
Mei......	1	Aan J. Oelhoorn voor verstrekte versnaperingen aan de zieken en gewonden, aangebragt per stoomer »*Koningin Sophia*" en »*Nancy*" 27 April 1874.	96	80
		» Oen Itseng voor geleverde 100 pakken Holl. rooktabak..........	165	
		(Diverse verstrekkingen).		
		» koelieloon 1 kist tabak..........	1	
		» Meuter & Co. voor diversen ten behoeve van de lijders in het Hospitaal alhier..........	10	40
		(Verstrekt 8 April 1874.)		
		» voorschot 25 koelies à *f* 5.—..........	125	
»	2	» karloon een brief naar den heer Andrée Wiltens.	0	80
		» 100 postzegels à 5 cents en .... 50 do. » 10 cents	10	
		(Voor de lijders in het Militair Hospitaal alhier 5 Mei.)		
»	4	» karloon enz..........	0	75
		» Batenburg & Co. voor 10 pd. negrohead......	15	
		(Verstrekt Hospitaal alhier 8 April.)		
»	6	» koelieloon diversen naar het Hospitaal per 5 dezer.	1	
		» inkoop van 180 pakken Holl. rooktabak voor diverse verstrekkingen..........	306	
		» John Pryce & Co. voor 150 pijpen en 36/2 fl. chocolade..........	195	
		(Verstrekt Hospitaal 21 April en Buitenzorg 16 April.)		
»	7	» porto's couranten naar Atjeh..........	7	65
»	9	» vracht 1 kist inhoud. 175 verslagen voor het Hoofd-comité 's Gravenhage per stoomer »*Koning der Nederlanden*"..........	10	50
		» porto's 3 pakketten, inhoudende brieven van de lijders in het Hospitaal alhier, per mail van heden verzonden..........	9	80
		» Ogilvie & Co. voor diversen (zie Rekg)........	32	
		» porto's couranten naar Atjeh..........	1	79
»	11	» inkomende regten op 15 vaatjes haring......	4	05
		» Oeij Opat voor 1 leeslessenaar..........	4	
»	13	» voorschot 4 koelies à *f* 10.—..........	40	
		» G. Belle voor een houten kunstbeen ten behoeve van den Inlandschen soldaat Mertoredjo.......	25	
		» Ed. Herment voor een vat rooden wijn voor de lijders te Buitenzorg 25 April..........	170	
		» karloon op diversen naar het Hospitaal........	2	80
»	18	» saldo gage 25 koelies en een mandoor vide staat.	1426	
		» mandoor Moor voor een feest, terugkomst der koelies van het Roode Kruis van Atjeh.......	50	
		» onkosten, telegrammen en briefporto's.........	4	80
»	21	» inkoop 5 dozijn pijpen voor de zieken te Onrust.	4	25
		Transportere..........	*f* 21.014	18

1874.

		Per transport..........	ƒ 24.381	47
Junij.....	19	Van den heer Pollock, Directeur der Kioto Exhibition troupe, de helft der bruto opbrengst eener voorstelling op 18 dezer gegeven	289	
»	29	» de Nederl.-Indische Handelsbank eene gift overgemaakt door de afdeeling van het R. K. te Amsterdam..................................	308	53
		Transportere..........	ƒ 24.979	—

1874.

		Per transport..........	*f* 21.014	18
Mei......	21	Aan porto's couranten naar Atjeh...............	8	51
»	25	» John Pryce & Co. voor 1000 manilla sigaren voor de officieren in het Hospitaal alhier..........	60	
		» premie van Assurantie op een kist verslagen naar 's Hage..............................	6	70
		» G. Kolff & Co. voor geleverde diversen (zie Rekg.)	72	
		» koelieloon op 14 krandjangs seltserswater.....	3	36
		» karloon naar Weltevreden en terug...........	1	
		» F. H. Kroon voor inbinden van verslagen, in prachtband, bundels in- en uitgaande stukken..	48	
		» den kapitein F. von Balluseck voor inkoop tabak te Sindang-Laija.......	500	
»	26	» 1000 manilla sigaren à *f* 18.— per 500 stuks.	36	
		2000 Holl. do. à *f* 24.— per 1000 stuks..	48	
		Koelieloon op idem......................	0	75
		» 5 dozijn houten pijpen voor de lijders in het Hospitaal 5 Mei 1874......................	33	
		» diverse onkosten, zie Nota..................	8	30
		» 2000 Holl. sigaren verstrekt aan zieken en gewonden aangebragt per »*Luit.-Generaal van Swieten*".............................	42	
		» 2 mille Vevaij sigaren en 3 dozijn houten pijpen.	58	10
		» F. Thiem voor 1/4 mille Vevaij sigaren.......	5	
		» 20 bossen nipa bladeren en diverse onkosten... (Verstrekt zieken te Onrust 23 Mei.)	12	50
		» porto's couranten naar Atjeh................	3	86
		» karloon naar Salemba stukken ter teekening...	1	60
»	27	» porto's diversen, zie Nota..................	5	85
		» koelieloon 13 vaatjes haring naar de vendutie..	0	25
		» onkosten op diverse bezendingen.............	17	45
»	28	» onkosten op bezending naar Atjeh per Gouvernements stoomer »*Hertog Bernard*"..........	19	25
»	29	» porto's couranten naar Atjeh................	5	95
		» diverse onkosten op ontvangene geschenken, als boeken enz.................................	5	80
»	30	» porto's couranten naar Atjeh................	0	81
		» onkosten op goederen bestemd voor Deli per »*Hertog Bernard*".........................	4	75
		» inkoop 1000 manilla sigaren voor de onder-officieren in het Militair Hospitaal alhier.........	35	
»	31	» Ogilvie & Co. voor geleverde diversen......... (Verstrekt zieken en gewonden te Onrust 23 en 26 Mei 1874.)	26	75
		» briefporto's..............................	0	60
Junij.....	1	» G. Kolff & Co. voor 38 deelen Holl. romans...	62	25
		» 4 bossen rotting en koelieloon op 100 pd. zeep enz..................................	6	
		» koelieloon voor het overbrengen der in het pak-		
		Transportere..........	*f* 22.153	57

1874.

		Per transport..........	*f* 24.979	—
Julij......	6	Van Zijne Excellentie den Leger Kommandant, Opbrengst eener tooneelvoorstelling, van eenige onderofficieren, van het 4de Regiment huzaren en van het 1ste Regiment Infanterie te Deventer.................................*f* 75.— En vrijwillige bijdragen der te Atjeh verblijfhoudende troepen.............» 155.50	190	50
	—	Uit 's lands kas van de bij het Bestuur van het burgelijk weduwen- en weezenfonds in beheer zijnde gelden van het Roode Kruis..............	5.000	
		Transportere..........	*f* 30.169	50

1874.

			Per transport	ƒ 22.153	57
			huis van de firma Reynst & Vinju aanwezige goederen van het R. K. naar het idem van de firma B. van Leeuwen & Co	4	
Junij	7	Aan	diverse onkosten op sorteren, boeken, inkoop van kisten enz. enz	21	
»	8	»	de leden van het bestuur, Mevrouw Levyssohn Norman en Fraser ter aanschaffing van verschillende benoodigdheden voor de te Buitenzorg verpleegd wordende van Atjeh teruggekeerde strijders	100	
		»	aangekocht 12 speeldoozen en 24 haarkammen voor de in het Hospitaal te Batavia verpleegden	7	
		»	divers karloon enz	2	
		»	vracht per spoor van boeken van Buitenzorg		73
		»	telegrammen heen en terug naar Soerabaija voor inkoop van 900 pak rooktabak	7	50
		»	koelie- en karloon	2	50
»	12	»	vracht van een kistje lectuur naar Malang voor de aldaar verpleegden	1	25
»	13	»	inkoop van 10 pakken nipabladeren voor sigaren voor de krijgsmagt te Atjeh	17	50
»	15	»	inkoop van een leeslessenaar ten behoeve van een verpleegde in het Hospitaal alhier	20	
		»	transport en reparatie op idem	1	25
»	17	»	ingekochte 2000 stuks china's appelen voor de krijgsmagt te Atjeh	92	75
			Onkosten op den inkoop	1	50
		»	inkoop van 1000 manilla sigaren voor in het Hospitaal verpleegde officieren	70	
		»	inkoop van 30 pak Europ. rooktabak voor de krijgsmagt te Atjeh	52	50
	20	»	inkoop van 25 doz. pijpen	25	75
»	23	»	nipa bladeren voor sigaren	17	50
Julij	3	»	den heer Van Munster voor 300 kistjes zeep voor de troepen te Atjeh, Padang enz	525	
»	3	»	het vendukantoor alhier voor op 26 Maart jl. gekochte boekwerken, ter verstrekking aan de Militairen in de Hospitalen en te velde	255	47
»	7	»	de heeren John Pryce & Co. voor sigaren en Inl. cigarettes verstrekt als voren	32	50
»	8	»	Tan Lian Tiong voor 77 krandjangs tabak voor als voren	1155	
		»	een leestafeltje met karloon naar Hospitaal alhier	10	75
		»	inkoop van 300 toeban sigaren voor verpleegden te Onrust en Kampong Makassar	27	20
		»	karloon, telegrammen enz	10	10
			Verzonden naar Malang ten behoeve der aldaar verpleegden, voor plaatselijke uitgaven	300	
			Transportere	ƒ 24.914	32

1874.

		Per transport..........	*f* 30.169	50
		Transportere..........	*f* 30.169	50

1874.

		Per transport	*f* 24.914	32
Julij	8	Aan diversen, inkoop van rotting, spijkers, vrachtloonen, telegrammen	14	70
		» Oen Itseng voor 1000 Holl. sigaren	20	
		» brievenport over Junij	25	20
		» 500 manilla sigaren voor verpleegden in het Militair Hospitaal te Weltevreden	27	50
»	8	» 10 pak nipa bladeren voor Inl. sigaren	17	50
		» koelie, karloon, emballage	2	90
		» 6 harmonica's voor de verpleegden te Kampong Makassar, Padang, Atjeh	45	
		» Range Ihnen & Co., voor rooktabak bestemd ter verzending	127	65
		» een sigarenpijpje voor een gekwetste	2	50
		» koelie, karloon, telegram	5	
		» een mand Pekalongan tabak voor de van Padang en Atjeh aangekomen verwonden	17	
		» 5 kleine harmonica's (Batoe-Toelis)	20	
»	10	» 5 pak nipa bladeren voor sigaren	12	50
»	13	» kar, koelie, praauwloon, telegrammen	7	10
		» twee gros speelkaarten bestemd voor Atjeh	36	
»	14	» Loa Poseng voor rooktabak, siropen, pijpen ter verzending	513	
		» » » eene partij rooktabak	226	
»	15	» Tio Tjeng Soei voor 2 harmonica's bestemd ter verzending naar Atjeh	32	
»	16	» de Javasche Bank het bedrag eener traite van het Sub-comité te Padang wegens van haar Agentschap ontvangen gelden voor uitgaven van het Roode Kruis	1.000	
»	17	» Janssen & Co. voor 20 manden apolinariswater bestemd ter verzending naar Atjeh en voor de verpleegden op Java	269	50
»	17	Voor het binden dier manden	1	50
»	18	» 100 pd. rooktabak ter verstrekking alhier en elders	125	
»	20	» een sigaren pijpje voor een gekwetst Militair	3	
»	21	» een te Buitenzorg vervaardigd kegelspel voor de verpleegden te Batoe-Toelies	31	40
»	22	» diversen, koelies, karloon, telegram naar Malang, pakkisten	10	70
		» de Internationale Krediet- en Handelsvereeniging voor 25 blikken suiker, voor Padang en het Hospitaal alhier	125	
»	24	» Tan Toan Lo voor 3000 toeban sigaren ter verstrekking alhier en elders	27	40
»	25	» idem voor 1000 sigaren bestemd als voren	90	
»	27	» kosten van diverse versnaperingen alhier ter reede, op 23 Mei verstrekt, aan de equipage van Z. M. schip »*Zeeland*"	9	50
		Transportere	*f* 27.758	87

1874.

		Per transport	*f* 30.169	50
Augustus .	11	Van Zijne Excellentie den Leger Kommandant eene gift uit de Militaire Kommandementen van Palembang, Benkoelen, Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo..................................	19	35
»	-	Een postwissel van Atjeh voor overgedane tabak aan de Cantine aldaar..........................	225	
		Transportere..............	*f* 30.413	85

1874.

		Per transport............	*f* 27.758	87
Julij.....	29	Aan inkomende regten op pijpen en tabak uit Nederland ex »*Holland*" en »*Conrad*"..........	31	48
		» stoombootvracht op 5 kisten diversen voor de verpleegden te Malang......................	10	
»	30	» Tio Tjeng Soei voor eau de cologne, sigaren, siropen, dominospellen, verzonden naar Atjeh, Hospitaal, Kampong Makassar, Malang.........	309	
		» Chaulan, Deeleman & Co. voor een rolstoel en lessenaar, voor den in het Hospitaal alhier verpleegden officier Beijen.....................	125	
Augustus.	3	» brievenport over Julij.......................	39	87
		» karloonen..................................	1	45
		» te Samarang ingekochte 75 doz. pijpen........	79	50
		» Loa Poseng voor vier damspellen.......... ...	10	
		» de Bazar voor 4 croquetspellen..............	42	
		» Ernst & Co. voor verschillende schrijfbehoeften enz......................................	35	
»	5	» inkomende regten op 10/m. pijpen uit Nederland.	54	
»	6	» Ernst & Co. portefeuilles, schrijfbehoeften enz..	22	
»	10	» diverse kar en koelieloonen..................	3	25
»	11	» Cavadino & Co. voor 40 manden apollinariswater.	720	
		» idem voor rooktabak..................... ..	656	25
		» idem voor schaak, ring, balspellen en tabak ...	197	
»	12	» Abeelen & Co. voor 100 kistjes witte zeep....	125	75
		» invoerregten op 2 waterfilters, chocolaad, praauw en karloon.»..............................	12	25
»	14	» G. Kolff & Co. romanlectuur, dam- en dominospellen....................................	90	
»	17	» 5 pak nipa bladeren..........................	8	75
»	18	» koelieloon en brievenport		80
		» Tan Toan Lo voor 2000 toeban sigaren.......	18	
»	19	» stoombootvracht naar Padang, van diverse goederen en koelieloonen.....................	7	25
»	20	» een blik lucifers ter verstrekking hier en elders.	21	50
»	22	» 500 manilla sigaren ter verstrekking aan verpleegden in het Hospitaal alhier..............	27	50
		» de boekhandelaren G. C. T. van Dorp & Co. voor geleverde javaansche en maleische lectuur voor de troepen en de verpleegden................	50	
»	24	» schrijfloon over 1873 en 1874 bij den Penningmeester..................................	25	
		» 32 pd. Preanger tabak.......................	16	
		» 500 manilla sigaren.........................	27	50
		» karloon naar het Hospitaal.................	1	
»	25	» vracht per »*Prinses Amalia*" van een bl. verslagen.	4	
		» stoomboot kantoor praauw en losloon.........	1	55
		» de heeren Pryce & Co. voor sigaretten en 1 sigarenkoker..................................	10	50
		Transportere	*f* 30.542	02

1874.

		Per transport	*f* 30.413	85
September	7	Opbrengst van 4 doz. houten pijpen als beschadigd verkocht..................................	17	
»	11	Eene gift van X. X..........................	25	
»	—	Idem idem van den heer A. J. S. van Rooijers, Utrecht..................................	163	03
»	15	Uit 's lands kas van de onder het weduwen- en weezenfonds in beheer zijnde gelden van het R. K.	5.000	
October....	7	Van de kantine te Atjeh wegens aan haar overgedane 117 pakken tabak....................	175	50
»	10	» Zijne Excellentie den Leger Kommandant. Vrijwillige bijdragen uit de 1ste en 2de Militaire afdeeling op Java, en de Kommandementen op Sumatra's Westkust, Riouw en Onderhoorigheden.	35	30
		Opbrengst van een door de Arnhemsche Dilettanten Vereeniging, gegeven concert voor de gewonde strijders te Atjeh..........................	400	
		Zuivere opbrengst van eene door eenige werkende Leden der onderofficiers-societeit „Konings Kroon," te Amsterdam op 12 Junij 1874 gegeven voorstelling ten behoeve der zieke en gekwetste strijders te Atjeh	213	26
		Transportere.........	*f* 36.442	94

1874.

		Per transport	ƒ 30.542	02
Augustus .	27	Aan koelie, karloon, telegram naar Padang	4	50
		» Chaulan, Deeleman & Co. voor een veldbed brancard	25	
		» verzonden postwissel naar Oenarang om besteed te worden voor de Reconvalescenten aldaar.	303	
»	29	» vracht en koelieloon	1	35
»	31	» Tan Lian Tjong voor in Julij en Augustus geleverde 75 manden Javasche tabak voor diverse verzendingen	1012	
»	31	» reisgeld aan den flankeur »*Robert*"	5	
September	2	» stoomboot vracht en tambangan huur	19	50
		» eene traite door het Sub-comité te Padang getrokken ter aanschaffing van benoodigdheden voor aankomende en verpleegde strijders	500	
		» betaald port over Augustus	24	51
		» L. de Clermont, voor zeep, domino- en lottospellen	159	41
»	5	» 5000 toeban sigaren naar Padang verzonden	45	
»	7	» 1000 manilla sigaren verstrekt alhier en elders.	55	
»	7	» 5000 toeban sigaren verstrekt als voren	45	
»	9	» vracht, afscheep, kar- en koelieloon	8	10
»	14	» 2 harmonica's, 1000 enveloppen voor de Reconvalescenten te Batoe-Toelies	30	
»	15	» kar- en koelieloon	1	30
»	16	» 75 pd. Holl. rooktabak voor de verstrekking en verzending	30	
»	21	» 3000 toeban sigaren bestemd als voren	27	
		» 500 manilla sigaren voor de verpleegden in het Hospitaal alhier	35	
»	22	» kar- en koelieloonen	2	95
		» een kaas verstrekt aan de verpleegden	4	
		» 1500 cigaretten voor de verpleegden te Batoe-Toelis en Kampong Makassar	22	50
»	25	» 3 kisten roode wijn, (haut canon) naar Padang verzonden voor de verpleegden aldaar	142	50
		» 2500 manilla sigaren voor idem idem en voor Kampong Makassar	137	50
»	28	» karloon	1	50
»	29	» postpapier, stalen pennen, pennehouders voor de verpleegden te Batoe-Toelies	13	20
		» twee zakken suiker ter verstrekking	17	34
»	30	» vracht aan het stoomboot kantoor		50
October	1	» Tan Toan Lo voor 6000 toeban sigaren	54	
		» Range Ihnen & Co. voor 1 kistje negrohead tabak.	19	35
»	2	» karloon	2	
		» papier, pennen en pennehouders voor de verpleegden te Kampong Makassar	13	20
		» Ernst & Co. abonnement op 10 exemplaren Al-		
		Transportere	ƒ 33.303	23

1874.

		Per transport	*f* 36.442	94
November.	3	Van de Cantine te Atjeh wegens aan haar overgedane tabak....................................	206	80
»	30	Uit 's lands, eene gift door het Hoofd-Bestuur in Nederland, overgemaakt........................	10.000	
		Transportere..............	*f* 46.649	74

1874.

			Per transport	*f* 33.303	23
			gemeen Dagblad, van September 1874 tot en met Februarij 1875 (halve prijs)	100	
October....	2	Aan	een paar tricot schoenen voor een in het Hospitaal verpleegd verwond schepeling	7	
		»	diverse porten voor ontvangen en verzonden brieven in September	64	55
»	8	»	diverse kleine uitgaven	1	50
»	9	»	naar Batoe-Toelis verzonden ter aanschaffing van diversen	57	40
		»	een cigaren pijpje voor een verpleegde	2	50
		»	karloon		50
		»	vier zakken suiker verzonden naar Padang	37	06
		»	35 blikken en 10 zakken suiker voor diverse verstrekkingen	276	83
»	13	»	10 exemplaren abonnement Java-Bode tot en met Februarij 1875 (halve prijs)	100	
»	14	»	Tan Lian Tjong voor 50 manden Java tabak voor diverse verstrekkingen	800	
		»	3 dominospellen en 1 dambord	17	50
»	16	»	500 manilla sigaren voor de krijgsmagt te Atjeh.	27	50
		»	een telegram naar Padang	3	
»	17	»	abonnement 10 exemplaren Bataviaasch Handelsblad tot ultimo 1874 (half bedrag)	50	
		»	10 kistjes zeep	12	50
»	26	»	kar-, koelieloon en diverse	2	15
»	27	»	2000 cigaretten	30	
		»	karloon enz	1	10
»	29	»	twee zakken suiker	18	70
		»	karongs en karloon		70
November.	2	»	5000 toeban sigaren	45	
»	4	»	divers koelieloon	1	15
»	5	»	brievenport over October	58	93
		»	abonnement op 10 exemplaren der Bintang-Barat voor de krijgsmagt te Atjeh	25	
»	6	»	10 manden seltserwater	150	
		»	Ernst & Co. voor schrijfbehoeften	18	50
»	9	»	10 krandjangs Inl. tabak voor Atjeh	160	
		»	kar, koelieloon, karongs	4	55
	10	»	9 damborden en schrijfpapier voor hier verpleegden en voor Atjeh	63	
		»	wissel Sub-comité te Samarang voor diverse uitgaven ten behoeve van het R. K	1.074	20
»	12	»	kar- en koelieloonen	2	75
»	14	»	vracht van een kist pijpen, naar Makassar voor de expeditionairen aldaar	3	25
»	16	»	karloon 2 pak nipa, koelies	4	95
		»	1 harmonica	18	
	18	»	1000 cigaretten	15	
			Transportere	*f* 36.558	—

1874.

		Per transport	*f* 46.649	74
		Totaal..............	*f* 46.649	74

1874.

		Per transport	*f* 36.558	—
November.	18	Aan 1 zak suiker	8	84
»	19	» 6 damborden en lottospellen ter verzending....	33	
»	24	» karloon	1	75
		» 500 manilla sigaren	27	50
		» traite van het Sub-comité te Padang wegens aldaar gedane uitgaven	250	
»		» 1500 sigaren	19	50
		» spoorvracht 1 kistje naar Buitenzorg		44
»	26	» 50 krandjangs Inl. tabak	900	
		» 3 mand apollinariswater ter verstrekking	48	
»	27	» kar- en koelieloon	1	30
December.	1	» papier, pennen	8	
»	2	» karloon		35
		» 50 krandjangs Inl. tabak	900	
		» brievenport in November	40	70
		» Dümmler & Co. eene traite (uitgaven Padang)..	250	
»	8	» 4 damborden en 6 dominospellen	19	50
		» karloon naar het Hospitaal		75
		» 3000 Inl. sigaren	27	25
»	10	» 2 zakken suiker	18	70
»	14	» karloon naar Kampong Makassar van goederen voor de verpleegden aldaar	19	90
		» postwissel naar Oenarang ten behoeve der verpleegden aldaar	101	
»	16	» kar- en koelieloonen	1	
		» 5000 Java sigaren	60	
»	21	» vruchten op water, sigaren, enz.	20	50
		» 100 pd. ijs en 2 karren naar het Hospitaal alhier.	6	
»	23	» koelie- en karloon		90
		» 10 exemplaren van het Bataviaasch Handelsblad 1e halfjaar 1875, (halve abonnements prijs)	100	
»	24	» den officier van gezondheid te Malang, voor gedane uitgaven, ten behoeve der verpleegden te Malang	52	20
		» een kistje thee	12	
»	28	» een telegram naar Soerabaija	5	
»	29	» kosten van inbinden van 52 boeken dienende voor de Reconvalescenten te Kampong Makassar.	20	80
		» 4 pakken nipa bladeren voor sigaren	10	
»	29	» 500 manilla sigaren	27	50
		» traite van het Sub-comité te Padang wegens aldaar gedane uitgaven	500	
		» karloon van 50 kisten wijn ten geschenke ontvangen	7	50
		» koelieloon vracht per spoor		78
»	30	» tabak voor de verpleegden te Sindang-Laija	50	
		» 1500 cigaretten	22	50
		» saldo op ultimo December 1874	6.518	58
		Totaal	*f* 46.649	74

BATAVIA den 31sten December 1874.

De Penningmeester,

F. J. P. STORM VAN 's GRAVESANDE.

RECAPITULATIE.

Aan saldo in kas, ultimo 1874 . . .	*f*	6.518.58.
Onder beheer van het Burgerlijk Weduwen- en Weezenfonds, met de gewonnen renten, onder ultimo 1874.	»	6.706.75.
Totaal.	*f*	13.225.33.

VERSLAG

VAN HET

SUB-COMITÉ VAN HET ROODE KRUIS

IN

Nederlandsch-Indië, te Padang,

over het jaar 1874.

Tot in September 1874 bestond het Sub-comité uit zeven leden, nl. de heeren HEN VAN RIJNBERK, Secretaris en Penningmeester, CHANDON, GEERTSEMA, KAT, PENN, de Kapitein der Chinezen LIE SAAY en de Regent MARA INDRA. De heeren HEN en KAT zijn sedert door vertrek van de plaats eervol ontslagen en zijn in hunne plaats benoemd de heeren DE JONG en APPELIUS VAN HOBOKEN. Eerstgenoemde fungeert als Secretaris en is tevens met de noodige verstrekkingen belast.

Onder medewerking van het Centraal-comité te *Batavia* ging het Sub-comité voort met het verleenen van hulp en ondersteuning aan onze zieke en gekwetste strijders van *Atjeh*. Er werd hulp verleend te *Padang*, *Atjeh*

Fort de Kock en *Paya-Combo.* Naar *Atjeh* werd evenwel den laatsten tijd weinig of niets verzonden, om reden wij veronderstellen, dat daar het Centraal-comité zelf in het noodige voorziet, en verwachten dat, mocht zulks het geval *niet* zijn, gedelegeerden aldaar ons daarvan wel zouden in kennis stellen, wat tot heden nog niet heeft plaats gehad. Bovendien neemt toch de zorg voor de zieken alhier, te *Fort de Kock* en *Paya-Combo* een zeer groot deel van onzen tijd reeds in beslag.

De krachtige hulp van het Centraal-comité en der ingezetenen hier ter kuste, stelden ons in staat onbekrompen hulp aan onze zieke en gekwetste strijders van het oorlogstooneel te verleenen. De ingezetenen droegen eene som van *f* 2660 bij, terwijl van wege het Centraal-comité successievelijk *f* 5500 werden geïncasseerd.

In het Hospitaal werden verstrekt: 42 manden selterswater; 9 vaten boter; 30,000 Manilla sigaren; 150 krandjangs inlandsche tabak; 1350 pakken en 2 krandjangs hollandsche rook- en pruimtabak; 490 ponden idem; 2 paar krukken; 5 brillen; 8 dozijn wijn; 215 dozijn pijpen; 1 dozijn stroop; 29,000 Java sigaren; 113,000 hollandsche sigaren; 30 lotto-, 80 domino-, 30 dam- en 60 gezelschapspelen; 14 pakken speelkaarten; 240 kistjes zeep; 170 blikken suiker; 25 zakken idem; 40 matten idem; 8 kistjes eau de cologne; 24 notitieboekjes; 1 dozijn kammen; 1 dozijn spiegeltjes; een aantal Atjeh-doeken, hemden, kousen, broeken aan eenige schepelingen der marine; een aantal kisten met boeken; de noodige schrijfbehoeften, ook voor den bibliothecaris, als post- en schrijfpapier, inkt, pennen, potlooden, enz.; 30 portemonnaie's; 80 bossen daon nipa, eenige krandjangs pinang, sirih, gambier, enz.

Naar *Atjeh* werden verzonden: eenige pikols aardappelen;

2 kisten lectuur; 1 pak illustraties; 2 kisten speelkaarten; 5 kisten thee; 10 manden selterswater; 4 kisten tabak; 2 idem sigaren; 1 idem zeep; 16 gezelschapsspelen; 8 dozijn zakdoeken benevens nog 6 gros speelkaarten.

Aan den Boom of landingsplaats werden verstrekt: 10,000 sigaren; 650 pond ijs; 1 mand selterswater; 4 flesschen stroop; 30 flesschen wijn, benevens kleedingstukken.

Naar *Paya-Combo* zonden wij: 400 manilla sigaren; 2000 Holl. sigaren; 60 pijpen; 52 pakken rooktabak; 2 kistjes zeep; 2 kisten boeken; 500 Java sigaren; 1 dozijn doeken, 4 gros speelkaarten; 6 gezelschapsspelen.

En naar *Fort de Kock:* 1 blik suiker; 1 kistje zeep; 8 pakken rooktabak; 2 domino-, 2 lotto-, 1 kwartetspel; 1 pak speelkaarten; manilla sigaren; 3 pakken pijpen; benevens de noodige schrijfbehoeften.

Naar *Fort de Kock* moet meer verzonden worden omdat men plan heeft het aantal geëvaccueerden aldaar tot 500 à 600 op te voeren. Men heeft ons ook verzocht derwaarts lectuur te zenden, aan welke uitnoodiging per eerste gelegenheid zal worden voldaan.

Op 23 Juli werd aan de naar *Troemon* gedirigeerde troepen verstrekt: 10 pakken rooktabak; 2 krandjangs inlandsche tabak; 500 holl. sigaren; 2 kistjes zeep; 2 dozijn pijpen; 2 pakken speelkaarten; 1 dominospel.

Bij verschillende gelegendheden werden gedurende den tijd, dat de booten hier ter reede lagen, verstrekt: 14 dozijn wijn; 13,000 sigaren en 1050 ponden ijs.

Dewijl het vooruitzicht bestaat dat *Padang* nog gedurende langen tijd de ontschepingsplaats zal blijven der wegens ziekte, enz. van *Atjeh* geëvaccueerden, zullen alhier op voorslag van het Centraal-comité pogingen worden aangewend om vaste maandelijksche bijdragen van de ingezetenen dezer kust te verkrijgen, ter bestrijding der

onkosten. Wij vleijen ons, dat onze pogingen in het belang onzer strijders met een gunstigen uitslag zullen worden bekroond.

In den loop van het jaar ontving ons Comité ter geschenke van den militairen kommandant te *Benkoelen* in Juni ll., 3 krandjangs tabak, 12 kistjes zeep en 1 kist boeken; van de heeren J. F. van Leeuwen & Co. alhier eenige Atjeh-zakdoeken, van het Leesgezelschap „Decandria" en van de heeren Chatelin & Co. alhier, een keurig factuur boeken en illustraties. Door dit laatste geschenk verkreeg de bibliotheek van het Hospitaal eene zeer groote uitbreiding. Deze bestaat thans uit circa 3000 nummers, die allen goed onderhouden worden. Van de boekverzameling wordt getrouw gebruik gemaakt. Een naauwkeurige Catalogus is daarvan vervaardigd en daarvan een exemplaar aan 't Centraal-comité verzonden. De uitgave en terugzending der boeken wordt gecontroleerd door een bibliothecaris, die dagelijks 4 uren daartoe zitting hield, en daarvoor *f* 20 per maand ontving. Als maatregel van bezuiniging is evenwel met 1 Januari deze indemniteit gebracht op *f* 10 per maand; doch was de titularis ongezind daarvoor gedurende het zelfde aantal uren zitting te houden; dat aantal is thans gebracht op twee uren per dag; of dit voldoende is voor de uitdeeling, zal nog moeten blijken.

Tot October toe werden de meeste goederen ons per stoomgelegenheid van *Batavia* door het Centraal-comité toegezonden; sedert dien tijd hebben wij echter vooral tabak, suiker, zeep, eau de cologne, enz. plaatselijk aangekocht, terwijl de daartoe benoodigde gelden door het Centraal-comité verstrekt werden. Gezelschapsspelen echter, die hier moeilijk te verkrijgen zijn, zijn van het Centraal-Comité aangevraagd en binnen kort te wachten.

Geregeld ontvingen wij nieuwsbladen van het Centraal-comité in de hospitalen, die steeds bijzonder welkom zijn. De uitgevers van het *Bataviaasch Handelsblad* en de *Indiër* zonden met elke komende boot hunne laatste nummers. Ook de uitgevers der beide hier verschijnende bladen zonden beiden tot December toe, geregeld ieder vijf nummers. Al onze bladen werden verdeeld over *Atjeh*, *Paya-Combo* en *Padang*. In den laatsten tijd zijn evenwel alleen de verschijnende nummers van het *Padangsch Handelsblad* naar *Atjeh* gezonden en dirigeeren wij nu, in plaats van daarheen, naar *Fort de Kock*, (waar het aantal geëvaccueerden gaandeweg vermeerdert), omdat wij veronderstellen, dat in de behoefte aan couranten-lectuur te *Atjeh* geregeld door het Centraal-comité voorzien wordt.

Namens het Sub-comité van het Roode Kruis
in Nederlandsch-Indië, te Padang,

JS. DE JONG,
Lid-Secretaris.

Fig. 1.

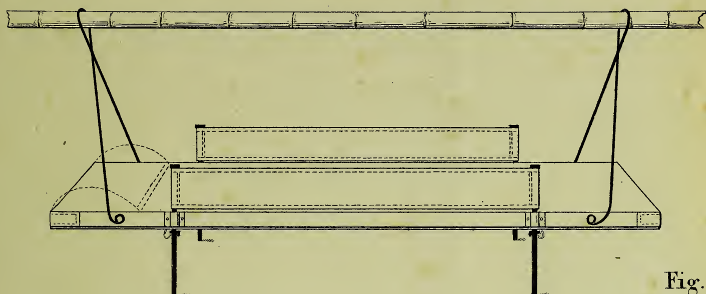

Fig. 4.

Fig. 2.

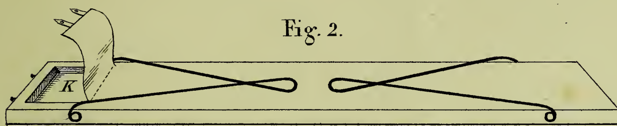

Fig. 3.

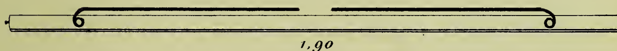

Fig. 1. Veldbed-brancard, opgesteld, met bamboe om te worden gedragen, tevens dienende tot ondersteuning der sprei of kadjangmatten.

Fig. 2. Ontdaan van pooten en zijwanden.

Fig. 3. Ingepakt.

Fig. 4. Opgerolde zijwanden met pooten, te bergen in het kastje *K*.

Lith. Wiemans.

